

Duits in het gedrang?

**De analyse van Duits als (tweede)
moderne vreemde taal in de
bestaande en herziene
kwalificatiedossiers van
het mbo**

KBA, augustus 2013

Duits in het gedrang!?

Een analyse van Duits als (tweede) moderne vreemde taal
in de bestaande en herziene kwalificatiedossiers
van het mbo

Annet Jager
Jos Frietman

Nijmegen, augustus 2013

© 2013 Kenniscentrum Beroepsonderwijs Arbeidsmarkt, Nijmegen

Behoudens de in of krachtens de Auteurswet van 1912 gestelde uitzonderingen mag niets uit deze uitgave worden vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze dan ook, en evenmin in een retrieval systeem worden opgeslagen, zonder de voorafgaande schriftelijke toestemming van het Kenniscentrum Beroepsonderwijs Arbeidsmarkt te Nijmegen.

No part of this book/publication may be reproduced in any form, by print, photoprint, microfilm or any other means without written permission from the publisher.

Inhoudsopgave

0	Samenvatting	1
0.1	Inleiding	1
0.2	Onderzoeksresultaten	3
0.3	Conclusies	5
0.4	Beschouwing	5
1	Inleiding	7
1.1	Achtergrond en vraagstelling	7
1.2	Onderzoekskader	9
1.3	Onderzoeksaanpak	10
2	Kwantitatieve reductie van Duits?	13
2.1	Bestaande kwalificatiedossiers in de periode 2009-2013	13
2.2	Bestaande en herziene kwalificatiedossiers	15
3	Kwalitatieve reductie van Duits?	23
3.1	Bestaande kwalificatiedossiers 2009-2010 en 2012-2013	23
3.2	Herziene kwalificatiedossiers	25
4	Verankering herziene kwalificatiedossiers in onderliggende beroepscompetentieprofielen?	27
4.1	Analyse per kwalificatiedossier	27
4.2	Samengevatte resultaten	33
5	Conclusies	35
Bijlage 1	Overzichten bij Hoofdstuk 2	37
Bijlage 2	Overzichten bij Hoofdstuk 3	49
Bijlage 3	Overzichten bij Hoofdstuk 4	63

0 Samenvatting

0.1 Inleiding

Signalen uit het mbo wijzen op een 'dreigende marginalisering' van het onderwijs in de Duitse taal en cultuur in het mbo. Deskundigen uit de praktijk geven te kennen dat reeds enkele jaren een trend waarneembaar is waarbij eisen ten aanzien van de beheersing van Duits in kwalificatiedossiers worden gereduceerd: zowel in kwalitatieve als kwantitatieve zin. De generieke verplichting tot examinering van het vak Engels voor niveau 4-opleidingen sinds 2012 wordt gezien als oorzaak van een versnelling van deze trend. Volgens veel docenten komt Duits daardoor in de verdrukking en wordt het onderdeel in de zogenaamde vrije ruimte veel minder aangeboden en gekozen. Het lijkt erop dat het onderwijs in het Duits onbedoeld het slachtoffer wordt van wijzigingen in de wet- en regelgeving. Dit zou een zeer ernstige ontwikkeling zijn. Immers: het belang van de beheersing van de Duitse taal voor de uitoefening van een groot aantal beroepen is vanuit een economisch perspectief - Duitsland is verreweg onze grootste handelspartner! – onomstreden.

De minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (OCW) is zich blijkbaar bewust van dit belang, maar geeft ook aan waar de verantwoordelijkheden liggen. *'Het belang van de tweede vreemde taal, in het bijzonder Duits in veel gevallen, onderschat ik niet. Om mij tot het Duits te beperken; Duitsland is onze belangrijkste handelspartner en als het beroep dit vereist, kan Duits worden opgenomen in het kwalificatiedossier als verplicht te volgen onderdeel of als examen-vak. Daarbij is het bedrijfsleven zelf aan zet. Kwalificatiedossiers komen immers tot stand op basis van een met de sociale partners opgesteld 'beroepsprofiel' en worden uitgewerkt in tripartiet overleg tussen vertegenwoordigers van onderwijsinstellingen, werkgevers en werknemers. Ook kan het regionale bedrijfsleven het belang van de beheersing van het Duits aan de orde stellen. In overleg met de desbetreffende onderwijsinstellingen. De landelijke kwalificatie-eisen bieden onderwijsinstellingen de ruimte hun programmering af te stemmen op de regionale context. Goed beroepsonderwijs dient te worden afgestemd op wat de markt vraagt.'*¹

De minister onderscheidt in haar brief twee belangrijke aspecten, die beide van belang zijn voor het behoud van het onderwijs in de Duitse taal in het mbo:

- Afstemming op de regionale context. De minister duidt daarbij op de operatie 'Herziening kwalificatiedossiers mbo'. In de periode 2012-2014 worden de kwalificatiedossiers van het mbo gezamenlijk door de stichting Samenwerking Beroepsonderwijs Bedrijfsleven (SBB) en de kenniscentra beroepsonderwijs en bedrijfsleven (KBB's) herzien. Kern van de herziening is dat dossiers eenvoudiger en overzichtelijker worden opgebouwd uit drie lagen - een basisprofiel-keuzedeel. Om de implementatie van de nieuwe kwalificatiedossiers te vergemakkelijken is in de periode maart t/m juni 2013 een praktijktest georganiseerd waarvoor 77 herziene kwalificatiedossiers zijn vrijgegeven. In deze praktijktest toetsen betrokken partijen in het mbo veld o.a. de structuur, kwaliteit en bruikbaarheid van deze dossiers.

---

¹ Uit de brief van de minister aan de tweede Kamer d.d. 13 februari 2013 in antwoord op vragen van de vaste Kamercommissie.

Een belangrijk nieuw element in de herziene kwalificatiedossiers zijn de keuzedelen. ROC's kunnen in afstemming met het regionale bedrijfsleven beslissen om keuzedelen Duits aan te bieden. Deze keuzedelen zijn - anders dan de geboden 'vrije ruimte' in de bestaande kwalificatiedossiers - examenonderdeel. Goede keuzedelen Duits zouden daarmee het onderwijs in de Duitse taal en cultuur een meer solide basis kunnen geven.

- Ontwikkeling van kwalificatiedossiers op basis van beroepsprofielen. Het betreft de 'Koninklijke weg' waarbij door sociale partners ontwikkelde beroepscompetentieprofielen de basis vormen voor de kwalificatiedossiers. Wanneer er inderdaad minder plaats is voor de Duitse taal en cultuur in het beroepsonderwijs dan zou dit op een of andere wijze herleidbaar moeten zijn tot een passage in de onderliggende beroepsprofielen.

De Lerende Euregio stimuleert sinds ruim 15 jaar grensoverschrijdende samenwerking tussen Nederlandse en Duitse scholen voor middelbaar beroepsonderwijs in de Euregio Rijn Waal. De centrale doelstelling van deze samenwerking is het overdragen van Euregionale competenties aan jongeren in opleiding, zodat ze aan beide kanten van de grens kunnen werken met collega's, opdrachtgevers en klanten. Competenties op het gebied van de taal en de specifieke bedrijfscultuur van het buurland zijn daarbij essentieel. Sinds september 2012 werkt de Lerende Euregio nauw samen met partners die op landelijk niveau werken aan het versterken van de positie van de Duitse taal en cultuur. Zie voor meer informatie: www.lerende-euregio.com

De Lerende Euregio heeft KBA Nijmegen opdracht gegeven onderzoek te verrichten naar (ontwikkelingen in) de positie van Duits in de kwalificatiedossiers in het mbo. Onderzoeksvragen zijn:

1. In hoeverre is er sprake van een kwantitatieve reductie in het voorkomen van Duits als (tweede) moderne vreemde taal in de bestaande kwalificatiedossiers van afgelopen jaren en de herziene kwalificatiedossiers?
2. In hoeverre is er sprake van een kwalitatieve reductie in het niveau van de taaleisen van Duits als (tweede) moderne vreemde taal in de bestaande kwalificatiedossiers van afgelopen jaren en de herziene kwalificatiedossiers?
3. In welke mate zijn eventuele veranderingen in de herziene kwalificatiedossiers ten aanzien van Duits als (tweede) moderne vreemde taal herleidbaar tot onderliggende beroepscompetentieprofielen?

Definitie kernbegrippen:

Kwalificatiedossiers

Een kwalificatiedossier beschrijft de eisen waaraan beginnende beroepsbeoefenaren moeten voldoen wanneer zij gediplomeerd de opleiding verlaten. Het beschrijft dus wat iemand moet 'kennen en kunnen'. We hanteren de term bestaande kwalificatiedossiers voor de kwalificatiedossiers die gelden voor de huidige studenten van het mbo. Het betreft kwalificatiedossiers in de periode 2009 t/m 2013.

De term herziene kwalificatiedossiers wordt gebruikt voor de kwalificatiedossiers die zijn opgenomen in de praktijktest voor de herziening van de kwalificatiedossiers.

Hoe kan aan de hand van formuleringen in de kwalificatiedossiers worden vastgesteld of er sprake is van een reductie van Duits? In het onderzoek is nagegaan of Duits in de kwalificatie-

dossiers voorkomt en of er in opeenvolgende documenten inderdaad sprake is van een reductie. Hierbij worden drie aanduidingen onderscheiden, namelijk taaleisen waarin:

- Duits gespecificeerd is;
- Een tweede moderne vreemde taal is opgenomen, maar waarin Duits niet gespecificeerd is;
- Een vreemde taal is opgenomen, maar waarin Duits niet gespecificeerd is.

Waar de vreemde taal in het kwalificatiedossier niet gespecificeerd is, bepaalt de onderwijsinstelling welke taal wordt aangeboden. Dat kan dus Duits zijn.

Ontwikkelingen in de niveau-aanduidingen

In de bestaande kwalificatiedossiers is - onder verwijzing naar het Europees Referentiekader voor talen (ERK) - aangegeven aan welke eisen de taalvaardigheid moet voldoen. De te behalen ERK-niveaus worden per taalvaardigheid (gesprekken voeren, luisteren, lezen, schrijven en spreken) aangegeven. Onderzocht is welke niveaueisen worden gesteld en welke ontwikkelingen er zijn in de bestaande kwalificatiedossiers en een selectie van 13 herziene kwalificatiedossiers.

Beroepscompetentieprofielen

In beroepscompetentieprofielen wordt vastgelegd welke eisen er vanuit de beroepspraktijk en de ontwikkelingen in de branche worden gesteld aan de competenties van een (volleerd) beroepskracht. Dergelijke profielen vormen de basis voor de kwalificatiedossiers waarin door een kenniscentrum beroepsonderwijs en bedrijfsleven - namens sociale partners en onderwijsveld gezamenlijk - wordt vastgelegd wat aan het eind van hun opleiding van (aankomend) beroepskrachten wordt verwacht.

Onderzocht is of de reductie van Duits als (tweede) moderne vreemde taal gelijke tred houdt met veranderingen in beroepscompetentieprofielen.

Kwantitatieve en kwalitatieve reductie

Van een kwantitatieve reductie is sprake als Duits als (tweede) moderne vreemde taal minder vaak voorkomt in de bestaande en/of herziene kwalificatiedossiers en van een kwalitatieve reductie als er sprake is van een verlaging van de niveaueisen.

Verankering in beroepscompetentieprofielen

De reductie van Duits als (tweede) moderne vreemde taal in de herziene kwalificatiedossiers zou herleidbaar moeten zijn tot de (ontwikkeling in) onderliggende beroepscompetentieprofielen.

0.2 Onderzoeksresultaten

Kwantitatieve reductie van Duits?

Vanaf 2009-2010 is sprake van een kwantitatieve reductie van Duits in de bestaande kwalificatiedossiers. Dat wordt voornamelijk veroorzaakt doordat taaleisen zijn vervangen door het Engels of in zijn geheel zijn verdwenen.

Overzicht 1 – Reductie van voorkomen van moderne vreemde taal in kwalificaties van de bestaande kwalificatiedossiers

	Aantal kwalificatiedossiers waarin moderne vreemde taal voorkomt		
	2009-2010 (n = 641)	2011-2012 (n = 612)	2012-2013 (n = 613)
Duits	63	55	54
Tweede moderne vreemde taal	42	35	38
Een moderne vreemde taal	143	78	76

In de *herziene kwalificatiedossiers* komen in vergelijking met de daarmee bestaande kwalificatiedossiers minder vaak kwalificatie-eisen voor Duits (van 5 naar 2 dossiers) en voor een (tweede) moderne vreemde taal voor (van 19 naar 7 dossiers).

Overzicht 2 – Reductie van voorkomen van moderne vreemde taal in herziene kwalificatiedossiers ten opzichte van in vergelijkbare bestaande kwalificatiedossiers

	Herziene kwalificatiedossiers (n = 77)	Bestaande kwalificatiedossiers (n = 83)
Duits	2	5
Tweede moderne vreemde taal	3	5
Een moderne vreemde taal	4	14

Samenvattend kan worden geconstateerd dat zowel in de bestaande als in de herziene kwalificatiedossiers het voorkomen van Duits en van de moderne vreemde talen als zodanig terugloopt.

Kwalitatieve reductie van Duits?

In de *bestaande kwalificatiedossiers* is aangegeven aan welke ERK niveaueisen de taalvaardigheid voor de vreemde taal of talen moet(en) voldoen. Bij de kwalificaties waarin Duits als (tweede) moderne vreemde taal voorkomt, is in totaliteit bij minder dan 20 procent sprake van verandering van de niveau-aanduidingen. Bij een beperkt deel van de kwalificaties gaat het om een verlaging van het niveau of het schrappen van de taaleisen.

Ten aanzien van moderne vreemde talen heeft SBB in haar instructie voor de ontwikkeling van de *herziene kwalificatiedossiers* aangegeven dat bij moderne vreemde talen een niveau-aanduiding moet worden aangegeven, met eventueel een toelichting in het servicedocument. In het onderzoek is vastgesteld dat slechts 2 van 13 geselecteerde herziene kwalificatiedossiers een ERK niveau-aanduiding bevatten.

Verankering herziene kwalificatiedossiers in beroepscompetentieprofielen?

Bij vier herziene kwalificatiedossiers (Administratie, Bediening, Meewerken toeristische branche en Human Technology) is het voorkomen van Duits als moderne vreemde taal in lijn met de beschrijving in het beroepscompetentieprofiel. Bij drie andere dossiers (Management retail, Verkoop en advies retail en Ruimtelijke vormgeving) is dat ook het geval, zij het dat in die gevallen zowel in het kwalificatiedossier als in het beroepscompetentieprofiel geen melding wordt gemaakt van Duits. Bij zes herziene dossiers is het voorkomen van Duits of een moderne vreemde taal niet in lijn met de beschrijving zoals opgenomen in het beroepscompetentieprofiel. Het gaat om de navolgende dossiers Secretariële beroepen, Aftersales mobiliteitsbranche, Grimeur, Kader functie afbouw, onderhoud en interieur, Meewerken recreatieve branche en Stand- en decorbouw.

Ergo, in bijna de helft van de onderzochte herziene kwalificatiedossiers lopen de aanpassingen met betrekking tot Duits als moderne vreemde taal niet in de pas met de eisen zoals opgenomen in de beroepscompetentieprofielen.

0.3 Conclusies

Kwantitatieve reductie van Duits?

De vraag of er sprake is van een kwantitatieve reductie van het voorkomen van Duits als (tweede) moderne vreemde taal in de kwalificatiedossiers moet bevestigend worden beantwoord. De reductie kan worden getypeerd als fors.

De reductie wordt vooral veroorzaakt doordat taaleisen zijn vervangen door Engels als verplicht vak of doordat de taaleisen in zijn geheel zijn komen te vervallen in bepaalde kwalificatiedossiers. De herziening van de kwalificatiedossiers heeft geleid tot een nog veel grotere kwantitatieve reductie van Duits als (tweede) moderne vreemde taal. Aan dit aspect van de herziensoperatie lijken eerder overwegingen van technisch-organisatorische aard ten grondslag te liggen dan inhoudelijke.

Kwalitatieve reductie van Duits?

De analyses op de bestaande profielen wijzen op een beperkte kwalitatieve reductie van het Duits. Daar staat tegenover dat slechts twee van de herziene kwalificatiedossiers een beschrijving van de ERK niveau-aanduidingen bevatten. Met name op grond van het laatste kan geconcludeerd worden dat ook in kwalitatieve zin sprake is van een stevige reductie.

Verankering herziene kwalificatiedossiers in beroepscompetentieprofielen?

Veranderingen in de herziene kwalificatiedossiers zijn in de helft van de gevallen verankerd in de bcp's. Daarbij is, redenerend vanuit het voorkomen in de bcp's, steeds sprake van een onterechte reductie van Duits als moderne vreemde taal.

0.4 Beschouwing

De reductie van het Duits spoort dus in veel gevallen niet met de eisen die aan beroepsbeoefenaren gesteld worden. Het zijn de sociale partners in de branches die verantwoordelijk zijn voor het opstellen en onderhouden van de beroepscompetentieprofielen en die gezamenlijk met het onderwijsveld in samenspraak met de KBB's dienen te borgen dat de kwalificatiedossiers in voldoende mate aansluiten bij de beroepscompetentieprofielen.

Uit het eerder geciteerde standpunt van de minister van OCW blijkt dat zij het belang van Duits niet onderschat, maar dat het aan het bedrijfsleven zelf is om dat belang aan de orde te stellen. Geconcludeerd kan worden dat dat laatste kennelijk niet altijd gebeurd is. Het is moeilijk voorstelbaar dat het bedrijfsleven het belang van het Duits niet zou hebben onderkend of onderschreven en dat er andere prioriteiten zouden zijn gesteld. In dat licht plaatsen we bijvoorbeeld opmerkingen van werkgeversvoorman Bernard Wientjes (VNO-NCW). Hij sprak tijdens een politiek ontbijt van de Actiegroep Duits op 17 april 2013 zijn verbazing uit over de verwaarlozing van een voor het Nederlandse bedrijfsleven zo belangrijke taal. *'Duitsland is veruit de belangrijkste handelspartner van Nederland. Nederland heeft bijvoorbeeld een enorme toeleveringsindustrie voor de Duitse auto's'*.² Ook minister van Buitenlandse Zaken Frans Timmermans onderschrijft het belang van Duits. In een interview in de Duitse krant 'Die Welt' zegt hij dat Nederlanders de Duitse taal beter moeten leren beheersen als we de betrekkingen tussen Nederland en Duitsland willen behouden.³

Onderzoek naar het belang van Duits als moderne vreemde taal bevestigt dat Duits vanuit economisch perspectief voor bepaalde werkvelden of beroepen onomstreden is (vgl. onder meer Frietman e.a. (2001)⁴). Recent en breder onderzoek ontbreekt echter en dat is gezien de genoemde constatering wel gewenst. Van belang is te onderzoeken wat de betrokkenheid en rol van de sociale partners bij de totstandkoming van de herziene kwalificatiedossiers is geweest. Een goede onderbouwing van het belang van Duits voor bepaalde werkvelden of beroepen zou kunnen worden gegeven door onderzoek naar de kwantitatieve en kwalitatieve behoefte in de grensregio.

Om de aansluiting van het Duits met de beroepspraktijk ook in de toekomst te borgen wordt door de partners van de Lerende Euregio momenteel gewerkt aan het ontwikkelen van twee keuzedelen Duits in de herziene kwalificatiestructuur. Het betreft Praktische redzaamheid in de beroepscontext (beheersingsniveau A2) en Zelfstandig taalgebruiker in de beroepscontext (beheersingsniveau B1). De ontwikkeling van de keuzedelen gebeurt in samenwerking met de verantwoordelijke KBB's. De uitkomsten van dit onderzoek vormen een belangrijke basis voor verdere discussies met de stakeholders in het beroepsonderwijs om die keuzedelen ook daadwerkelijk te realiseren.

---

2 <http://www.duitslandweb.nl/dossiers/overzicht/duits-op-school/mbo>

3 <http://www.welt.de/politik/deutschland/article110905029/Die-Hollaender-sollen-mehr-Deutsch-reden.html>

4 Frietman, J., Th. Buis, S. van Broekhoven en G. Busse (2001). *Behoeftte aan kennis van vreemde talen in Nederlandse en Duitse bedrijven in de grensregio Nederland-Duitsland*. Nijmegen: ITS

1 Inleiding

1.1 Achtergrond en vraagstelling

Signalen uit het mbo wijzen op een 'dreigende marginalisering' van het onderwijs in de Duitse taal en cultuur in het mbo. Deskundigen uit de praktijk geven te kennen dat reeds enkele jaren een trend waarneembaar is waarbij eisen ten aanzien van de beheersing van Duits in kwalificatiedossiers worden gereduceerd: zowel in kwalitatieve als kwantitatieve zin. De generieke verplichting tot examinering van het vak Engels voor niveau 4-opleidingen sinds 2012 wordt gezien als oorzaak van een versnelling van deze trend. Volgens veel docenten komt Duits daardoor in de verdrukking en wordt het onderdeel in de zogenaamde vrije ruimte veel minder aangeboden en gekozen. Het lijkt erop dat het onderwijs in het Duits onbedoeld het slachtoffer wordt van wijzigingen in de wet- en regelgeving. Dit zou een zeer ernstige ontwikkeling zijn. Immers: het belang van de beheersing van de Duitse taal voor de uitoefening van een groot aantal beroepen is vanuit een economisch perspectief - Duitsland is verreweg onze grootste handelspartner! – onomstreden.

De minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (OCW) is zich blijkbaar bewust van dit belang, maar geeft ook aan waar de verantwoordelijkheden liggen. *'Het belang van de tweede vreemde taal, in het bijzonder Duits in veel gevallen, onderschat ik niet. Om mij tot het Duits te beperken; Duitsland is onze belangrijkste handelspartner en als het beroep dit vereist, kan Duits worden opgenomen in het kwalificatiedossier als verplicht te volgen onderdeel of als examen-vak. Daarbij is het bedrijfsleven zelf aan zet. Kwalificatiedossiers komen immers tot stand op basis van een met de sociale partners opgesteld 'beroepsprofiel' en worden uitgewerkt in tripartiet overleg tussen vertegenwoordigers van onderwijsinstellingen, werkgevers en werknemers. Ook kan het regionale bedrijfsleven het belang van de beheersing van het Duits aan de orde stellen. In overleg met de desbetreffende onderwijsinstellingen. De landelijke kwalificatie-eisen bieden onderwijsinstellingen de ruimte hun programmering af te stemmen op de regionale context. Goed beroepsonderwijs dient te worden afgestemd op wat de markt vraagt.'*⁵

De minister onderscheidt in haar brief twee belangrijke aspecten, die beide van belang zijn voor het behoud van het onderwijs in de Duitse taal in het mbo:

- *Afstemming op de regionale context.* De minister duidt daarbij op de operatie 'Herziening kwalificatiedossiers mbo'. In de periode 2012-2014 worden de kwalificatiedossiers van het mbo gezamenlijk door de stichting Samenwerking Beroepsonderwijs Bedrijfsleven (SBB) en de kenniscentra beroepsonderwijs en bedrijfsleven (KBB's) herzien. Kern van de herziening is dat dossiers eenvoudiger en overzichtelijker worden opgebouwd uit drie lagen - een basisprofiel-keuzedeel. Om de implementatie van de nieuwe kwalificatiedossiers te vergemakkelijken is in de periode maart t/m juni 2013 een praktijktest georganiseerd waarvoor 77 herziene kwalificatiedossiers zijn vrijgegeven. In deze praktijktest toetsen betrokken partijen in het mbo veld o.a. de structuur, kwaliteit en bruikbaarheid van deze dossiers.

---

5 Uit de brief van de minister aan de tweede Kamer d.d. 13 februari 2013 in antwoord op vragen van de vaste Kamercommissie.

Een belangrijk nieuw element in de herziene kwalificatiedossiers zijn de keuzedelen. ROC's kunnen in afstemming met het regionale bedrijfsleven beslissen om keuzedelen Duits aan te bieden. Deze keuzedelen zijn - anders dan de geboden 'vrije ruimte' in de bestaande kwalificatiedossiers - examenonderdeel. Goede keuzedelen Duits zouden daarmee het onderwijs in de Duitse taal en cultuur een meer solide basis kunnen geven.

- *Ontwikkeling van kwalificatiedossiers op basis van beroepsprofielen.* Het betreft de 'Koninklijke weg' waarbij door sociale partners ontwikkelde beroepscompetentieprofielen de basis vormen voor de kwalificatiedossiers. Wanneer er inderdaad minder plaats is voor de Duitse taal en cultuur in het beroepsonderwijs dan zou dit op een of andere wijze herleidbaar moeten zijn tot een passage in de onderliggende beroepsprofielen.

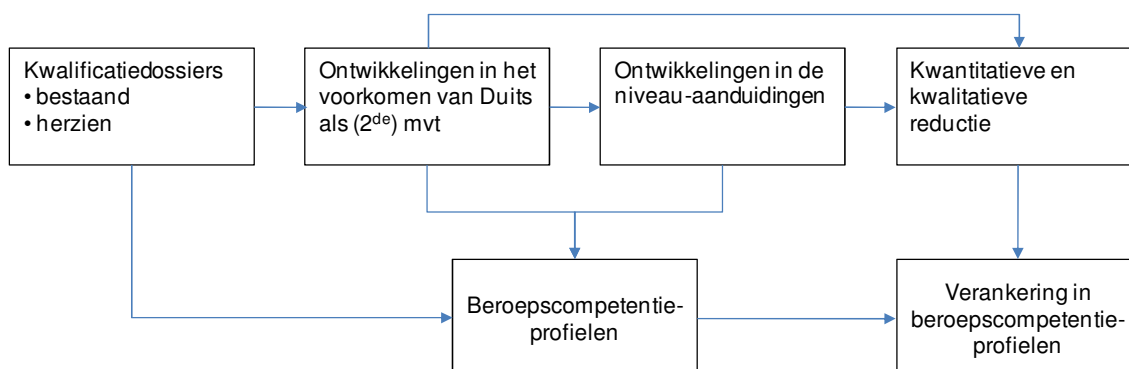
De Lerende Euregio stimuleert sinds ruim 15 jaar grensoverschrijdende samenwerking tussen Nederlandse en Duitse scholen voor middelbaar beroepsonderwijs in de Euregio Rijn Waal. De centrale doelstelling van deze samenwerking is het overdragen van Euregionale competenties aan jongeren in opleiding, zodat ze aan beide kanten van de grens kunnen werken met collega's, opdrachtgevers en klanten. Competenties op het gebied van de taal en de specifieke bedrijfscultuur van het buurland zijn daarbij essentieel. Sinds september 2012 werkt de Lerende Euregio nauw samen met partners die op landelijk niveau werken aan het versterken van de positie van de Duitse taal en cultuur. Zie voor meer informatie: www.lerende-euregio.com

De Lerende Euregio heeft KBA Nijmegen opdracht gegeven onderzoek te verrichten naar (ontwikkelingen in) de positie van Duits in de kwalificatiedossiers in het mbo. Onderzoeksvragen zijn:

1. In hoeverre is er sprake van een *kwantitatieve reductie* in het voorkomen van Duits als (tweede) moderne vreemde taal in de bestaande kwalificatiedossiers van afgelopen jaren en de herziene kwalificatiedossiers?
2. In hoeverre is er sprake van een *kwantitatieve reductie* in het niveau van de taaleisen van Duits als (tweede) moderne vreemde taal in de bestaande kwalificatiedossiers van afgelopen jaren en de herziene kwalificatiedossiers?
3. In welke mate zijn eventuele veranderingen in de herziene kwalificatiedossiers ten aanzien van Duits als (tweede) moderne vreemde taal herleidbaar tot onderliggende *beroepscompetentieprofielen*?

1.2 Onderzoekskader

Overzicht 3 - Variabelenschema

Overzicht 3 beschrijft het voor het onderzoek gebruikte variabelenschema met gebruikte kernbegrippen. Deze kernbegrippen worden hier nader omschreven.

Kwalificatiedossiers

Een kwalificatiedossier beschrijft de eisen waaraan beginnende beroepsbeoefenaren moeten voldoen wanneer zij gediplomeerd de opleiding verlaten. Het beschrijft dus wat iemand moet 'kennen en kunnen'. We hanteren de term *bestaande* kwalificatiedossiers voor de kwalificatiedossiers die gelden voor de huidige studenten van het mbo. Het betreft kwalificatiedossiers in de periode 2009 t/m 2013.

De term *herziene* kwalificatiedossiers wordt, in navolging van SBB, gebruikt voor de kwalificatiedossiers die zijn opgenomen in de praktijktest voor de herziening van de kwalificatiedossiers.⁶

Ontwikkelingen in het voorkomen van Duits als (tweede) moderne vreemde taal

Hoe kan aan de hand van formuleringen in de kwalificatiedossiers worden vastgesteld of er sprake is van een reductie van Duits? In het onderzoek is nagegaan of Duits in de kwalificatiedossiers voorkomt en of er in opeenvolgende documenten inderdaad sprake is van een reductie. Hierbij worden drie aanduidingen onderscheiden, namelijk taaleisen waarin:

- Duits gespecificeerd is;
- Een tweede moderne vreemde taal is opgenomen, maar waarin Duits niet gespecificeerd is;
- Een vreemde taal is opgenomen, maar waarin Duits niet gespecificeerd is.

Waar de vreemde taal in het kwalificatiedossier niet gespecificeerd is, bepaalt de onderwijsinstelling welke taal wordt aangeboden. Dat kan dus Duits zijn.

Ontwikkelingen in de niveau-aanduidingen

In de bestaande kwalificatiedossiers is - onder verwijzing naar het Europees Referentiekader voor talen (ERK) - aangegeven aan welke eisen de taalvaardigheid moet voldoen. De te behalen ERK-niveaus worden per taalvaardigheid (gesprekken voeren, luisteren, lezen, schrijven en spreken) aangegeven. Onderzocht is welke niveaueisen worden gesteld en welke ontwikkelingen er zijn in de kwalificatiedossiers zijn.

⁶ Mbo-instellingen kunnen op vrijwillige basis per 1 augustus 2015 de implementatie van de herziene kwalificatiedossiers ter hand nemen. 1 augustus 2016 is de verplichte invoeringsdatum. (bron: brief van minister OC&W aan Tweede Kamer over herziening kwalificatiestructuur dd. 15 juli 2013)

Beroepscompetentieprofielen

In beroepscompetentieprofielen wordt vastgelegd welke eisen er vanuit de beroepspraktijk en de ontwikkelingen in de branche worden gesteld aan de competenties van een (volleerd) beroepskracht. Dergelijke profielen vormen de basis voor de kwalificatiedossiers waarin door een kenniscentrum beroepsonderwijs en bedrijfsleven - namens sociale partners en onderwijsveld gezamenlijk - wordt vastgelegd wat aan het eind van hun opleiding van (aankomend) beroepskrachten wordt verwacht.

Onderzocht is of de reductie van Duits als (tweede) moderne vreemde taal gelijke tred houdt met veranderingen in beroepscompetentieprofielen.

Kwantitatieve en kwalitatieve reductie

Van een *kwantitatieve reductie* is sprake als Duits als (tweede) moderne vreemde taal minder vaak voorkomt in de bestaande en/of herziene kwalificatiedossiers en van een *kwalitatieve reductie* als er sprake is van een verlaging van de niveaueisen.

Verankering in beroepscompetentieprofielen

De reductie van Duits als (tweede) moderne vreemde taal in de herziene kwalificatiedossiers zou herleidbaar moeten zijn tot de (ontwikkeling in) onderliggende beroepscompetentieprofielen.

1.3 Onderzoeksaanpak

De onderzoeksaanpak bestond uit drie componenten, te weten:

- a. een analyse van ontwikkelingen in het voorkomen van Duits als (tweede) moderne vreemde taal;
- b. een analyse van ontwikkelingen in de niveau-aanduidingen
- c. een analyse van het voorkomen van Duits in de herziene kwalificatiedossiers in relatie tot onderliggende beroepscompetentieprofielen

Over de bevindingen van die drie analysecomponenten wordt in dit rapport integraal verslag gedaan.

Ad a) Ontwikkelingen in het voorkomen van Duits als (tweede) moderne vreemde taal

In het onderzoek is nagegaan of Duits als (tweede) moderne vreemde taal in de kwalificatiedossiers voorkomt. Hierbij zijn de drie soorten aanduidingen geanalyseerd (Duits, tweede moderne vreemde taal, moderne vreemde taal).

Bestaande kwalificatiedossiers van de studie jaren 2009-2010, 2011-2012 en 2012-2013 zijn, op het niveau van de kwalificaties, onderzocht⁷. Om inzicht in de ontwikkeling naar de herziening van de kwalificatiedossiers te krijgen, zijn 77 herziene kwalificatiedossiers vergeleken met bestaande kwalificatiedossiers van 2012-2013.

13 herziene kwalificatiedossiers zijn, op grond van het veronderstelde belang van Duits in de beroepen waarvoor wordt opgeleid, geselecteerd voor een nadere analyse naar het voorkomen van Duits in de bestaande kwalificatiedossiers van de periode 2007 t/m 2013.

---

⁷ Er is gebruik gemaakt van overzichten van het Steunpunt Taal & Rekenen mbo. Een overzicht van mvt-eisen in kwalificatiedossiers van het studiejaar 2010-2011 is niet beschikbaar.

Ad b) Ontwikkelingen in de niveau-aanduidingen

In het onderzoek is nagegaan welke niveaueisen voor Duits als (tweede) moderne vreemde taal worden gesteld en welke ontwikkelingen er zijn. De bestaande kwalificatiedossiers 2009-2010 en 2012-2013 zijn met elkaar vergeleken. Een selectie van 13 herziene kwalificatiedossiers is vergeleken met bestaande kwalificatiedossiers 2012-2013.

Ad c) Verankering in beroepscompetentieprofielen

Beroepscompetentieprofielen, onderliggend aan de selectie van 13 herziene kwalificatiedossiers - zijn geanalyseerd op het voorkomen van Duits als (tweede) moderne vreemde taal. Vervolgens is geanalyseerd of de ontwikkelingen van Duits als (tweede) moderne vreemde taal in kwalificatiedossiers herleidbaar zijn tot de (ontwikkeling in) onderliggende beroepscompetentieprofielen.

De selectie van de 13 herziene kwalificatiedossiers is gebaseerd op grond van het veronderstelde belang van Duits in de beroepen waarvoor wordt opgeleid. Het betreft de navolgende dossiers:

1. Administratie
2. Secretariële beroepen
3. Aftersales mobiliteitsbranche
4. Management retail
5. Verkoop en advies retail
6. Grimeur
7. Kaderfunctie afbouw, onderhoud en interieur
8. Bediening
9. Meewerken in de recreatieve branche
10. Meewerken in de toeristische branche
11. Ruimtelijke vormgeving
12. Stand en decorbouw
13. Human Technology

2 Kwantitatieve reductie van Duits?

Dit hoofdstuk beschrijft of Duits als (tweede) moderne vreemde taal in de bestaande en herziene kwalificatiedossiers van het mbo voorkomt. Hierbij worden drie typen onderscheiden, namelijk taaleisen waarin:

- Duits gespecificeerd is;
- Een tweede moderne vreemde taal is opgenomen, maar waarin Duits niet gespecificeerd is;
- Een vreemde taal is opgenomen, maar waarin Duits niet gespecificeerd is.

Het eerste deel van het hoofdstuk beschrijft de ontwikkeling in de bestaande kwalificatiedossiers in de periode 2009-2013.

Het tweede deel van het hoofdstuk beschrijft de ontwikkeling van 77 herziene kwalificatiedossiers in vergelijking met bestaande kwalificatiedossiers van 2012-2013.

2.1 Bestaande kwalificatiedossiers in de periode 2009-2013

De kwalificaties in de kwalificatiedossiers voor de jaren 2009-2010, 2011-2012 en 2012-2013 zijn geanalyseerd op de het voorkomen van Duits als (tweede) moderne vreemde taal.

Duits

In 2009-2010 komt Duits voor bij 63 kwalificaties. In 2011-2012 gaat het om 55 kwalificaties en in 2012-2013 om 54 kwalificaties.

Na 2009-2010 is er sprake van een reductie van het aantal kwalificaties waarin Duits is opgenomen. Waar voorheen Duits voorkwam, blijken in 2012-2013 bij vijf kwalificaties Engels en bij één kwalificatie een moderne vreemde taal voor te komen. Bij drie kwalificaties is er geen taaleis meer. Percentueel - ten opzichte van het totale aantal kwalificaties van dat jaar - is er echter geen reductie en komt Duits in circa 10 procent van het totale aantal kwalificaties voor.

Overzicht 4 in de bijlage geeft een gedetailleerd overzicht bij welke kwalificaties Duits voorkomt. Duits komt als taaleis voor bij de kwalificatiedossiers in relatie tot sectoren als:

- Havenlogistiek en -operaties, binnen- en rondvaart, watersportindustrie en scheeps- en jachtbouw;
- Handel (detail- en internationaal), verkoop en commercie;
- Mobiliteitsbranche;
- Diverse technische sectoren: bedrijfsautotechniek, motortechniek, gasturbines, mobiele werktuigen;
- Infratechniek;
- Human technology;
- Afbouw en onderhoud;
- Textielindustrie;
- Interieuradvies en woningstoffering;
- Natuursteenbewerking;
- Tentoonstellingsbouw.

Tweede moderne vreemde taal

In 2009-2010 komt een tweede moderne vreemde taal bij 42 kwalificaties voor. In 2011-2012 gaat het om 35 kwalificaties en in 2012-2013 om 38 kwalificaties.

Er is sprake van een geringe reductie van het aantal kwalificaties waarin een tweede moderne vreemde taal is opgenomen. In vergelijking met voorgaande jaren komt in 2012-2013 bij vier kwalificaties Engels voor en bij twee kwalificaties een moderne vreemde taal. Bij twee kwalificaties betreft de taaleis twee moderne vreemde talen waar daarvoor nog van één vreemde taal sprake was.

Procentueel - ten opzichte van het totale aantal kwalificaties van dat jaar - is er geen reductie en komt een tweede moderne vreemde taal bij 6 tot 7 procent van het totale aantal kwalificaties voor.

Overzicht 5 in de bijlage geeft een gedetailleerd overzicht bij welke kwalificaties een tweede moderne vreemde taal voorkomt.

Een tweede moderne vreemde taal komt als taaleis voor bij de kwalificatiedossiers in relatie tot sectoren als:

- Toerisme en recreatie (leisure & hospitality, aqua & leisure en reizen);
- Horeca;
- Opslag, logistiek en transport (wegtransport, goederen- en personenvervoer, railvervoer);
- Luchtvaartdienstverlening en logistiek;
- Textielindustrie;
- Grimeurs;
- Design;
- Marketing, vormgeving ruimtelijke presentatie en communicatie;
- Productie;
- Frontoffice en informatie,
- Secretariaat (directiesecretaresse en secretaresse).

Een moderne vreemde taal

In 2009-2010 komt bij 143 kwalificaties een eis van een moderne vreemde taal voor⁸. In 2011-2012 gaat het om 78 kwalificaties en in 2012-2013 om 76 kwalificaties.

Na 2009-2010 is er sprake van een grote reductie, in aantal en procentueel gezien. Het is een reductie van 22 procent (2009-2010) naar 13 procent (2011-2012) en 12 procent (2012-2013) van het totaal aantal kwalificaties. Over het algemeen geldt dat de taaleis van een moderne vreemde taal is verdwenen of is vervangen door Engels.

Overzicht 6 in de bijlage geeft een gedetailleerd overzicht bij welke kwalificaties taaleisen voor een moderne vreemde taal voorkomen.

---

⁸ Zijnde niet specifiek Engels

2.2 Bestaande en herziene kwalificatiedossiers

77 herziene kwalificatiedossiers zijn vergeleken met bestaande kwalificatiedossiers van 2012-2013.

Herziene kwalificatiedossiers

Duits

Duits komt voor in twee van de 77 herziene kwalificatiedossiers, bij:

1. Human Technology,
2. Rondvaartboot.

Tweede moderne vreemde taal

Bij drie herziene kwalificatiedossiers komt een tweede moderne vreemde taal voor, bij:

1. Bediening,
2. Marketing, communicatie en evenementen,
3. Meewerken in de toeristische branche.

Een moderne vreemde taal

Bij vier herziene kwalificatiedossiers komt een moderne vreemde taal voor (met aanduiding van de, een of zonder verdere duiding van de taal). Er wordt niet nader omschreven welke taal het betreft.

1. Administratie,
2. Juweliersbedrijf,
3. Secretariële beroepen,
4. Uurwerktechniek.

Bestaande kwalificatiedossiers 2012-2013

In de bestaande kwalificatiedossiers 2012-2013 is expliciet beschreven of en zo ja welke beroepseisen ten aanzien van een moderne vreemde taal of talen van toepassing zijn (Deel D).

Duits

Bij vijf kwalificatiedossiers komt Duits voor:

1. Human Technology (Engels en Duits)
2. Middenkaderfunctionaris afbouw en onderhoud (Engels of Duits)
3. Manager handel (Engels of Duits)
4. Schipper rondvaartboot beperkt vaargebied (Engels en Duits)
5. Verkoopsspecialist (Engels of Duits)

Tweede moderne vreemde taal

Bij 5 kwalificatiedossiers komen beroepseisen voor een tweede moderne vreemde taal voor:

1. Medewerker bediening/café-bar
2. Alround grimeur
3. Medewerker marketing en communicatie

4. Leisure & Hospitality (host en executive)⁹
5. Vormgeving ruimtelijke presentatie en communicatie

Een moderne vreemde taal

Bij 14 kwalificatiedossiers komen beroepseisen voor een moderne vreemde taal voor:

1. Administratief medewerker
2. Serviceadviseur Mobiliteitsbranche
3. Teelt 2/3
4. Teelt 4
5. Medewerker mode/maatkleding
6. Paraveterinaire ondersteuning
7. Tweewielertechniek
8. Natuur en groene ruimte 2 (alleen voor Medewerker recreatiebedrijf)
9. Natuur en groene ruimte 3 (alleen voor vakbekwaam medewerker recreatiebedrijf)
10. Natuur en groene ruimte 4 (alleen voor manager recreatie)
11. Meubelstofeerder
12. Paardensport
13. Secretariële beroepen
14. Verkoper

Bij het kwalificatiedossier 'Administratief medewerker' is bij de verantwoording (Deel D) over het taalprofiel Moderne Vreemde Talen het volgende opgenomen: *'Voor de administratief medewerker bestaat een geringe voorkeur om Engels als moderne vreemde taal te kiezen. In de grensstreek met Duitsland is Duits wellicht te prefereren en in het grensgebied met Wallonië heeft Frans mogelijk de voorkeur.'*

Bij het kwalificatiedossier 'Meubelstofeerder' wordt het volgende genoemd ten aanzien van ontwikkelingen in de beroepsuitoefening: *'De markt wordt opener, kleine bedrijven krijgen steeds meer een regionale functie en grote bedrijven krijgen steeds meer een internationale functie (bijvoorbeeld export van meubels naar Duitsland).'*

Bij het kwalificatiedossier 'Vliegtuigbouw' betreft de beroepseis Engels. In het dossier is vermeldt dat voor het Engels is gekozen omdat *'deze taal binnen de techniek het meest relevant is. Afhankelijk van de regio, als daar goede argumenten voor zijn, kan het management van een opleiding kiezen voor een andere taal.'*

Vergelijking

In de herziene kwalificatiedossiers komen in vergelijking met de bestaande kwalificatiedossiers minder vaak kwalificatie-eisen voor Duits (van 5 naar 2 dossiers) en voor een (tweede) moderne vreemde taal voor (van 19 naar 7 dossiers). (zie Overzicht 7).

---

9 Bij het kwalificatiedossier 'Leisure & Hospitality' betreffen de beroepseisen ten aanzien van een moderne vreemde taal voor de Leisure & hospitality assistant Engels en voor de Leisure & hospitality host en executive Engels en een tweede moderne vreemde taal naar keuze. Duits wordt in dit kwalificatiedossier genoemd bij de ontwikkelingen in de beroepsuitoefening en bij een beschrijving van een kerntaak.

Overzicht 7 - Duits als (tweede) moderne vreemde taal in de herziene en de bestaande kwalificatiedossiers 2012-2013

	Herziene kwalificatiedossiers (n=77)	Selectie bestaande kwalificatiedossiers 2012-2013 (n=83)
Moderne vreemde taal	Beschrijving kennis en vaardigheden in kerntaken	Beroepseisen t.a.v. moderne vreemde taal
Duits	2x	
Duits en Engels		2 x
Duits of Engels		3 x
Tweede moderne vreemde taal	3x	5x
Een moderne vreemde taal	4x	14x

In overzicht 8 is een gedetailleerde beschrijving van de taaleisen in de herziene kwalificatiedossiers en de vergelijking met de bestaande kwalificatiedossiers 2012-2013 opgenomen.

Overzicht 8 - Duits als (tweede) moderne vreemde taal in herziene en bestaande kwalificatiedossiers 2012-2013¹⁰

Herziene kwalificatiedossiers	Duits als (2e) MVT beschreven als kennis/vaardigheden van kerntaken bij beroepsgerichte basistaken/profielen	Kwalificatiedossiers 2012-2013	Duits als (2e) MVT beschreven als beroepseisen
Administratie	MVT	Administratief medewerker	MVT
Aftersales Mobiliteitsbranche		Serviceadviseur Mobiliteitsbranche	MVT
Agrocluster		Productiedieren	
		Teelt 2/3	MVT
		Teelt 4	MVT
Autospuiten		Autospuiter	
AV Productie		AV-productie	
Aviation Operations		Aviation operations officer	
Bediening	Engels + 2de MVT	Medewerker bediening/café-bar	Engels + 2de MVT
Behoudsmedewerker		Behoudsmedewerker	
Betonboren		Betonboorder	
Betonstaalverwerken		Betonstaalverwerker	
Betontimmeren		Betontimmerman	
Carrosseriebouw		Carrosseriebouwer	
Confectie- en veranderatelier		Medewerker mode/maatkleding	MVT
Contactcenter teamleiding		Contactcenter teamleider	
Dakdekken		Dakdekker	
Dierverzorging		Dierverzorging 2	
		Paraveterinaire ondersteuning	MVT
Doktersassistent		Doktersassistent	
Fietstechniek		Tweewielertechniek	MVT
Financieel administratieve beroepen		Financiële beroepen	
Financiële dienstverlening		Commercieel medewerker bank- en verzekeringswezen	
Game art		Game artist	
Gespecialiseerd diervorzorger		Gespecialiseerde diervorzorging paard	
Glaszetten		Medewerker glaszetten	
Goud- en Zilvermeden		Goud- en Zilvermeden	
Grimeur		Alround grimeur	Engels + 2de MVT

10 Enkele herziene dossiers zijn met meerdere huidige kwalificatiedossiers vergeleken. De herziene kwalificatiedossiers 'Meewerken in de toeristische branche' en 'Meewerken in de recreatieve branche' zijn vergeleken met het huidige kwalificatiedossier 'Leisure & Hospitality'. De herziene kwalificatiedossiers 'Ruimtelijke vormgeving' en 'Stand- en decorbouw' zijn vergeleken met het huidige kwalificatiedossier 'Vormgeving ruimtelijke presentatie en communicatie'.

Herziene kwalificatiedossiers	Duits als (2e) MVT beschreven als kennis/vaardigheden van kerntaken bij beroepsgerichte basistaken/profielen	Kwalificatiedossiers 2012-2013	Duits als (2e) MVT beschreven als beroepseisen
Groene ruimte		Natuur en groene ruimte 2 alleen voor Medewerker recreatiebedrijf Natuur en groene ruimte 3 alleen voor vakbekwaammedewerker recreatiebedrijf Natuur en groene ruimte 4 alleen voor manager recreatie Waterbouwer	MVT MVT MVT
Grond-, weg- en waterbouw			
Human Technology	Duits	Human Technology	Engels en Duits
ICT- en mediabeheer		ICT en mediabeheer	
ICT-support		ICT-medewerker	
Juweliersbedrijf	MVT	Juweliersbedrijf	
Kaderfunctie afbouw, onderhoud en interieur		Middenkaderfunctionaris afbouw en onderhoud	Engels of Duits
Keuken		Kok	
Koude- en Klimaatsystemen		Intalleren (monteur koude techniek en aircomonteur)	
Leefomgeving		Milieu en ruimte	
Leidinggeven versindustrie		Leidinggevende versindustrie	
Leidinggeven versspeciaalzaak		Leidinggevende vers	
Machinist		Machinist	
Management retail		Manager handel	Engels of Duits
Marketing, communicatie en evenementen	Engels + 2de MVT	Medewerker marketing en communicatie	Engels + 2de MVT
Medewerker Steriele Medische Hulpmiddelen		Medewerker Steriele Medische Hulpmiddelen	
Mediamanagement		Mediamanagement	
Mediareactie		Applicatie- en mediaontwikkeling	
		Mediavormgever	
Meewerken in de recreatieve branche		Leisure & Hospitality	Engels + 2de MVT
Meewerken in de toeristische branche	Engels + 2de MVT	Leisure & Hospitality	Engels + 2de MVT
Metselen		Metselaar	
Meubels stofferen		Meubelstoffeerder	MVT
Natuursteenbewerken		Natuursteenbewerker	
Onderhoud		Service apparatuur en installaties	

Herziene kwalificatiedossiers	Duits als (2e) MVT beschreven als kennis/vaardigheden van kerntaken bij beroepsgerichte basistaken/profielen	Kwalificatiedossiers 2012-2013	Duits als (2e) MVT beschreven als beroepseisen
Paard		Paardensport	MVT
Parketvloeren leggen		Parketteur	
Particuliere beveiliging		Particuliere beveiliging	
Pianotechniek		Pianotechniek	
Plafond-/wandmontage		Plafond-/wandmonteur	
Praktijkopleider		Praktijkopleider	
Publieke veiligheid		Toezicht en veiligheid	
Rondvaartboot	Duits	Schipper rondvaartboot beperkt vaargebied	Engels en Duits
Ruimtelijke vormgeving		Vormgeving ruimtelijke presentatie en communicatie	Engels + 2de MVT
Schilderen		Medewerker schilderen	
Secretariële beroepen	MVT	Secretariële beroepen	MVT
Service en Onderhoud gebouwen		Onderhoud- en verbouwbedrijf Servicemedewerker gebouwen, Allround ondernemer klussenbedrijf	
Sport en bewegen		Sport en bewegen	
Sport- en bewegingsbegeleider		Sport- en bewegingsbegeleider	
Stand- en decorbouw		Vormgeving ruimtelijke presentatie en communicatie	Engels + 2de MVT
Steigerbouw		Steigerbouwer	
Tandartsassistent		Tandartsassistent	
Technisch tekenen		Werkvoorbereiden	
Tegelzetten		Tegelzetter	
Timmeren		Timmerman	
Uurwerktechniek	MVT	Uurwerktechniek	

Herziene kwalificatiedossiers	Duits als (2e) MVT beschreven als kennis/ vaardigheden van kerntaken bij beroepsgerichte basistaken/profielen	Kwalificatiedossiers 2012-2013	Duits als (2e) MVT beschreven als beroepseisen
Vakmanschap versindustrie		Productiemedewerker versindustrie	X
		Productievakkracht versindustrie	X
Vakmanschap versspeciaalzaak		Medewerker versdetailhandel	X
		Vakbekwaam medewerker versdetailhandel	X
Veiligheid en vakmanschap		Veiligheid en vakmanschap	Engels
Verkoop en advies retail		Verkoopspecialist	Engels of Duits
Verkoop retail		Verkoper	MVT
Vliegtuigbouw		Vliegtuigbouw	Engels
Voegen/Gevel behandelen		Voeger / gevelbehandelaar	X

3 Kwalitatieve reductie van Duits?

Dit hoofdstuk beschrijft welke niveaueisen in de kwalificatiedossiers worden gesteld en welke ontwikkelingen er zijn in de bestaande kwalificatiedossiers van 2009-2010 en 2012-2013 en de selectie van 13 herziene kwalificatiedossiers. Hierbij worden drie aanduidingen onderscheiden, namelijk taaleisen waarin:

- Duits gespecificeerd is;
- Een tweede moderne vreemde taal is opgenomen, maar waarin Duits niet gespecificeerd is;
- Een vreemde taal is opgenomen, maar waarin Duits niet gespecificeerd is.

3.1 Bestaande kwalificatiedossiers 2009-2010 en 2012-2013

Duits

Overzicht 9 in de bijlage geeft een gedetailleerd overzicht van de ERK niveau-aanduidingen van de taaleisen voor Duits.¹¹

Bij 27 (van de 67) kwalificaties is een wijziging geconstateerd. Bij 14 gaat het om wijzigingen in de niveau-aanduidingen.

- Bij tien kwalificaties zijn een of meerdere niveaueisen veranderd. Hierbij gaat het zowel om verhogingen (11x) als verlagingen (9x) van het niveau. Het betreft de volgende kwalificatiedossiers en onderliggende kwalificaties:

Kwalificatiedossier	Kwalificatie
Allround operator	Specialist textiel
Assemblagetechnicus Mobiliteitsbranche	Assemblagetechnicus Mobiliteitsbranche Bedrijfsautotechnicus Eerste Bedrijfsautotechnicus
Bedrijfsautotechniek	Technisch Specialist Bedrijfsauto's
Eerste Dieselmotortechicus/ Eerste Verbrandingsmotortechicus	Eerste Dieselmotortechicus/ Eerste Verbrandingsmotortechicus
Scheeps- en jachtbouwkundige	Scheeps- en jachtbouwkundige
Tentoonstellingsbouwer	Allround tentoonstellingsbouwer
Watersportindustrie	Meewerkend voorman watersportindustrie
Werkplaatsmanagement Mobiliteitsbranche	Werkplaatsmanager Motorvoertuigtechniek

- Bij twee kwalificaties zijn bijna alle niveaueisen verdwenen - en is er dus sprake van een verlaging van het niveau (Monteur mobiele werktuigen en Allround monteur mobiele werktuigen);
- Bij twee kwalificaties zijn er een of meerdere nieuwe eisen gesteld;
- Bij tien kwalificaties is er sprake van een wijziging in de taal en is er alleen nog sprake van Engels (n=6), of een moderne vreemde taal (n=1) of is er geen enkele taal een eis gesteld (n=3).

¹¹ Een kwalificatie is opgenomen als in een of beide jaren Duits in het kwalificatiedossier is opgenomen.

- Een kwalificatie is verdwenen en er zijn twee nieuwe kwalificaties.

Tweede moderne vreemde taal

Overzicht 10 in de bijlage geeft een gedetailleerd overzicht van de ERK niveau-aanduidingen van de taaleisen ten aanzien van een tweede moderne vreemde taal.¹²

Bij 32 (van de 47) kwalificaties is een wijziging geconstateerd. Bij 19 gaat het om wijzigingen in de niveau-aanduidingen.

- Bij 13 kwalificaties zijn een of meerdere niveaueisen veranderd. Hierbij gaat het zowel om verhogingen (19x) als verlagingen (12x) van het niveau. Het betreft de volgende kwalificatiedossiers en onderliggende kwalificaties:

Kwalificatiedossier	Kwalificatie
Frontofficemedewerker	Frontofficemanager
	Hoofd informatie
	Receptionist
Leisure & hospitality:	Leisure & hospitality executive
	Leisure & hospitality host
Luchtvaartdienstverlener	Luchtvaartdienstverlener
Medewerker marketing en communicatie	Assistent communicatiemedewerker
	Marketing medewerker
	Medewerker evenementenorganisatie
Ondernemer horeca/bakkerij	Manager/ondernemer café-bar
	Manager/ondernemer fastservice
	Manager/ondernemer horeca
Reizen	Manager verkoop reizen

- Bij drie kwalificaties zijn een of meerdere niveau aanduidingen verdwenen - en is er dus sprake van een verlaging van het niveau (Gastheer/-vrouw, Zelfstandig werkend gastheer/-vrouw en Productiebegeleider)
- Bij drie kwalificaties zijn enkele niveaueisen verdwenen en enkele veranderd (Allround Griemur, Bartender; Leidinggevende bediening)
- Bij zeven kwalificaties is er sprake van een wijziging in de taal en is er alleen nog voor Engels (n=4), of een moderne vreemde taal (n=2) een eis gesteld. Bij een kwalificatie is er sprake van een tweede moderne taal terwijl er eerder sprake was van een moderne vreemde taal.
- Drie kwalificaties zijn verdwenen en er zijn drie nieuwe kwalificaties.

Een moderne vreemde taal

Overzicht 11 in de bijlage geeft een gedetailleerd overzicht van de ERK niveau-aanduidingen van de taaleisen ten aanzien van een moderne vreemde taal.¹³

Bij 107 (van de 159) kwalificaties is een wijziging geconstateerd. Bij 17 gaat het om wijzigingen in de niveau-aanduidingen.

- Bij 14 kwalificaties zijn een of meerdere niveaueisen veranderd. Het gaat voornamelijk verhogingen van het niveau. Het betreft de volgende kwalificatiedossiers en onderliggende kwalificaties:

¹² Een kwalificatie is opgenomen als in een of beide jaren een tweede moderne vreemde taal in het dossier is opgenomen.

¹³ Een kwalificatie is opgenomen als in een of beide jaren een moderne vreemde taal in het dossier is opgenomen.

Kwalificatiedossier	Kwalificatie
Bloemendetailhandel	Manager bloembinden
In- en verkoop verhandel	Inkoper verhandel/ In- en verkoper verhandel Verkoper verhandel/ In- en verkoper verhandel
Meubelstoffeerder	Ondernemer meubelstoffeerbedrijf
Motorfietstechniek	Eerste Motorfietstechnicus Motorfietstechnicus
Natuur en groene ruimte 4	Manager natuur en recreatie
Paardensport	Instructeur paardensport III Instructeur paardensport IV
Paraveterinaire ondersteuning	Manager paardensportbedrijf Dierenartsassistent paraveterinair
Secretariële beroepen	Juridisch secretaresse Managementassistent/ Directiesecretaresse + Managementassistent Medisch secretaresse

- Bij twee kwalificaties zijn enkele niveaueisen verdwenen en enkele veranderd (Manager groene detailhandel en Vakbekwaam medewerker groene detailhandel)
- Bij een kwalificatie is er een nieuwe eis gesteld;
- Bij 72 kwalificaties is er sprake van een wijziging in de taal. Alleen Engels komt nog voor (n=35) of er geen moderne vreemde taaleis (n=35) meer voor. Bij een kwalificatie is er sprake van een moderne taal terwijl er eerst geen taaleis was. Bij een kwalificatie komt een moderne vreemde taal in plaats van Engels voor.
- Tien kwalificaties zijn verdwenen en er zijn acht nieuwe kwalificaties.

Samengevat

In de *bestaande kwalificatiedossiers* is aangegeven aan welke ERK niveaueisen de taalvaardigheid voor de vreemde taal of talen moet(en) voldoen. Bij de kwalificaties waarin Duits als (tweede) moderne vreemde taal voorkomt, is in totaliteit bij minder dan 20 procent sprake van verandering van de niveau-aanduidingen. Bij een beperkt deel van de kwalificaties gaat het om een verlaging van het niveau of het schrappen van de taaleisen.

3.2 Herziene kwalificatiedossiers

Eén van de punten, die door SBB over de herziening van de kwalificatiedossiers wordt aangegeven, is dat er in de er duidelijker beschreven wordt welke kennis en vaardigheden nodig zijn. Ten aanzien van moderne vreemde talen heeft SBB in haar instructie voor de ontwikkeling van de herziene kwalificatiedossiers aangegeven dat bij moderne vreemde talen wel een niveau-aanduiding moet worden aangegeven, met eventueel een toelichting in het servicedocument. Het onderzoek stelt vast dat slechts bij twee van 13 geselecteerde herziene kwalificatiedossiers beschrijvingen van de ERK niveau aanduidingen worden gegeven (Secretariële beroepen en Meewerken in de recreatieve/toeristische branche, zie hoofdstuk 5 en gedetailleerde overzichten in de bijlage).

4 Verankering herziene kwalificatiedossiers in onderliggende beroepscompetentieprofielen?

In dit hoofdstuk worden 13 herziene kwalificatiedossiers, die op grond van het veronderstelde belang van Duits in de beroepen waarvoor wordt opgeleid zijn geselecteerd, nader beschreven. Het betreft de volgende herziene kwalificatiedossiers:

1. Administratie
2. Secretariële beroepen
3. Aftersales mobiliteitsbranche
4. Management retail
5. Verkoop en advies retail
6. Grimeur
7. Kaderfunctie afbouw, onderhoud en interieur
8. Bediening
9. Meewerken in de recreatieve branche
10. Meewerken in de toeristische branche
11. Ruimtelijke vormgeving
12. Stand en decorbouw
13. Human Technology¹⁴

Per kwalificatiedossier worden eerst de ontwikkelingen van Duits als (tweede) moderne vreemde taal beschreven. Daarna wordt beschreven of deze ontwikkelingen in het kwalificatiedossier herleidbaar zijn tot de (ontwikkeling in) onderliggende beroepscompetentieprofielen. Het hoofdstuk sluit af met een samenvatting van de resultaten

Overzicht 12 in de bijlage geeft een gedetailleerd overzicht van het voorkomen van Duits als (tweede) moderne vreemde taal in de selectie van herziene en bestaande kwalificatiedossiers vanaf 2007-2008. In de bijlage is bovendien per kwalificatiedossier gedetailleerde informatie opgenomen over de taaleisen in het kwalificatiedossier en onderliggende beroepscompetentieprofielen.

4.1 Analyse per kwalificatiedossier

1. *Administratie*

Ontwikkeling in het kwalificatiedossier

- Voor zowel het herziene kwalificatiedossier Administratie en het bestaande kwalificatiedossier Administratief medewerker wordt de eis van een moderne vreemde taal gesteld. Duits wordt in het kwalificatiedossier 2012-2013 - en de jaren daarvoor - als wellicht te prefereren taal in de grensstreek met Duitsland genoemd. In het herziene dossier is deze passage verdwenen.

---

¹⁴ De herziene kwalificatiedossiers 'Meewerken in de toeristische branche' en 'Meewerken in de recreatieve branche' zijn in de analyse samengenomen. Dat is ook gedaan bij de herziene kwalificatiedossiers 'Ruimtelijke vormgeving' en 'Stand- en decorbouw'.

- Het ERK-niveau van de mvt-eisen zijn in het bestaande kwalificatiedossier beschreven en niet gewijzigd vanaf 2009-2010. In het herziene kwalificatiedossier worden de mvt-eisen op andere wijze beschreven en is het beheersingsniveau alleen nog beschreven voor mondelinge en schriftelijke communicatie.

Relatie met beroepscompetentieprofielen

- In zowel het BCP (2012) waar het herziene kwalificatiedossier op is gebaseerd als de BCP's (2003, 2004) waar het bestaande kwalificatiedossier op is gebaseerd wordt gesproken over een moderne vreemde taal en wordt Duits niet specifiek genoemd.
- Wat betreft het voorkomen van Duits als (tweede) moderne vreemde taal is de ontwikkeling van het kwalificatiedossier Administratie wel in lijn met de beschrijving zoals opgenomen in het BCP. Er is echter wel sprake van een breuk met de voorgaande jaren wat betreft de melding in het kwalificatiedossier dat Duits wellicht een te prefereren taal is in de grensstreek met Duitsland.

2. *Secretariële beroepen*

Ontwikkeling in het kwalificatiedossier

- Zowel in het herziene kwalificatiedossier Secretariële beroepen als in de kwalificatiedossiers van de voorgaande twee jaren wordt de eis van een moderne vreemde taal gesteld. Vanaf 2011-2012 zijn wat betreft de kwalificaties Secretaresse en Directiesecretaresse de eisen verminderd van twee naar één moderne vreemde taal. Vanaf dat moment is de volgende passage in de kwalificatiedossiers opgenomen: *'De Sectorraad Secretariële beroepen brengt het advies uit om één moderne vreemde taal voor de kwalificatie Secretaresse en Directiesecretaresse/Managementassistent op te nemen in het kwalificatiedossier Secretariële beroepen en adviseert daarnaast met klem facultatief een tweede moderne vreemde taal in de vrije ruimte van de opleiding aan te bieden omwille van de toenemende internationalisering, de vraag van de (regionale) arbeidsmarkt en de doorstroom naar mbo-niveau 4/hbo.'* Een dergelijke passage is in het herziene kwalificatiedossier niet meer opgenomen.
- Het ERK-niveau van de mvt-eisen zijn in het herziene kwalificatiedossier beschreven voor één moderne vreemde taal. De niveaus zijn vergelijkbaar met de niveaus zoals beschreven voor een van de moderne vreemde talen zoals opgenomen in het kwalificatiedossier 2012-2013.

Relatie met beroepscompetentieprofielen

- In de BCP's (2010) waar zowel het herziene kwalificatiedossier als het kwalificatiedossier 2012-2013 op gebaseerd zijn, wordt gesproken over het essentiële belang van moderne vreemde talen en dat de secretaresse en directiesecretaresse/managementassistent *'Kennis van en vaardigheid in de Nederlandse taal en een of twee moderne vreemde talen'* moet hebben. *'Uit onderzoek blijkt dat een op de zes in het Duits schrijft'*.
- Wat betreft het voorkomen van Duits als (tweede) moderne vreemde taal is de ontwikkeling van het herziene kwalificatiedossier Secretariële beroepen niet in lijn met de beschrijving zoals opgenomen in het BCP, aangezien het belang van een tweede moderne vreemde taal - omwille van toenemende internationalisering, de vraag van de (regionale) arbeidsmarkt en doorstroom naar vervolgonderwijs - niet meer tot uiting komt.

3. Aftersales Mobiliteitsbranche

Ontwikkeling in het kwalificatiedossier

- In het herziene kwalificatiedossier Aftersales Mobiliteitsbranche betreft de mvt-eis Engels. In de voorgaande jaren was er in de kwalificatiedossiers sprake van de eis van de keuze van een moderne vreemde taal.

Tot en met 2010-2011 was een volgende passage in de kwalificatiedossiers opgenomen: *'Met instemming van de Paritaire Commissie, zijn de volgende opmerkingen geformuleerd ten aanzien van de eisen, die ten aanzien van vreemde talen aan de medewerkers gesteld mogen worden: Op niveau 2 moet een beginnend beroepsbeoefenaar de technische basisbegrippen dusdanig beheersen dat hij met fabrieksgegevens en handleidingen in ten minste één moderne vreemde taal kan werken. Dat geldt in de eerste plaats voor het Engels - als wereldtaal - , in mindere mate voor het Duits, en in nog mindere mate voor het Frans. Hierbij kan het land van herkomst van het moederbedrijf en van grote toeleveranciers een rol spelen.'*

Relatie met beroepscompetentieprofielen

- Het herziene dossier is o.a. gebaseerd op de beroepscompetentieprofielen Aftersalesmanager (2013) en Serviceadviseur Mobiliteitsbranche (2013). In deze BCP's wordt aangegeven dat het in bepaalde regio's een pre/ of gewenst kan zijn om Duits te kunnen spreken.
- Wat betreft het voorkomen van Duits als (tweede) moderne vreemde taal is de ontwikkeling van het herziene kwalificatiedossier Aftersales Mobiliteitsbranche niet in lijn met de beschrijving zoals opgenomen in de BCP's.

4. Management retail

Ontwikkeling in het kwalificatiedossier

- In het herziene kwalificatie dossier Management Retail is er geen eis meer ten aanzien van een moderne vreemde taal, uitgezonderd de algemene basistaak Engels voor niveau 4. In de voorgaande jaren was er echter nog sprake van de keuze voor Engels of Duits.

Relatie met beroepscompetentieprofielen

- In de BCP's (2012, 2003) waar het herziene kwalificatiedossier op is gebaseerd, zijn geen beschrijvingen opgenomen aangaande Duits of een moderne vreemde taal.
- Wat betreft het - niet - voorkomen van Duits als (tweede) moderne vreemde taal is de ontwikkeling van het herziene kwalificatiedossier Management retail dus in lijn met de BCP's. Er is echter wel duidelijk sprake van een breuk met het verleden waar het gaat om de in het kwalificatiedossier opgenomen keuze voor Engels of Duits.

5. Verkoop en advies retail

Ontwikkeling in het kwalificatiedossier

- In het herziene kwalificatiedossier Verkoop en advies is er geen eis meer ten aanzien van een moderne vreemde taal. In de voorgaande jaren was er echter nog sprake van de keuze voor Engels of Duits.

Relatie met beroepscompetentieprofielen

- In de BCP's waar het herziene kwalificatiedossier - en grotendeels ook het kwalificatiedossier 2012-2013 - op is gebaseerd zijn geen beschrijvingen opgenomen aangaande Duits of een moderne vreemde taal.
- Wat betreft het niet voorkomen van Duits als (tweede) moderne vreemde taal is de ontwikkeling van het herziene kwalificatiedossier Verkoop en advies retail dus in lijn met de BCP's. Er is echter wel duidelijk sprake van een breuk met het verleden waar het gaat om de in het kwalificatiedossier opgenomen keuze voor Engels of Duits.

6. *Grimeur*

Ontwikkeling in het kwalificatiedossier

- In de voorgaande jaren was er in de kwalificatiedossiers Allround Grimeur sprake van de eis van Engels en een moderne vreemde taal. Omdat de internationale markt voor een allround grimeur van belang is, is de beheersing van moderne vreemde talen bij de totstandkoming van het kwalificatiedossier 2012-2013 uitgebreid door de paritaire commissie bediscussieerd. *'Over het beheersen van Engels was snel overeenstemming, maar welke tweede taal er beheerst zou moeten worden, heeft tot behoorlijk wat discussie geleid. Uiteindelijk is besloten om de keus voor de tweede moderne vreemde taal aan de scholen over te laten.'* In het herziene kwalificatie dossier Grimeur is de eis van een tweede moderne vreemde taal echter verdwenen en gaat het alleen nog om de taaleis van Engels.

Relatie met beroepscompetentieprofielen

- In het op de kwalificatiedossiers gebaseerde BCP van Allround grimeur (2004) wordt Duits genoemd bij de beschrijving van een kerntaak: *'zij moet kunnen improviseren en daarnaast ook goed communiceren (ook in het Engels en Duits) en onderhandelen met verschillende mensen.'*
- Wat betreft het voorkomen van Duits als (tweede) moderne vreemde taal is de ontwikkeling van het herziene kwalificatiedossier niet in lijn met de beschrijving zoals opgenomen in het BCP en het bestaande kwalificatiedossier.

7. *Kaderfunctie afbouw, onderhoud en interieur*

Ontwikkeling in het kwalificatiedossier

- In het herziene kwalificatiedossier Kaderfunctie afbouw, onderhoud en interieur is er geen eis meer ten aanzien van een moderne vreemde taal, uitgezonderd de algemene basistaak Engels voor niveau 4. In de voorgaande jaren was er echter nog sprake van de keuze voor Engels of Duits.

Relatie met beroepscompetentieprofielen

- In de twee meest recente BCP's (2012, 2013) waar het herziene kwalificatiedossier op is gebaseerd staat beschreven dat de talen Engels en Duits relevant zijn voor Kaderfunctionaris afbouw en de Projectmanager Vastgoedonderhoud. Daarbij wordt bovendien een ERK niveau aanduiding gegeven.
- Wat betreft het voorkomen van Duits als (tweede) moderne vreemde taal is de ontwikkeling van het herziene kwalificatiedossier niet in lijn met de meest recente BCP's. Er is er boven-

dien sprake van een breuk met de taaleisen die in de voorgaande jaren in de kwalificatiedossiers waren opgenomen. De beschrijving van relevantie en keuze voor Engels of Duits ontbreken in het herziene kwalificatiedossier.

8. *Bediening*

Ontwikkeling in het kwalificatiedossier

- De eisen ten aanzien van moderne vreemde talen zijn de afgelopen jaren en met de herziening van het kwalificatiedossier Bediening voor de meeste kwalificaties niet veranderd: Engels en een moderne vreemde taal.
Alleen voor de kwalificatie Gastheer/-vrouw is de eis voor een moderne vreemde taal verdwenen en is er in het herziene kwalificatiedossier alleen nog sprake van Engels.
- ERK-niveau van de mvt-eisen zijn sinds 2009-2010 gewijzigd. In het herziene kwalificatiedossier worden alleen nog eisen gesteld voor het voeren van gesprekken.

Relatie met beroepscompetentieprofielen

- In het op de kwalificatiedossiers gebaseerde BCP's wordt het belang van de beheersing van één of meerdere moderne vreemde talen uitdrukkelijk beschreven in belang van het bedrijf en de voor de - mobiliteit van de - medewerkers.
- Wat betreft het voorkomen van Duits als (tweede) moderne vreemde taal is de ontwikkeling van het kwalificatiedossier grotendeels in lijn met de beschrijving zoals opgenomen de diverse BCP's. Dat geldt echter niet voor de kwalificatie Gastheer/-vrouw, waarin het herziene dossier alleen nog sprake is van Engels.

9 + 10. *Meewerken in de recreatieve/ Meewerken in de toeristische branche*

Ontwikkeling in het kwalificatiedossier

- De eisen ten aanzien van moderne vreemde talen zijn de afgelopen jaren en met de herziening van het kwalificatiedossier Meewerken in de recreatieve/toeristische branche niet veranderd: voor kwalificaties op niveau 2 betreft het Engels en voor niveau 3 en 4 gaat het om Engels en een moderne vreemde taal.
- In het kwalificatiedossier 2012-2013 wordt beschreven dat het voor een aantal bedrijven in de sector wenselijk is dat de Engelse en Duitse taal wordt beheerst en dat meertaligheid de arbeidsmarktpositie van de beroepsgroep bevordert. *'De Leisure & hospitality assistant, host of executive staat de gasten in het Nederlands, Engels (of een tweede moderne vreemde taal, bijvoorbeeld Duits) te woord.'*
In het herziene dossier is deze passage verdwenen.
- Het ERK-niveau van de mvt-eisen wordt in zowel de herziene als de bestaande kwalificatiedossiers beschreven. De eisen - voor de tweede moderne vreemde taal - zijn niet gewijzigd vanaf 2009-2010 en liggen allen op niveau A2.

Relatie met beroepscompetentieprofielen

- In het BCP Recreatiebranche (2007) wordt uitdrukkelijk beschreven dat een beheersing van de Engelse, Duitse en ook een derde vreemde taal wenselijk is. Bij het BCP Informatiemedewerker (2009) gaat het over vreemde talen. Bij de BCP van de Excellente commerciële dienstverlener (2011) gaat het over Engels.

- Wat betreft het voorkomen van Engels en een moderne vreemde taal is de ontwikkeling van het kwalificatiedossier deels in lijn met de beschrijving zoals opgenomen in de diverse BCP's. Echter, de specifieke duiding van het belang aan Duits - zoals aangegeven in het BCP Recreatiebranche (2007) en in het bestaande kwalificatiedossier - heeft in het herziene kwalificatiedossier geen plek meer gekregen.

11 + 12. Ruimtelijke vormgeving/Stand- en decorbouw

Ontwikkeling in het kwalificatiedossier

- Bij de meeste kwalificaties in de herziene kwalificatiedossiers Ruimtelijke vormgeving en Stand- en decorbouw betreft de eis Engels, terwijl daarvoor in de kwalificatiedossiers Vormgeving ruimtelijke presentatie en communicatie taaleisen ten aanzien van Engels en een moderne vreemde taal werden gesteld. Bij de kwalificatie medewerker productpresentatie is er sprake van een taaleis voor Engels, terwijl in de voorgaande jaren sprake was van de eis van een moderne vreemde taal.
- In de BCP's waarop het herziene kwalificatiedossier Ruimtelijke Vormgeving is gebaseerd zijn geen eisen ten aanzien van Duits als (tweede) moderne vreemde taal gesteld. In het BCP waarop het herziene kwalificatiedossier Stand- en decorbouw is gebaseerd staat beschreven dat de Standbouwer in ten minste twee talen - Engels en Duits - moet kunnen communiceren.

Relatie met beroepscompetentieprofielen

- Wat betreft het voorkomen van Duits als (tweede) moderne vreemde taal is de ontwikkeling van het herziene kwalificatiedossier Ruimtelijke vormgeving in lijn met de BCP's.
- Wat betreft het voorkomen van Duits als (tweede) moderne vreemde taal is de ontwikkeling van het herziene kwalificatiedossier Stand- en decorbouw niet in lijn met het BCP en mist de taaleis voor Duits.

13. Human Technology

Ontwikkeling in het kwalificatiedossier

- Zowel in het herziene kwalificatiedossier als in de kwalificatiedossiers van de voorgaande jaren worden er taaleisen ten aanzien van Engels en Duits gesteld.
- Het ERK-niveau van de mvt-eisen zijn in het bestaande kwalificatiedossier beschreven en niet gewijzigd vanaf 2009-2010. In het herziene kwalificatiedossier worden de mvt-eisen niet meer op dergelijke wijze beschreven. Wel wordt op vergelijkbare wijze als het bestaande kwalificatiedossier een beschrijving van kennis en vaardigheden bij werkprocessen beschreven: '*Duits in voorkomende situaties bij het verzamelen en lezen van informatie*'.

Relatie met beroepscompetentieprofielen

- De herziene en bestaande kwalificatiedossiers zijn o.a. gebaseerd op het beroepscompetentieprofiel Technicus Middenkader Technology (2005). In dit BCP wordt de volgende beroepscompetentie beschreven waar het gaat om communiceren tijdens werkzaamheden '*Gebruikt twee vreemde talen in voorkomende situaties*'. Ten aanzien van internationale ontwikkelingen die invloed hebben op het beroep staat het volgende beschreven: '*Grens-*

*overschrijding van innovatie (o.a. door multinationals). Regio Duitsland is een mogelijke markt. De ontwikkeltaal is vaak Engels (research afdelingen)*³.

- Wat betreft het voorkomen van Duits als (tweede) moderne vreemde taal is de ontwikkeling van het herziene kwalificatiedossier in lijn met de beschrijving zoals opgenomen in het BCP en het bestaande kwalificatiedossier.

4.2 Samengevatte resultaten

Ontwikkelingen Duits als (tweede) moderne vreemde taal in kwalificatiedossiers

In de bestaande kwalificatiedossiers is expliciet beschreven of en zo ja welke beroepseisen ten aanzien van een moderne vreemde taal of talen van toepassing zijn en welk niveau aanduiding daaraan wordt gegeven. In de herziene kwalificatiedossiers wordt dat echter niet meer op vergelijkbare wijze gedaan. De beroepseisen of vereiste kennis en vaardigheden en de niveau-aanduidingen ten aanzien van een moderne vreemde taal zijn in de herziene kwalificatiedossiers niet of minder expliciet beschreven.

Bovendien valt op dat er bij de geselecteerde kwalificatiedossiers gezegd sprake is van een breuk met de kwalificatiedossiers van de voorgaande jaren. Duits is bij een aantal dossiers verdwenen. Ook het belang van een Duits of een tweede moderne vreemde taal - omwille van toenemende internationalisering, de vraag vanuit sectoren en de (regionale) arbeidsmarkt, de keuze van het (regionale) onderwijs, de bevordering van de arbeidsmarktpositie van de beroepsgroep door meertaligheid en doorstroom naar vervolgonderwijs - komt bij een groot deel van de dossiers niet meer tot uiting.

Verankering herziene kwalificatiedossiers in beroepscompetentieprofielen?

Bij vier herziene kwalificatiedossiers - Administratie, Bediening, Meewerken toeristische branche en Human Technology - is het voorkomen van Duits als moderne vreemde taal in lijn met de beschrijving in het beroepscompetentieprofiel. (zie ook overzicht 13).

Bij drie andere dossiers - Management retail, Verkoop en advies retail, Ruimtelijke vormgeving - is dat ook het geval, zij het dat in die gevallen zowel in het kwalificatiedossier als in het beroepscompetentieprofiel geen melding wordt gemaakt van Duits. In de voorgaande kwalificatiedossiers was daar nog wel sprake van.

Bij zes herziene dossiers is het voorkomen van Duits of een moderne vreemde taal niet in lijn met de beschrijving zoals opgenomen in het beroepscompetentieprofiel. Het gaat om de navolgende dossiers Secretariële beroepen, Aftersales mobiliteitsbranche, Grimeur, Kader functie afbouw, onderhoud en interieur, Meewerken recreatieve branche en Stand- en decorbouw.

Zo wordt bijvoorbeeld bij het herziene kwalificatiedossier Secretariële beroepen de eis voor een moderne vreemde taal (sinds twee jaar) gesteld en komt het in het beroepscompetentieprofiel geschatte belang van een tweede moderne vreemde taal - omwille van toenemende internationalisering, de vraag van de (regionale) arbeidsmarkt en doorstroom naar vervolgonderwijs - niet meer tot uiting.

Ergo, in bijna de helft van de onderzochte herziene kwalificatiedossiers lopen de aanpassingen met betrekking tot Duits als moderne vreemde taal niet in de pas met de eisen zoals opgenomen in de beroepscompetentieprofielen.

Overzicht 13 – 13 herziene kwalificatiedossiers vergeleken met beroepscompetentieprofielen

		Herziene kwalificatiedossiers	
		Komt overeen	Komt niet overeen
Voorkomen van Duits als (tweede) moderne vreemde taal in BCP's	Wel	Administratie Bediening Meewerken toeristische branche Human Technology	Secretariële beroepen Aftersales mobiliteitsbranche Grimeur Kader functie afbouw, onderhoud en interieur Meewerken recreatieve branche Stand- en decorbouw
	Niet	Management retail Verkoop en advies retail Ruimtelijke vormgeving	

5 Conclusies

De analyse van (ontwikkelingen in) de positie van Duits als (tweede) moderne vreemde taal in de kwalificatiedossiers van het mbo omvat een drietal hoofdvragen:

- In hoeverre is er sprake van een *kwantitatieve reductie* in het voorkomen van Duits als (tweede) moderne vreemde taal in de bestaande kwalificatiedossiers van afgelopen jaren en de herziene kwalificatiedossiers?
- In hoeverre is er sprake van een *kwalitatieve reductie* in het niveau van de taaleisen van Duits als (tweede) moderne vreemde taal in de bestaande kwalificatiedossiers van afgelopen jaren en de herziene kwalificatiedossiers?
- In welke mate zijn eventuele veranderingen in de herziene kwalificatiedossiers ten aanzien van Duits als (tweede) moderne vreemde taal herleidbaar tot onderliggende *beroepscompetentieprofielen*?

Kwantitatieve reductie van Duits?

De vraag of er sprake is van een kwantitatieve reductie van het voorkomen van Duits als (tweede) moderne vreemde taal in de kwalificatiedossiers moet bevestigend worden beantwoord. De reductie kan worden getypeerd als fors.

De reductie wordt vooral veroorzaakt doordat taaleisen zijn vervangen door Engels als verplicht vak of doordat de taaleisen in zijn geheel zijn komen te vervallen in bepaalde kwalificatiedossiers. De herziening van de kwalificatiedossiers heeft geleid tot een nog veel grotere kwantitatieve reductie van Duits als (tweede) moderne vreemde taal. Aan dit aspect van de herziensoperatie lijken eerder overwegingen van technisch-organisatorische aard ten grondslag te liggen dan inhoudelijke.

Kwalitatieve reductie van Duits?

De analyses op de bestaande profielen wijzen op een beperkte kwalitatieve reductie van het Duits. Daar staat tegenover dat slechts twee van de herziene kwalificatiedossiers een beschrijving van de ERK niveau-aanduidingen bevatten. Met name op grond van het laatste kan geconcludeerd worden dat ook in kwalitatieve zin sprake is van een stevige reductie.

Verankering herziene kwalificatiedossiers in beroepscompetentieprofielen?

Veranderingen in de herziene kwalificatiedossiers zijn in de helft van de gevallen verankerd in de bcp's. Daarbij is, redenerend vanuit het voorkomen in de bcp's, steeds sprake van een onterechte reductie van Duits als moderne vreemde taal.

Beschouwing

De reductie van het Duits spoort dus in veel gevallen niet met de eisen die aan beroepsbeoefenaars gesteld worden. Het zijn de sociale partners in de branches die verantwoordelijk zijn voor het opstellen en onderhouden van de beroepscompetentieprofielen en die gezamenlijk met het onderwijsveld in samenspraak met de KBB's dienen te borgen dat de kwalificatiedossiers in voldoende mate aansluiten bij de beroepscompetentieprofielen.

Uit het eerder geciteerde standpunt van de minister van OCW blijkt dat zij het belang van Duits niet onderschat, maar dat het aan het bedrijfsleven zelf is om dat belang aan de orde te stellen.

Geconcludeerd kan worden dat dat laatste kennelijk niet altijd gebeurd is. Het is moeilijk voorstelbaar dat het bedrijfsleven het belang van het Duits niet zou hebben onderkend of onderschreven en dat er andere prioriteiten zouden zijn gesteld. In dat licht plaatsen we bijvoorbeeld opmerkingen van werkgeversvoorman Bernard Wientjes (VNO-NCW). Hij sprak tijdens een politiek ontbijt van de Actiegroep Duits op 17 april 2013 zijn verbazing uit over de verwaarlozing van een voor het Nederlandse bedrijfsleven zo belangrijke taal. *'Duitsland is veruit de belangrijkste handelspartner van Nederland. Nederland heeft bijvoorbeeld een enorme toeleveringsindustrie voor de Duitse auto's'*.¹⁵ Ook minister van Buitenlandse Zaken Frans Timmermans onderschrijft het belang van Duits. In een interview in de Duitse krant 'Die Welt' zegt hij dat Nederlanders de Duitse taal beter moeten leren beheersen als we de betrekkingen tussen Nederland en Duitsland willen behouden.¹⁶

Onderzoek naar het belang van Duits als moderne vreemde taal bevestigt dat Duits vanuit economisch perspectief voor bepaalde werkvelden of beroepen onomstreden is (vgl. onder meer Frietman e.a. (2001)¹⁷). Recent en breder onderzoek ontbreekt echter en dat is gezien de genoemde constatering wel gewenst. Van belang is te onderzoeken wat de betrokkenheid en rol van de sociale partners bij de totstandkoming van de herziene kwalificatiedossiers is geweest. Een goede onderbouwing van het belang van Duits voor bepaalde werkvelden of beroepen zou kunnen worden gegeven door onderzoek naar de kwantitatieve en kwalitatieve behoefte in de grensregio.

Om de aansluiting van het Duits met de beroepspraktijk ook in de toekomst te borgen wordt door de partners van de Lerende Euregio momenteel gewerkt aan het ontwikkelen van twee keuzedelen Duits in de herziene kwalificatiestructuur. Het betreft Praktische redzaamheid in de beroepscontext (beheersingsniveau A2) en Zelfstandig taalgebruiker in de beroepscontext (beheersingsniveau B1). De ontwikkeling van de keuzedelen gebeurt in samenwerking met de verantwoordelijke KBB's. De uitkomsten van dit onderzoek vormen een belangrijke basis voor verdere discussies met de stakeholders in het beroepsonderwijs om die keuzedelen ook daadwerkelijk te realiseren.

---

15 <http://www.duitslandweb.nl/dossiers/overzicht/duits-op-school/mbo>

16 <http://www.welt.de/politik/deutschland/article110905029/Die-Hollaender-sollen-mehr-Deutsch-reden.html>

17 Frietman, J., Th. Buis, S. van Broekhoven en G. Busse (2001). *Behoeftte aan kennis van vreemde talen in Nederlandse en Duitse bedrijven in de grensregio Nederland-Duitsland*. Nijmegen: ITS

Bijlage 1 Overzichten bij Hoofdstuk 2

Overzicht 4 - Duits in de kwalificatiedossiers 2009-2010, 2011-2012 en 2012-2013¹⁸

Kwalificatiedossier	Kwalificatie	2009-2010	2011-2012	2012-2013
Allround operator	Specialist textiel	Engels + Duits	MVT	MVT
Assemblagetechnicus Mobiliteitsbranche	Assemblagetechnicus Mobiliteitsbranche	Engels of Duits	Engels of Duits	Engels of Duits
Assistent-manager internationale handel	Assistent-manager internationale handel binnendienst	geen kwalificatie	Engels of Duits + MVT	Engels of Duits + MVT
	Assistent-manager internationale handel buitendienst	geen kwalificatie	Engels of Duits + MVT	Engels of Duits + MVT
Bedrijfsautotechniek	Bedrijfsautotechnicus	Engels of Duits	Engels of Duits	Engels of Duits
	Eerste Bedrijfsautotechnicus	Engels of Duits	Engels of Duits	Engels of Duits
	Technisch Specialist Bedrijfsauto's	Engels of Duits	Engels of Duits	Engels of Duits
Bedrijfsmanagement Mobiliteitsbranche	Bedrijfsmanager Mobiliteitsbranche	Engels of Duits	Engels of Duits	Engels of Duits
Commercieel medewerker	(Junior) accountmanager	Engels of Duits	Engels of Duits	Engels of Duits
	Commercieel medewerker binnendienst	Engels of Duits	Engels of Duits	Engels of Duits
	Commercieel medewerker buitendienst	Engels of Duits	Engels of Duits	Engels of Duits
	Contactcenter medewerker	MVT	Engels of Duits	MVT
Coördinator havenlogistiek	Coördinator havenlogistiek	Engels + Duits	Engels + Duits	Engels + Duits
Coördinator havenoperaties	Coördinator havenoperaties	Engels + Duits	Engels + Duits	Engels
Eerste Dieselmotortechicus/ Eerste Verbrandingsmotortechicus	Eerste Dieselmotortechicus/ Eerste Verbrandingsmotortechicus	Engels of Duits	Engels of Duits	Engels of Duits
Gasturbines	Eerste monteur	Engels + Duits	Engels	Engels
Human technology	Human technology	Engels + Duits	Engels + Duits	Engels + Duits
Infratechniek	Eerste monteur data/elektra	Engels of Duits	Engels	Engels
	Technicus data/elektra	Engels of Duits	Engels	Engels
	Eerste monteur gas/water/warmte	Engels of Duits	X	X
	Servicemonteur verbruikersaansluitingen	Engels of Duits	X	X
	Technicus gas/warmte	Engels of Duits	X	X
Interieuradviseur	Interieuradviseur	Engels of Duits	Engels of Duits	Engels of Duits
Kapitein binnenvaart	Kapitein binnenvaart	Engels + Duits	Engels + Duits	Engels + Duits
Logistiek supervisor	Logistiek supervisor	Engels of Duits	Engels of Duits	Engels of Duits
	Logistiek supervisor mobiliteitsbranche	Engels of Duits	geen kwalificatie	geen kwalificatie
Manager handel	Afdelingsmanager	Engels of Duits	Engels of Duits	Engels of Duits
	Filiaalmanager	Engels of Duits	Engels of Duits	Engels of Duits
	Manager wonen	Engels of Duits	Engels of Duits	Engels of Duits
	Vestigingsmanager groothandel	Engels of Duits	Engels of Duits	Engels of Duits
Manager havenlogistiek	Manager havenlogistiek	Engels + Duits	Engels + Duits	Engels + Duits
Manager havenoperaties	Manager Havenoperaties	Engels + Duits	Engels + Duits	Engels + Duits
Matroos	Matroos binnenvaart	Engels + Duits	Engels + Duits	Engels + Duits
Medewerker havenlogistiek	Medewerker Havenlogistiek	Engels + Duits	Engels + Duits	Engels + Duits

18 Wijzigingen in taaleisen zijn gemarkeerd.

Kwalificatiedossier	Kwalificatie	2009-2010	2011-2012	2012-2013
Middenkaderfunctionaris afbouw en onderhoud	Calculator/onderhoudsspecialist	Engels of Duits	Engels of Duits	Engels of Duits
	Kleur- en interieuradviseur	Engels of Duits	Engels of Duits	Engels of Duits
	Ondernemer	Engels of Duits	Engels of Duits	Engels of Duits
	Projectleider	Engels of Duits	Engels of Duits	Engels of Duits
	Uitvoerder	Engels of Duits	Engels of Duits	Engels of Duits
Mobiele werktuigen	Allround monteur mobiele werktuigen	Engels + Duits	Engels + Duits	Engels + Duits
	Monteur mobiele werktuigen	Engels + Duits	Engels + Duits	Engels + Duits
	Technicus landbouwmechanisatie	Engels + Duits	Engels + Duits	Engels + Duits
Natuursteenbewerker	Allround natuursteenbewerker (productie/ stellen)	Engels + Duits	Engels	Engels
Ondernemer detailhandel	Ondernemer detailhandel	Engels of Duits	Engels of Duits	Engels of Duits
Operator	Operator textiel	Engels + Duits	Engels	MVT
Scheeps- en jachtbouwkundige	Scheeps- en jachtbouwkundige	Engels + Duits	Engels + Duits	Engels + Duits
Schipper binnenvaart	Schipper binnenvaart	Engels + Duits	Engels + Duits	Engels + Duits
Schipper rondvaartboot beperkt vaargebied	Schipper rondvaartboot beperkt vaargebied	Engels + Duits	Engels + Duits	Engels + Duits
Tentoonstellingsbouwer	Medewerker tentoonstellingsbouw	Engels of Duits	Engels of Duits	Engels of Duits
	Allround tentoonstellingsbouwer	Engels of Duits	X	Engels of Duits
Verbrandingsmotortechneek	Dieselmotortechneek	Engels of Duits	Engels of Duits	Engels of Duits
	Revisietechnicus	Engels of Duits	Engels of Duits	Engels of Duits
Verkoopmanager Mobiliteitsbranche	Verkoopmanager Mobiliteitsbranche	Engels of Duits	Engels of Duits	Engels of Duits
Verkoopspecialist	Eerste verkoper	Engels of Duits	Engels of Duits	Engels of Duits
	Verkoopadviseur wonen	Engels of Duits	Engels of Duits	Engels of Duits
	Verkoopmedewerker showroom	Engels of Duits	Engels of Duits	Engels of Duits
	Verkoopspecialist detailhandel	Engels of Duits	Engels of Duits	Engels of Duits
	Verkoopspecialist elektrotechnische detailhandel	Engels of Duits	Engels of Duits	Engels of Duits
	Verkoopspecialist mode	Engels of Duits	Engels of Duits	Engels of Duits
	Verkoopspecialist mode	Engels of Duits	Engels of Duits	Engels of Duits
Watersportindustrie	Allround medewerker watersportindustrie	Engels + Duits	Engels + Duits	Engels + Duits
	Medewerker watersportindustrie	Engels + Duits	Engels + Duits	Engels + Duits
	Meewerkend voorman watersportindustrie	Engels + Duits	Engels + Duits	Engels + Duits
Werkplaatsmanagement Mobiliteitsbranche	Werkplaatsmanager Carrosseriebouw	Engels of Duits	Engels of Duits	Engels of Duits
	Werkplaatsmanager Motorvoertuigetechniek	Engels of Duits	Engels of Duits	Engels of Duits
	Werkplaatsmanager Schadeherstel	Engels of Duits	Engels of Duits	Engels of Duits
Woningstofeederder	Allround woningstofeederder	Engels of Duits	Engels of Duits	Engels of Duits

Overzicht 5 -Een tweede moderne vreemde taal in de kwalificatiedossiers 2009-2010, 2011-2012 en 2012-2013¹⁹

Kwalificatiedossier	Kwalificatie	2009-2010	2011-2012	2012-2013
Allround grimeur	Allround grimeur	Engels + MVT	Engels + MVT	Engels + MVT
Aqua & leisure	Aqua & leisure executive	Engels + MVT	geen kwalificatie	geen kwalificatie
	Aqua & leisure host	Engels + MVT	geen kwalificatie	geen kwalificatie
Chauffeur goederenvervoer	Chauffeur goederenvervoer	Engels + MVT	Engels + MVT	Engels + MVT
Chauffeur personenvervoer	Touringcarchauffeur/reisleider	Engels + MVT	Engels + MVT	Engels + MVT
Frontofficemedewerker	Frontofficemanager	Engels + MVT	Engels + MVT	Engels + MVT
	Hoofd informatie	Engels + MVT	Engels + MVT	Engels + MVT
	Informatiemedewerker	Engels + MVT	Engels + MVT	Engels + MVT
	Receptionist	Engels + MVT	Engels + MVT	Engels + MVT
Kok	Instellingskok/Gespecialiseerd kok	Engels + MVT	Engels	Engels
	Leidinggevende keuken	Engels + MVT	Engels	Engels
	Zelfstandig werkend kok	Engels + MVT	Engels	Engels
	Kok	Engels + MVT	X	Engels
Kwaliteitscontroleur textiel	Kwaliteitscontroleur textiel	Engels + MVT	Engels + MVT	Engels + MVT
Leisure & hospitality	Leisure & hospitality executive	Engels + MVT	Engels + MVT	Engels + MVT
	Leisure & hospitality host	Engels + MVT	Engels + MVT	Engels + MVT
Logistiek vakman	Specialist logistiek en kwaliteit	geen kwalificatie	MVT + MVT	MVT + MVT
Luchtvaartdienstverlener	Luchtvaartdienstverlener	Engels + MVT	Engels + MVT	Engels + MVT
Luchtvaartlogisticus	Luchtvaartlogisticus	Engels + MVT	Engels + MVT	Engels + MVT
Machinist Railvervoer	Machinist railvervoer	geen kwalificatie	Engels + MVT	Engels + MVT
Manager opslag en vervoer	Manager Opslag en Vervoer	MVT	Engels + MVT	Engels + MVT
Medewerker bediening/café-bar	Bartender	Engels + MVT	Engels	Engels + MVT
	Gastheer/-vrouw	Engels + MVT	Engels	Engels + MVT
	Cateringbeheerder/-manager	Engels + MVT	geen kwalificatie	geen kwalificatie
	Gastronoom/Sommelier	geen kwalificatie	Engels + MVT	Engels + MVT
	Leidinggevende bediening	Engels + MVT	Engels + MVT	Engels + MVT
	Zelfstandig werkend gastheer/-vrouw	Engels + MVT	Engels + MVT	Engels + MVT
Medewerker design	CAD stylist	Engels + MVT	Engels + MVT	Engels + MVT
	Medewerker Styling	Engels + MVT	Engels + MVT	Engels + MVT
Medewerker marketing en communicatie	Assistent communicatiemedewerker	Engels + MVT	Engels + MVT	Engels + MVT
	Marketing medewerker	Engels + MVT	Engels + MVT	Engels + MVT
	Medewerker evenementenorganisatie	Engels + MVT	Engels + MVT	Engels + MVT

19 Wijzigingen in taaleisen zijn gemarkeerd.

Kwalificatiedossier	Kwalificatie	2009-2010	2011-2012	2012-2013
Ondernemer horeca/bakkerij	Manager/ondernemer café-bar	Engels + MVT	Engels + MVT	Engels + MVT
	Manager/ondernemer fastservice	Engels + MVT	Engels + MVT	Engels + MVT
	Manager/ondernemer horeca	Engels + MVT	Engels + MVT	Engels + MVT
Planner wegtransport	Planner wegtransport	Engels + MVT	Engels + MVT	Engels + MVT
Ploegleider textiel	Ploegleider textiel	Engels + MVT	Engels + MVT	Engels + MVT
Productiecoördinator	Commercieel medewerker productie	Engels + MVT	Engels + MVT	Engels + MVT
	Productiebegeleider	Engels + MVT	Engels + MVT	Engels + MVT
Reizen	Verkoper reizen	Engels + MVT	Engels	Engels + MVT
	Manager verkoop reizen	Engels + MVT	Engels + MVT	Engels + MVT
Secretariële beroepen	Directiesecretaresse/ Directiesecretaresse/Managementassistent	MVT + MVT	MVT	MVT
	Secretaresse	MVT + MVT	MVT	MVT
Vershandel, logistiek en transport 4	Manager vershandel, logistiek en transport	MVT	MVT + MVT	MVT + MVT
Vormgeving ruimtelijke presentatie en communicatie	Stand-, winkel en decorvormgever	Engels + MVT	Engels + MVT	Engels + MVT
	Vormgever productpresentatie	Engels + MVT	Engels + MVT	Engels + MVT
	Winkelpubliciteitvormgever	Engels + MVT	Engels + MVT	Engels + MVT

Overzicht 6 - Een moderne vreemde taal in de kwalificatiedossiers 2009-2010, 2011-2012 en 2012-2013²⁰

Kwalificatiedossier	Kwalificatie	2009-2010	2011-2012	2012-2013
Administratief medewerker	Bedrijfsadministratief medewerker	MVT	MVT	MVT
	Secretarieel medewerker	MVT	MVT	MVT
	Telefonist/receptionist	MVT	MVT	MVT
Adviseur Gezondheidstechnische Voorzieningen	Adaptatieadviseur /Adaptatieadviseur/Manager	MVT	Engels	geen kwalificatie
	Orthopedisch Schoentechicus	MVT	Engels	X
	Orthopedisch Schoentechicus/Manager	MVT	Engels	X
	Orthopedisch Technicus	MVT	Engels	X
	Orthopedisch Technicus/Manager	MVT	Engels	X
Apothekersassistent	Apothekersassistent	MVT	X	X
Artiest	Dans	MVT	MVT	MVT
	Drama	MVT	MVT	MVT
	Musical	MVT	MVT	MVT
	Muziek (sounddesign/uitvoerend)	MVT	MVT	MVT
Autotechniek	Autotechnicus	MVT	MVT	MVT
	Eerste Autotechnicus	MVT	MVT	MVT
	Technisch Specialist Personenauto's	MVT	MVT	MVT
Balie-/shopmedewerker	Balie-/shopmedewerker	geen kwalificatie	MVT	MVT
Binnenteelt/Teelt 2/3	Medewerker (binnen)Teelt	X	MVT	X
	Vakbekwaam medewerker (binnen)Teelt	X	MVT	MVT
Biologisch-dynamisch bedrijf	Manager biologisch-dynamisch bedrijf	MVT	MVT	MVT
	Vakbekwaam medewerker biologisch-dynamisch bedrijf	MVT	MVT	MVT
Bloemendetailhandel	Manager bloembinden	MVT	MVT	MVT
	Medewerker bloembinden	MVT	MVT	MVT
	Vakbekwaam medewerker bloembinden	MVT	MVT	MVT
Buitenteelt/ Teelt 2/3	Vakbekwaam medewerker (buiten)Teelt	MVT	MVT	MVT
	Medewerker (buiten)Teelt	MVT	MVT	X
Chauffeur personenvervoer	Taxichauffeur	Engels	Engels	MVT
	Chauffeur openbaar vervoer	MVT	MVT	MVT
Commercieel medewerker buitendienst textiel	Commercieel medewerker buitendienst textiel	MVT	MVT	MVT
Contactcenter teamleider	Contactcenter teamleider	MVT	Engels	Engels

²⁰ Wijzigingen in taaleisen zijn gemarkeerd.

Kwalificatiedossier	Kwalificatie	2009-2010	2011-2012	2012-2013
Creatief Vakman(manschap)	Ambachtelijk Schoenmaker	MVT	Engels	Engels
	Glazenier	MVT	Engels	Engels
	Hoedenmaker	MVT	Engels	Engels
	Keramist	MVT	Engels	Engels
	Lederwarenmaker	MVT	Engels	Engels
Creatief Vakman(manschap)	Ontwerpend Meubelmaker	MVT	Engels	Engels
Dierverzorging 3/4 / Proefdieren	Proefdierverzorger	MVT	Engels	Engels
	Dierverzorger recreatiedieren	MVT	X	X
Doktersassistent	Doktersassistent	MVT	X	X
Exportmedewerker	Exportmedewerker binnendienst	MVT	geen kwalificatie	geen kwalificatie
	Exportmedewerker buitendienst	MVT	geen kwalificatie	geen kwalificatie
Financiële beroepen	Assistent-accountant	MVT	Engels	Engels
	Bedrijfsadministrateur	MVT	Engels	Engels
	Financieel administratief medewerker	MVT	Engels	Engels
	Salarisadministrateur	MVT	Engels	Engels
Gespecialiseerde dierverzorging paard	Hoefsmid	MVT	Engels	Engels
Gezelschapsdierenbranche	Vakbekwaam verkoper gezelschapsdieren	X	MVT	X
Goud- en Zilversmeden	Goudsmid	MVT	Engels	Engels
	Zilversmid	MVT	Engels	Engels
	Basisgoudsmid	MVT	X	X
Groen, grond, infra	Manager gemechaniseerd loonbedrijf	MVT	MVT	MVT
	Medewerker gemechaniseerd loonbedrijf	MVT	MVT	X
	Vakbekwaam medewerker gemechaniseerd loonbedrijf	MVT	X	X
Groene detailhandel	Manager groene detailhandel	MVT	MVT	MVT
	Vakbekwaam medewerker groene detailhandel	MVT	X	MVT
	Medewerker groene detailhandel	MVT	MVT	X
In- en verkoop verhandel	Inkoper/Verkoper verhandel	MVT	MVT	MVT
Juridisch medewerker	Juridisch medewerker Openbaar bestuur	MVT	MVT	MVT
	Juridisch medewerker Zakelijke dienstverlening	MVT	MVT	MVT
Juweliersbedrijf	Juwelier	MVT	Engels	Engels
	Medewerker Juwelier	MVT	Engels	Engels
Kaderfunctionaris bouw, infra en gespecialiseerde aannemering	kaderfunctionaris uitvoering	MVT	MVT	Engels
	kaderfunctionaris uitvoering bouw en infra	MVT	MVT	Engels
	kaderfunctionaris werkvoorbereiding en calculatie	MVT	MVT	Engels

Kwalificatiedossier	Kwalificatie	2009-2010	2011-2012	2012-2013
Logistiek medewerker	Logistiek medewerker groothandel	MVT	geen kwalificatie	geen kwalificatie
	Logistiek medewerker mobiliteitsbranche	MVT	MVT	geen kwalificatie
	Logistiek medewerker	MVT	MVT	MVT
Logistiek medewerker hout-handel/logistiek vakman	Meewerkend leidinggevende logistiek houthandel	MVT	MVT	MVT
Logistiek teamleider	Logistiek teamleider	MVT	MVT	MVT
Maatschappelijke Zorg	Medewerker/persoonlijk begeleider gehandicaptenzorg	MVT	X	X
	Medewerker maatschappelijke zorg	MVT	X	X
	Medewerker volwassenenwerk/Persoonlijk begeleider specifieke doelgroepen	MVT	X	X
Machinaal houtbewerker	Meewerkend leidinggevende machinaal houtbewerken	MVT	MVT	MVT
Mbo-Verpleegkundige	Mbo-Verpleegkunde (GGZ, GHZ, VVT, ZH)	MVT	X	X
Medewerker interieurtextiel	Allround medewerker interieurtextiel	MVT	X	MVT
	Specialist interieurtextiel	MVT	MVT	MVT
Medewerker mode /maatkleding	Allround medewerker mode /maatkleding	MVT	MVT	MVT
	Specialist mode/maatkleding	MVT	MVT	MVT
Medewerker personeel en arbeid	Medewerker personeel en arbeid	MVT	MVT	MVT
Medewerker sociale zekerheid	Medewerker Sociale zekerheid	MVT	MVT	MVT
Meubelmaker /((scheeps)interieurbouwer	Meewerkend leidinggevende meubelindustrie/((scheeps)interieurbouw	MVT	MVT	MVT
	Ondernemer meubelindustrie/((scheeps)interieurbouw	MVT	MVT	MVT
Meubelstofeerder	Meewerkend leidinggevende meubelstofeerbedrijf	MVT	MVT	MVT
	Ondernemer meubelstofeerbedrijf	MVT	MVT	MVT
Montagemedewerker timmer-industrie	Meewerkend leidinggevende montage timmerindustrie	MVT	MVT	MVT
Motorfietstechniek	Eerste Motorfietstechnicus	MVT	MVT	MVT
	Motorfietstechnicus	MVT	MVT	MVT
Natuur en groene ruimte 2	Medewerker recreatiebedrijf	MVT	MVT	MVT
Natuur en groene ruimte 3	Vakbekwaam medewerker recreatiebedrijf	MVT	MVT	MVT
Natuur en groene ruimte 4	Manager natuur en recreatie	MVT	MVT	MVT
Natuur en vormgeving	Specialist natuur en vormgeving	MVT	MVT	MVT
	Vakbekwaam medewerker natuur en vormgeving	MVT	MVT	MVT
Onderwijsassistent	onderwijsassistent	MVT	MVT	MVT
Operator	Operator productietechniek	MVT	Engels	Engels

Kwalificatiedossier	Kwalificatie	2009-2010	2011-2012	2012-2013	
Optiek	Opticien	MVT	Engels	Engels	
	Opticien/Manager	MVT	Engels	Engels	
	Allround Medewerker Optiek	MVT	X	X	
	Verkoopmedewerker Optiek	MVT	X	X	
	Werkplaatsmedewerker Optiek	MVT	X	X	
Orthopedisch Technisch Medewerker Paardensport	Orthopedisch Technisch Medewerker	MVT	X	X	
	Begeleider paardensport II	MVT	MVT	MVT	
	Instructeur paardensport III	MVT	MVT	MVT	
	Instructeur paardensport IV	MVT	MVT	MVT	
Manager paardensportbedrijf	Manager paardensportbedrijf	MVT	MVT	MVT	
	Paraveterinaire ondersteuning	Dierenartsassistent paraveterinair	MVT	MVT	MVT
	Pedagogisch Werk	Pedagogisch Werker 3 Kinderopvang	MVT	X	X
		Pedagogisch Werker 4 Jeugdzorg	MVT	X	X
Pedagogisch Werker 4 Kinderopvang		MVT	X	X	
Pianotechniek	Pianotechnicus	MVT	Engels	Engels	
	Pianotechnicus/Ondernemer	MVT	Engels	Engels	
Schoenconsulent	Schoenconsulent	MVT	Engels	Engels	
	Schoenconsulent/Ondernemer	MVT	Engels	Engels	
Schoenhersteller	Schoenhersteller	MVT	X	X	
	Schoenhersteller/Ondernemer	MVT	X	X	
Secretariële beroepen	Managementassistent / Directiesecretaresse/ Managementassistent	MVT	MVT	MVT	
	Juridisch secretaresse	MVT	MVT	MVT	
	Medisch secretaresse	MVT	MVT	MVT	
Serviceadviseur Mobiliteitsbranche	Serviceadviseur Mobiliteitsbranche	MVT	MVT	MVT	
Sociaal-cultureel werker	Sociaal-cultureel werker	MVT	X	X	
Sociaal-maatschappelijk dienstverlener	Sociaal-maatschappelijk dienstverlener	MVT	X	X	
Sport en bewegen	Sport- en bewegingscoördinator/ Bewegingsagoog	MVT	X	X	
	Sport- en bewegingscoördinator/ BOS-medewerker	MVT	X	X	
	Sport- en bewegingscoördinator/ Operationeel sport- en bewegingsmanager	MVT	X	X	
	Sport- en bewegingscoördinator/ Trainer/coach	MVT	X	X	
	Sport- en bewegingsleider	MVT	X	X	
	Tandartsassistent	Tandartsassistent	MVT	X	X

Kwalificatiedossier	Kwalificatie	2009-2010	2011-2012	2012-2013
Tandtechniek	Tandtechnicus Kroon- en Brugwerk	MVT	Engels	Engels
	Tandtechnicus Prothese	MVT	Engels	Engels
	Tandtechnicus/Manager Kroon- en Brugwerk	MVT	Engels	Engels
	Tandtechnicus/Manager Prothese	MVT	Engels	Engels
	Tandtechnisch Medewerker Kroon- en Brugwerk/basistechnieken	MVT	X	X
	Tandtechnisch Medewerker Prothese/Orthodontie	MVT	X	X
	Technisch Oogheekundig Assistent	Technisch Oogheekundig Assistent	MVT	Engels
Teelt 4	Specialist teelt en techniek	geen kwalificatie	Engels	MVT
	Teamleider teelt en arbeid	geen kwalificatie	Engels	MVT
	Manager teelt en gewasbescherming	geen kwalificatie	geen kwalificatie	MVT
Teelt en ondernemerschap /Teelt4	Manager (binnen)Teelt	X	Engels	MVT
	Manager (buiten)Teelt	X	Engels	MVT
Tweewielertechniek	Bromfietstechnicus/Scootertechnicus	MVT	MVT	MVT
	Fietstechnicus	MVT	MVT	MVT
	Eerste Fietstechnicus	geen kwalificatie	MVT	MVT
	Eerste Scootertechnicus	geen kwalificatie	MVT	MVT
Uurwerktechnicus	Horlogemaker	MVT	geen kwalificatie	geen kwalificatie
	Klokkenmaker	MVT	geen kwalificatie	geen kwalificatie
	Uurwerkmaker	MVT	geen kwalificatie	geen kwalificatie
Uurwerktechniek	Medewerker Uurwerktechniek	geen kwalificatie	X	X
	Uurwerktechnicus	geen kwalificatie	Engels	Engels
Verkoop Mobiliteitsbranche	Verkoopadviseur Mobiliteitsbranche (Lichte Bedrijfsauto's, Motorfietsen, Personenauto's)	MVT	MVT	MVT
Verkoper	Verkoopmedewerker tankstation	MVT	MVT	MVT
	Verkoper detailhandel	MVT	MVT	MVT
	Verkoper fiets/bromfiets	MVT	MVT	MVT
Verhandel, logistiek en transport/Logistiek vakman Verzorgende-IG	Vakbekwaam medewerker verhandel, logistiek en transport	Engels	Engels	MVT
	Verzorgende-IG	MVT	X	X
Vormgeving ruimtelijke presentatie en communicatie	Medewerker productpresentatie	MVT	MVT	MVT

Kwalificatiedossier	Kwalificatie	2009-2010	2011-2012	2012-2013
Werkvoorbereider houtbranche	Werkvoorbereider houthandel	MVT	geen kwalificatie	geen kwalificatie
	Commercieel technisch medewerker houthandel	geen kwalificatie	MVT	MVT
	Werkvoorbereider meubelindustrie/(scheeps)interieurbouw	MVT	MVT	MVT
	Werkvoorbereider timmerindustrie	MVT	MVT	MVT
Woningstofferder	Basis woningstofferder	MVT	MVT	MVT

Bijlage 2 Overzichten bij Hoofdstuk 3

Overzicht 8 - Vergelijking ERK niveau aanduidingen voor Duits in de kwalificatiedossiers 2009-2010 en 2012-2013²¹

Kwalificatiedossier	Kwalificatie	2009-2010	2012-2013	Gespreken voeren	Lezen	Luisteren	Schrijven	Spoken
Allround operator	Specialist textiel	Engels + Duits	MVT	A1 > A2	B1 > A2	B1 > A2	A2 > A1	A1 > A2
Assemblagetechnicus Mobiliteitsbranche	Assemblagetechnicus Mobiliteitsbranche	Engels of Duits	Engels of Duits	A2 > A1	A1 > A2	A2	A1	A1
Assistent-manager internationale handel	Assistent-manager internationale handel binnendienst	geen	Engels of kwalificatie + MVT	- > B1	- > B1	- > B1	- > B1	- > B1
	Assistent-manager internationale handel buitendienst	geen	Engels of kwalificatie + MVT	- > B1	- > B1	- > B1	- > B1	- > B1
Bedrijfsautotechniek	Bedrijfsautotechnicus	Engels of Duits	Engels of Duits	A1	A2	A1 > A2	A1	A1
	Eerste Bedrijfsautotechnicus	Engels of Duits	Engels of Duits	A2	A2 > B1	B1	A2	A2
	Technisch Specialist Bedrijfsauto's	Engels of Duits	Engels of Duits	A2 > B1	A2 > B1	A2 > B1	A2	B1
Bedrijfsmanagement Mobiliteitsbranche	Bedrijfsmanager Mobiliteitsbranche	Engels of Duits	Engels of Duits	B1	B1	B1	B1	B1
Commercieel medewerker	(Junior) accountmanager	Engels of Duits	Engels of Duits	B1	B1	B1	B1	B1
	Commercieel medewerker binnendienst	Engels of Duits	Engels of Duits	B1	B1	B1	A2	A2
	Commercieel medewerker buitendienst	Engels of Duits	Engels of Duits	B1	B1	B1	A2	B1
	Contactcenter medewerker ²²	MVT	MVT	B1	B1	geen eis > B1	A2	A2
Coördinator havenlogistiek	Coördinator havenlogistiek	Engels + Duits	Engels + Duits	A2	A2	A2	A2	A2
Coördinator havenoperaties	Coördinator havenoperaties	Engels + Duits	Engels	A1 > nvt	A1 > nvt	A2 > nvt	A1 > nvt	A1 > nvt
Eerste Dieselmotortechnicus/ Eerste Verbrandingsmotortechnicus	Eerste Dieselmotortechnicus/ Eerste Verbrandingsmotortechnicus	Engels of Duits	Engels of Duits	A2	A2 > B1	B1	A2	A2
Gasturbines	Eerste monteur	Engels + Duits	Engels	A1 > nvt	A2 > nvt	A2 > nvt	A1 > nvt	A2 > nvt
Human technology	Human technology	Engels + Duits	Engels + Duits	A1	A2	A2	A1	A2

21 Wijzigingen in taaleisen zijn gemarkeerd. -: geen kwalificatie, nvt: betreft Engels, X: geen taaleis voor Duits of moderne vreemde taal (niet Engels)

22 In 2011-2012 werd de taaleis Engels of Duits gesteld

Kwalificatiedossier	Kwalificatie	2009-2010	2012-2013	Gespreken voeren	Lezen	Luisteren	Schrijven	Spoken
Infratechniek	Eerste monteur data/elektra	Engels of Duits	Engels	A1 > nvt	A2 > nvt	A2 > nvt	A1 > nvt	A1 > nvt
	Technicus data/elektra	Engels of Duits	Engels	A2 > nvt	B1 > nvt	B1 > nvt	A2 > nvt	A2 > nvt
	Eerste monteur gas/water/warmte	Engels of Duits	X	A1 > X	A2 > X	A2 > X	A1 > X	A1 > X
	Servicemonteur verbruikers-aansluitingen	Engels of Duits	X	A1 > X	A2 > X	A2 > X	A1 > X	A1 > X
	Technicus gas/warmte	Engels of Duits	X	A2 > X	B1 > X	B1 > X	A2 > X	A2 > X
Interieuradviseur	Interieuradviseur	Engels of Duits	Engels of Duits	B1	B1	B1	B1	B1
Kapitein binnenvaart	Kapitein binnenvaart	Engels + Duits	Engels + Duits	B1	B1	B1	B1	B1
Logistiek supervisor	Logistiek supervisor	Engels of Duits	Engels of Duits	B1	B1	A2	B1	geen eis > B1
	Logistiek supervisor mobiliteits- branche	Engels of Duits	geen kwalificatie	A2 > -	B1 > -	B1 > -	A2 > -	A2 > -
Manager handel	Afdelingsmanager	Engels of Duits	Engels of Duits	B1	B1	B1	B1	B1
	Filiaalmanager	Engels of Duits	Engels of Duits	B1	B1	B1	B1	B1
	Manager wonen	Engels of Duits	Engels of Duits	B1	B1	B1	B1	B1
	Vestigingsmanager groothandel	Engels of Duits	Engels of Duits	B1	B1	B1	B1	B1
Manager havenlogistiek	Manager havenlogistiek	Engels + Duits	Engels + Duits	A2	B1	B1	A2	A2
Manager havenoperaties	Manager Havenoperaties	Engels + Duits	Engels + Duits	B1	B1	B1	B1	B1
Matroos	Matroos binnenvaart	Engels + Duits	Engels + Duits	A1	A1	A1	A1	A1
Medewerker havenlogistiek	Medewerker Havenlogistiek	Engels + Duits	Engels + Duits	A1	A2	A2	A1	A1
Middenkaderfunctio- naris afbouw en onderhoud	Calcula- tor/onderhoudsspecialist	Engels of Duits	Engels of Duits	B1	B1	B1	A2	B1
	Kleur- en interieuradviseur	Engels of Duits	Engels of Duits	B1	B1	B1	A2	B1
	Ondernemer	Engels of Duits	Engels of Duits	B1	B1	B1	A2	B1
	Projectleider	Engels of Duits	Engels of Duits	B1	B1	B1	A2	B1
	Uitvoerder	Engels of Duits	Engels of Duits	B1	B1	B1	A2	B1
Mobiele werktuigen	Allround monteur mobiele werktuigen	Engels + Duits	Engels + Duits	A2 > geen eis	A2 > A1	A2 > geen eis	A1 > geen eis	A1 > geen eis
	Monteur mobiele werktuigen	Engels + Duits	Engels + Duits	A2 > geen eis	A1	A2 > geen eis	A1 > geen eis	A1 > geen eis
	Technicus landbouw- mechanisatie	Engels + Duits	Engels + Duits	A2	A2	A2	A1	A1

Kwalificatiedossier	Kwalificatie	2009-2010	2012-2013	Gespreken voeren	Lezen	Luisteren	Schrijven	Spoken
Natuursteenbewerker	Allround natuursteenbewerker productie	Engels + Duits	Engels	geen eis > nvt	A1	A1 > nvt	nvt	nvt
	Allround natuursteenbewerker stellen	Engels + Duits	Engels	nvt	A1 > nvt	A1 > nvt	nvt	nvt
Ondernemer detailhandel	Ondernemer detailhandel	Engels of Duits	Engels of Duits	B1	B1	B1	B1	B1
Operator	Operator textiel	Engels + Duits	MVT	A1	A1	A1	geen eis	A1
Scheeps- en jachtbouwkundige	Scheeps- en jachtbouwkundige	Engels + Duits	Engels + Duits	B1	B1 > A2	B1	B1 > A2	B1
Schipper binnenvaart	Schipper binnenvaart	Engels + Duits	Engels + Duits	A2	A2	B1	A2	A2
Schipper rondvaartboot beperkt vaargebied	Schipper rondvaartboot beperkt vaargebied	Engels + Duits	Engels + Duits	A2	geen eis > A2	B1	geen eis > A2	A2
Tentoonstellingsbouwer	Medewerker tentoonstellingsbouw	Engels of Duits	Engels of Duits	A2	A2	A2	A1	A1
	Allround tentoonstellingsbouwer	Engels of Duits	Engels of Duits	A2	A2	A2	A1 > A2	A1 > A2
Verbrandingsmotor-techniek	Dieselmotortechnicus	Engels of Duits	Engels of Duits	A1	A1	A2	A1	A1
	Revisietechnicus	Engels of Duits	Engels of Duits	A1	A1	A2	A1	A1
Verkoopmanager Mobiliteitsbranche Verkoopspecialist	Verkoopmanager Mobiliteitsbranche	Engels of Duits	Engels of Duits	B1	B1	B1	B1	B1
	Verkoopspecialist Eerste verkoper	Engels of Duits	Engels of Duits	B1	B1	B1	A2	A2
Verkoopspecialist	Verkoopadviseur wonen	Engels of Duits	Engels of Duits	B1	B1	B1	A2	A2
	Verkoopmedewerker showroom	Engels of Duits	Engels of Duits	B1	B1	B1	A2	A2
	Verkoopspecialist detailhandel	Engels of Duits	Engels of Duits	B1	B1	B1	A2	A2
	Verkoopspecialist elektrotechnische detailhandel	Engels of Duits	Engels of Duits	B1	B1	B1	A2	A2
Verkoopspecialist mode	Verkoopspecialist mode	Engels of Duits	Engels of Duits	B1	B1	B1	A2	A2
	Verkoopspecialist mode	Engels of Duits	Engels of Duits	B1	B1	B1	A2	A2
Watersportindustrie	Allround medewerker watersportindustrie	Engels + Duits	Engels + Duits	A2	B1	B1	A2	A2
	Medewerker watersportindustrie	Engels + Duits	Engels + Duits	A1	A2	A2	geen eis	geen eis
	Meewerkend voorman watersportindustrie	Engels + Duits	Engels + Duits	B1 > A2	B1	B1	A2	A2
Werkplaatsmanagement Mobiliteitsbranche	Werkplaatsmanager Carrosseriebouw	Engels of Duits	Engels of Duits	A2	B1	B1	A2	A2
	Werkplaatsmanager Motorvoertuigentechniek	Engels of Duits	Engels of Duits	B1 > A2	B1	B1	A2	B1 > A2
	Werkplaatsmanager Schadeherstel	Engels of Duits	Engels of Duits	A2	B1	B1	A2	A2
Woningstofferder	Allround woningstofferder	Engels of Duits	Engels of Duits	A2	A2	A2	A2	A2

Overzicht 9 - Vergelijking ERK niveau aanduidingen voor een tweede moderne vreemde taal in de kwalificatiedossiers 2009-2010 en 2012-2013²³

Kwalificatiedossier	Kwalificatie	2009-2010	2012-2013	Gesprekken voeren	Lezen	Luisteren	Schrijven	Spoken
Allround grimeur	Allround grimeur	Engels + MVT	Engels + MVT	A2 > A1	A2	A2 > geen eis	A1 > geen eis	A1 > geen eis
Aqua & leisure	Aqua & leisure executive	Engels + MVT	geen kwalificatie	A2 > -	A2 > -	A2 > -	A1 > -	A1 > -
	Aqua & leisure host	Engels + MVT	geen kwalificatie	A2 > -	A2 > -	A2 > -	A1 > -	A1 > -
Chauffeur goederenvervoer	Chauffeur goederenvervoer	Engels + MVT	Engels + MVT	A2	A2	A2	A1	A2
Chauffeur personenvervoer	Touringcarchauffeur/reisleider	Engels + MVT	Engels + MVT	A2	A2	A2	A2	A2
Frontofficemedewerker	Frontofficemanager	Engels + MVT	Engels + MVT	A2 > B1	A2 > B1	A2 > B1	A1 > A2	A2
	Hoofd informatie	Engels + MVT	Engels + MVT	B1	B1	B1	B1 > A2	B1 > A2
	Informatiemedewerker	Engels + MVT	Engels + MVT	A2	A2	A2	A2	A2
	Receptionist	Engels + MVT	Engels + MVT	A2	A2	A2	A1 > A2	A2
Kok	Instellingskok/Gespecialiseerd kok	Engels + MVT	Engels	A1 > nvt	A1 > nvt	A1 > nvt	A1 > nvt	A1 > A2
	Leidinggevende keuken	Engels + MVT	Engels	A2 > nvt	A2 > nvt	A2 > nvt	A1 > nvt	A1 > A2
	Zelfstandig werkend kok	Engels + MVT	Engels	A1 > nvt	A1 > nvt	A1 > nvt	A1 > nvt	A1 > A2
	Kok	Engels + MVT	Engels	A1 > nvt	A1 > nvt	A1 > nvt	A1 > nvt	A1
Kwaliteitscontroleur textiel	Kwaliteitscontroleur textiel	Engels + MVT	Engels + MVT	B1	B1	B1	A2	A2
Leisure & hospitality	Leisure & hospitality executive	Engels + MVT	Engels + MVT	A2	A2	A2	A1 > A2	A1 > A2
	Leisure & hospitality host	Engels + MVT	Engels + MVT	A2	A2	A2	A1	A1 > A2
Logistiek vakman	Specialist logistiek en kwaliteit	geen kwalificatie	MVT + MVT	- > A2	- > B1	- > B1	- > A2	- > B1
Luchtvaartdienstverlener	Luchtvaartdienstverlener	Engels + MVT	Engels + MVT	A2 > B1	A2 > B1	A2 > B1	A2	A2 > B1
Luchtvaartlogisticus	Luchtvaartlogisticus	Engels + MVT	Engels + MVT	A2	A1	A1	B1	A1
Machinist Railvervoer	Machinist railvervoer	geen kwalificatie	Engels + MVT	- > A2	- > A2	- > A2	- > A2	- > A2
Manager opslag en vervoer	Manager Opslag en Vervoer	MVT	Engels + MVT	A2	A2	A2	A1	A1

23 De niveau-aanduidingen hebben betrekking op de moderne vreemde taal. Wijzigingen in taaleisen zijn gemarkeerd. -: geen kwalificatie, nvt: betreft alleen Engels, X: geen taaleis voor moderne vreemde taal (niet Engels).

Kwalificatiedossier	Kwalificatie	2009-2010	2012-2013	Gesprekken voeren	Lezen	Luisteren	Schrijven	Spoken
Medewerker bediening/café-bar	Bartender	Engels + MVT	Engels + MVT	A1 > geen eis	A1 > geen eis	A1 > A2	A1 > geen eis	A1 > A2
	Gastheer/-vrouw	Engels + MVT	Engels + MVT	A1 > geen eis	A1 > geen eis	A1	A1 > geen eis	A1
	Cateringbeheerder/-manager	Engels + MVT	Engels + MVT	A2 > -	A2 > -	A2 > -	A1 > -	A1 > -
	Leidinggevende bediening	Engels + MVT	Engels + MVT	A2 > geen eis	A2 > geen eis	A2 > A1	A1 > geen eis	A1
	Zelfstandig werkend gastheer/-vrouw	Engels + MVT	Engels + MVT	A1 > geen eis	A1 > geen eis	A1	A1 > geen eis	A1
	Gastronoom/Sommelier	geen kwalificatie	Engels + MVT	- > geen eis	- > geen eis	- > A2	- > geen eis	- > A2
Medewerker design	CAD stylist	Engels + MVT	Engels + MVT	B1	B1	B1	A2	A2
	Medewerker Styling	Engels + MVT	Engels + MVT	B1	B1	B1	A2	A2
Medewerker marketing en communicatie	Assistent communicatiemedewerker	Engels + MVT	Engels + MVT	B1 > A2	B1	B1 > A2	A2	B1 > A2
	Marketing medewerker	Engels + MVT	Engels + MVT	B1 > A2	B1	B1 > A2	A2	B1 > A2
	Medewerker evenementenorganisatie	Engels + MVT	Engels + MVT	B1 > A2	B1	B1 > A2	A2	B1 > A2
Ondernemer horeca/bakkerij	Manager/ondernemer café-bar	Engels + MVT	Engels + MVT	A2	A2 > B1	A2 > B1	A1 > A2	A2
	Manager/ondernemer fastservice	Engels + MVT	Engels + MVT	A2	A2	A2 > B1	A1 > B1	A2
	Manager/ondernemer horeca	Engels + MVT	Engels + MVT	A2	A2 > B1	A2 > B1	A1 > A2	A2
Planner wegtransport	Planner wegtransport	Engels + MVT	Engels + MVT	A2	A2	A2	A2	A2
Ploegleider textiel	Ploegleider textiel	Engels + MVT	Engels + MVT	B1	B1	B1	A2	A2
Productiecoördinator	Commercieel medewerker productie	Engels + MVT	Engels + MVT	B1	B1	B1	A2	A2
	Productiebegeleider	Engels + MVT	Engels + MVT	B1 > geen eis	B1	B1	A2	A2
Reizen	Verkoper reizen	Engels + MVT	Engels + MVT	A2	A2	A2	A2	A2
	Manager verkoop reizen	Engels + MVT	Engels + MVT	B1	B1	B1	B1 > A2	B1
Secretariële beroepen	Directiesecretaresse	MVT + MVT	MVT	B2	B2	B2	B2	B1
	Secretaresse	MVT + MVT	MVT	B1	B1	B1	B1	A2
Verhandel, logistiek en transport 4 Vormgeving ruimtelijke presentatie en communicatie	Manager verhandel, logistiek en transport	MVT	MVT + MVT	A1	A2	A2	A1	A2
	Stand-, winkel en decorvormgever	Engels + MVT	Engels + MVT	A2	A2	B1	A2	A2
	Vormgever productpresentatie	Engels + MVT	Engels + MVT	A2	A2	B1	A2	A2
	Winkelpubliciteitvormgever	Engels + MVT	Engels + MVT	A2	A2	B1	A2	A2

Overzicht 10 - Vergelijking ERK niveau aanduidingen voor een moderne vreemde taal in de kwalificatiedossiers 2009-2010 en 2012-2013²⁴

Kwalificatiedossier	Kwalificatie	2009-2010	2012-2013	Gesprekken voeren	Lezen	Luisteren	Schrijven	Spoken
Administratief medewerker	Bedrijfsadministratief medewerker	MVT	MVT	A2	A2	A2	A1	A1
	Secretarieel medewerker	MVT	MVT	A2	A2	A2	A2	A1
	Telefonist/receptionist	MVT	MVT	A2	A2	A2	A1	A1
Adviseur Gezondheidstechnische Voorzieningen	Adaptatieadviseur	MVT	geen kwalificatie	B1 > -	B1 > -	B1 > -	B1 > -	B1 > -
	Adaptatieadviseur/Manager	MVT	geen kwalificatie	B1 > -	B1 > -	B1 > -	B1 > -	B1 > -
	Orthopedisch Schoentechanicus	MVT	X	B1 > X	B1 > X	B1 > X	B1 > X	B1 > X
	Orthopedisch Schoentechanicus /Manager	MVT	X	B1 > X	B1 > X	B1 > X	B1 > X	B1 > X
	Orthopedisch Technicus	MVT	X	B1 > X	B1 > X	B1 > X	B1 > X	B1 > X
Apothekersassistent	Orthopedisch Technicus/Manager	MVT	X	B1 > X	B1 > X	B1 > X	B1 > X	B1 > X
	Apothekersassistent	MVT	X	B1 > X	B1 > X	B1 > X	B1 > X	B1 > X
Artiest	Dans	MVT	MVT	B1	B1	B2	B1	B1
	Drama	MVT	MVT	B1	B1	B2	B1	B1
	Musical	MVT	MVT	B1	B1	B2	B1	B1
	Muziek sounddesign/Muziek	MVT	MVT	B1	B1	B2	B1	B1
	Muziek uitvoerend/Muziek	MVT	MVT	B1	B1	B2	B1	B1
Autotechniek	Autotechnicus	MVT	MVT	A1	A2	A2	A1	A1
	Eerste Autotechnicus	MVT	MVT	A2	B1	B1	A2	A2
	Technisch Specialist Personenauto's	MVT	MVT	B1	B1	B1	A2	B1
Balie-/shopmedewerker	Balie-/shopmedewerker	geen kwalificatie	MVT	- > A2	- > A2	- > A2	- > A2	- > A2
Binnenteelt/Teelt2/3	Vakbekwaam medewerker teelt	X	MVT	X > A2	X > B1	X > B1	X > A2	X > A2
Buitenteelt/ Teelt 2/3	Medewerker buitenteelt	MVT	X	A2 > X	A2 > X	A2 > X	A2 > X	A2 > X
	Vakbekwaam medewerker (buiten)teelt	MVT	MVT	A2	B1	B1	A2	A2
Biologisch-dynamisch bedrijf	Manager biologisch-dynamisch bedrijf	MVT	MVT	A2	B1	B1	A2	A2
	Vakbekwaam medewerker biologisch-dynamisch bedrijf	MVT	MVT	A2	B1	B1	A2	A2

24 Wijzigingen in taaleisen zijn gemarkeerd. -: geen kwalificatie, nvt: betreft alleen Engels, X: geen taaleis voor moderne vreemde taal (niet Engels)

Kwalificatiedossier	Kwalificatie	2009-2010	2012-2013	Gespreken voeren	Lezen	Luisteren	Schrijven	Spoken
Bloemendetailhandel	Manager bloembinden	MVT	MVT	A1 > A2	A2 > B1	A2 > B1	A1 > A2	A2 > B1
	Medewerker bloembinden	MVT	MVT	A1	A1	A2	A1	A2
	Vakbekwaam medewerker bloembinden	MVT	MVT	A2	B1	B1	A2	B1
Chauffeur personenvervoer	Chauffeur openbaar vervoer	MVT	MVT	A2	A2	A2	A2	A2
	Taxichauffeur	Engels	MVT	nvt > A2	nvt > A2	nvt > A2	nvt > A2	nvt > A2
Commercieel medewerker buitendienst textiel	Commercieel medewerker buitendienst textiel	MVT	MVT	B1	B1	B1	B1	B1
Contactcenter teamleider	Contactcenter teamleider	MVT	Engels	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt
Creatief Vakman	Ambachtelijk Schoenmaker	MVT	Engels	B1 > nvt	B1 > nvt	B1 > nvt	B1 > nvt	B1 > nvt
	Glazenier	MVT	Engels	B1 > nvt	B1 > nvt	B1 > nvt	B1 > nvt	B1 > nvt
	Hoedenmaker	MVT	Engels	B1 > nvt	B1 > nvt	B1 > nvt	B1 > nvt	B1 > nvt
	Keramist	MVT	Engels	B1 > nvt	B1 > nvt	B1 > nvt	B1 > nvt	B1 > nvt
	Lederwarenmaker	MVT	Engels	B1 > nvt	B1 > nvt	B1 > nvt	B1 > nvt	B1 > nvt
	Ontwerpend Meubelmaker	MVT	Engels	B1 > nvt	B1 > nvt	B1 > nvt	B1 > nvt	B1 > nvt
Dierverzorging 3/4	Dierverzorger recreatiedieren	MVT	X	B1 > X	B1 > X	B1 > X	B1 > X	B1 > X
	Proefdierverzorger	MVT	Engels	B1	B1	B1	B1	B1
Doktersassistent	Doktersassistent	MVT	X	B1 > X	B1 > X	B1 > X	B1 > X	B1 > X
Exportmedewerker	Exportmedewerker binnendienst	MVT	geen kwalificatie	B1 > -	B1 > -	B1 > -	B1 > -	B1 > -
	Exportmedewerker buitendienst	MVT	geen kwalificatie	B1 > -	B1 > -	B1 > -	B1 > -	B1 > -
Financiële beroepen	Assistent-accountant	MVT	Engels	A1 > nvt	A1 > nvt	A1 > nvt	A2 > nvt	A2 > nvt
	Bedrijfsadministrateur	MVT	Engels	A1 > nvt	A1 > nvt	A1 > nvt	A2 > nvt	A2 > nvt
	Financieel administratief medewerker	MVT	Engels	A2 > nvt	A2 > nvt	A2 > nvt	A2 > nvt	A1 > nvt
	Salarisadministrateur	MVT	Engels	A1 > nvt	A1 > nvt	A1 > nvt	A2 > nvt	A1 > nvt
Gespecialiseerde dierverzorging paard Goud- en Zilversmeden	Hoefsmid	MVT	Engels	B1 > nvt	B1 > nvt	B1 > nvt	B1 > nvt	B1 > nvt
	Basisgoudsmid	MVT	X	A2 > X	B1 > X	B1 > X	A2 > X	A2 > X
	Goudsmid	MVT	Engels	B1 > nvt	B1 > nvt	B1 > nvt	B1 > nvt	B1 > nvt
	Zilversmid	MVT	Engels	B1 > nvt	B1 > nvt	B1 > nvt	B1 > nvt	B1 > nvt
Groen, grond, infra	Manager gemechaniseerd loonbedrijf	MVT	MVT	A2	A2	A2	A2	A2
	Medewerker gemechaniseerd loonbedrijf	MVT	X	A1 > X	A1 > X	A1 > X	geen eis > X	geen eis > X
	Vakbekwaam medewerker gemechaniseerd loonbedrijf	MVT	X	A2 > X	A2 > X	A2 > X	A1 > X	A1 > X

Kwalificatiedossier	Kwalificatie	2009-2010	2012-2013	Gesprekken voeren	Lezen	Luisteren	Schrijven	Spoken
Groene detailhandel	Manager groene detailhandel	MVT	MVT	A2	B1 > geen eis	B1 > geen eis	A2 > geen eis	B1 > A2
	Medewerker groene detailhandel	MVT	X	A1 > X	A1 > X	A2 > X	A1 > X	A2 > X
In- en verkoop vershandel	Vakbekwaam medewerker groene detailhandel	MVT	MVT	A2	B1 > geen eis	B1 > geen eis	A2 > geen eis	B1 > A2
	Inkoper verhandel/ In- en verkoper verhandel	MVT	MVT	A1 > A2	A2 > B1	A2 > B1	A1 > A2	A2 > B1
	Verkoper verhandel/ In- en verkoper verhandel	MVT	MVT	A1 > A2	A2 > B1	A2 > B1	A1 > A2	A2 > B1
Juridisch medewerker	Juridisch medewerker Openbaar bestuur	MVT	MVT	B1	B1	B1	B1	geen eis
	Juridisch medewerker Zakelijke dienstverlening	MVT	MVT	B1	B1	B1	B1	geen eis
Juweliersbedrijf	Juwelier	MVT	Engels	B1 > nvt	B1 > nvt	B1 > nvt	B1 > nvt	B1 > nvt
	Medewerker Juwelier	MVT	Engels	A2 > nvt	B1 > nvt	B1 > nvt	A2	A2
Kaderfunctionaris bouw, infra en gespecialiseerde aannemerij	kaderfunctionaris uitvoering	MVT	Engels	A2 > nvt	B1 > nvt	B1 > nvt	A2 > nvt	A2 > nvt
	kaderfunctionaris uitvoering bouw en infra	MVT	Engels	A2 > nvt	B1 > nvt	B1 > nvt	A2 > nvt	A2 > nvt
	kaderfunctionaris werkvoorbereiding en calculatie	MVT	Engels	A2 > nvt	B1 > nvt	B1 > nvt	A2 > nvt	A2 > nvt
Logistiek medewerker	Logistiek medewerker groothandel	MVT	geen kwalificatie	A2 > -	A2 > -	A2 > -	A1 > -	geen eis > -
	Logistiek medewerker mobiliteitsbranche	MVT	geen kwalificatie	A1 > -	A1 > -	A2 > -	A1 > -	A1 > -
Logistiek medewerker houthandel	Meewerkend leidinggevende logistiek houthandel	MVT	MVT	A2	B1	B1	A2	A2
Logistiek teamleider	Logistiek teamleider	MVT	MVT	A2	A2	A2	A2	geen eis > A2
Maatschappelijke Zorg	Medewerker gehandicaptenzorg	MVT	X	B1 > X	B1 > X	B1 > X	B1 > X	B1 > X
	Medewerker maatschappelijke zorg	MVT	X	B1 > X	B1 > X	B1 > X	B1 > X	B1 > X
	Medewerker volwassenenwerk	MVT	X	B1 > X	B1 > X	B1 > X	B1 > X	B1 > X
Machinaal houtbewerker	Meewerkend leidinggevende machinaal houtbewerken	MVT	MVT	A2	B1	B1	A2	A2
Mbo-Verpleegkundige	Mbo-Verpleegkundige	MVT	X	B1 > X	B1 > X	B1 > X	B1 > X	B1 > X
Medewerker interieurtextiel	Allround medewerker interieurtextiel	MVT	MVT	B1	B1	A2	A2	A2
	Specialist interieurtextiel	MVT	MVT	B1	B1	A2	A2	A2
Medewerker mode/maatkleding	Allround medewerker mode/maatkleding	MVT	MVT	B1	B1	A2	A2	A2
	Specialist mode/maatkleding	MVT	MVT	B1	B1	A2	A2	A2
Medewerker personeel en arbeid	Medewerker personeel en arbeid	MVT	MVT	B1	B1	B1	B1	geen eis
Medewerker sociale zekerheid	Medewerker Sociale zekerheid	MVT	MVT	B1	B1	B1	B1	geen eis

Kwalificatiedossier	Kwalificatie	2009-2010	2012-2013	Gesprekken voeren	Lezen	Luisteren	Schrijven	Spoken
Meubelmaker/(scheeps)interieur bouwer	Meewerkend leidinggevende meubelindustrie/(scheeps)interieurbouw	MVT	MVT	A2	B1	B1	A2	A2
	Ondernemer meubelindustrie/(scheeps)interieurbouw	MVT	MVT	A2	B1	B1	A2	A2
Meubelstofeerder	Meewerkend leidinggevende meubelstofeerbedrijf	MVT	MVT	A2	B1	B1	A2	A2
	Ondernemer meubelstofeerbedrijf	MVT	MVT	A2	B1	B1	A1 > A2	A2
Montagemedewerker timmerindustrie	Meewerkend leidinggevende montage timmerindustrie	MVT	MVT	A2	B1	B1	A2	A2
Motorfietstechniek	Eerste Motorfietstechnicus	MVT	MVT	A2	A2 > B1	B1	A2	A2
	Motorfietstechnicus	MVT	MVT	A1	A1 > A2	A2	A1	A1
Natuur en groene ruimte 2	Medewerker recreatiebedrijf	MVT	MVT	A2	A1	A2	A1	A2
Natuur en groene ruimte 3	Vakbekwaam medewerker recreatiebedrijf	MVT	MVT	B1	A2	B1	A2	A2
Natuur en groene ruimte 4	Manager natuur en recreatie	MVT	MVT	A1 > A2	A2 > B1	A2 > B1	A1 > A2	A2
Natuur en vormgeving	Specialist natuur en vormgeving	MVT	MVT	B1	B1	B1	A2	B1
	Vakbekwaam medewerker natuur en vormgeving	MVT	MVT	B1	B1	B1	A2	A2
Onderwijsassistent	onderwijsassistent	MVT	MVT	B1	B1	B1	B1	B1
Operator	Operator productietechniek	MVT	Engels	A2 > nvt	A1 > nvt	A2 > nvt	A1 > nvt	A1 > nvt
Optiek	Opticien	MVT	Engels	B1 > nvt	B1 > nvt	B1 > nvt	B1 > nvt	B1 > nvt
	Opticien/Manager	MVT	Engels	B1 > nvt	B1 > nvt	B1 > nvt	B1 > nvt	B1 > nvt
	Allround Medewerker Optiek	MVT	X	A2 > X	B1 > X	B1 > X	A2 > X	A2 > X
	Verkoopmedewerker Optiek	MVT	X	A1 > X	A2 > X	A2 > X	A1 > X	A1 > X
	Werkplaatsmedewerker Optiek	MVT	X	A1 > X	A2 > X	A2 > X	A1 > X	A1 > X
Orthopedisch Technisch Medewerker Paardensport	Orthopedisch Technisch Medewerker	MVT	X	A2 > X	B1 > X	B1 > X	A2 > X	A2 > X
	Begeleider paardensport II	MVT	MVT	A2	A1	A2	A1	A2
Paardensport	Instructeur paardensport III	MVT	MVT	A2	A2 > B1	A2 > B1	A1 > A2	A2 > B1
	Instructeur paardensport IV	MVT	MVT	A2 > B1	A2 > B1	A2 > B1	A1 > A2	A2 > B1
	Manager paardensportbedrijf	MVT	MVT	A2 > B1	A2 > B1	A2 > B1	A1 > A2	A2 > B1
Paraveterinaire ondersteuning	Dierenartsassistent paraveterinair	MVT	MVT	A2	B1	B1	A2	B1 > A2
Pedagogisch Werk	Pedagogisch Werker 3 Kinderopvang	MVT	X	B1 > X	B1 > X	B1 > X	B1 > X	B1 > X
	Pedagogisch Werker 4 Jeugdzorg	MVT	X	B1 > X	B1 > X	B1 > X	B1 > X	B1 > X
	Pedagogisch Werker 4 Kinderopvang	MVT	X	B1 > X	B1 > X	B1 > X	B1 > X	B1 > X
	Pedagogisch Werker 4 Kinderopvang	MVT	X	B1 > X	B1 > X	B1 > X	B1 > X	B1 > X
Pianotechniek	Pianotechnicus	MVT	Engels	A2 > nvt	B1 > nvt	B1 > nvt	A2 > nvt	A2 > nvt
	Pianotechnicus/Ondernemer	MVT	Engels	A2 > nvt	B1 > nvt	B1 > nvt	A2 > nvt	A2 > nvt

Kwalificatiedossier	Kwalificatie	2009-2010	2012-2013	Gesprekken voeren	Lezen	Luisteren	Schrijven	Spoken
Schoenconsulent	Schoenconsulent	MVT	Engels	B1 > nvt	B1 > nvt	B1 > nvt	B1 > nvt	B1 > nvt
	Schoenconsulent/Ondernemer	MVT	Engels	B1 > nvt	B1 > nvt	B1 > nvt	B1 > nvt	B1 > nvt
Schoenhersteller	Schoenhersteller	MVT	X	A1 > X	A2 > X	A2 > X	A1 > X	A1 > X
	Schoenhersteller/Ondernemer	MVT	X	A2 > X	B1 > X	B1 > X	A2 > X	A2 > X
Secretariële beroepen	Juridisch secretaresse	MVT	MVT	B1 > B2	B1 > B2	B1 > B2	B1 > B2	geen eis > B1
	Managementassistent/ Directiesecretaresse	MVT	MVT	B2	B2	B2	B1 > B2	B1
	/Managementassistent Medisch secretaresse	MVT	MVT	B1 > B2	B1 > B2	B1 > B2	B1 > B2	geen eis > B1
Serviceadviseur Mobiliteitsbranche	Serviceadviseur Mobiliteitsbranche	MVT	MVT	A2	B1	B1	A2	B1
Sociaal-cultureel werker	sociaal-cultureel werker	MVT	X	B1 > X	B1 > X	B1 > X	B1 > X	B1 > X
Sociaal-maatschappelijk dienstverlener	Sociaal-maatschappelijk dienstverlener	MVT	X	B1 > X	B1 > X	B1 > X	B1 > X	B1 > X
Sport en bewegen	Sport- en bewegingscoördinator/ Bewegingsagoog	MVT	X	B1 > X	B1 > X	B1 > X	B1 > X	B1 > X
	Sport- en bewegingscoördinator/ BOS-medewerker	MVT	X	B1 > X	B1 > X	B1 > X	B1 > X	B1 > X
	Sport- en bewegingscoördinator/ Operationeel sport- en bewegingsmanager	MVT	X	B1 > X	B1 > X	B1 > X	B1 > X	B1 > X
	Sport- en bewegingscoördinator/ Trainer/coach	MVT	X	B1 > X	B1 > X	B1 > X	B1 > X	B1 > X
	Sport- en bewegingsleider	MVT	X	B1 > X	B1 > X	B1 > X	B1 > X	B1 > X
Tandartsassistent	Tandartsassistent	MVT	X	B1 > X	B1 > X	B1 > X	B1 > X	B1 > X
Tandtechniek	Tandtechnicus Kroon- en Brugwerk	MVT	Engels	B1 > nvt	B1 > nvt	B1 > nvt	B1 > nvt	B1 > nvt
	Tandtechnicus Prothese	MVT	Engels	B1 > nvt	B1 > nvt	B1 > nvt	B1 > nvt	B1 > nvt
	Tandtechnicus/Manager Kroon- en Brugwerk	MVT	Engels	B1 > nvt	B1 > nvt	B1 > nvt	B1 > nvt	B1 > nvt
	Tandtechnicus/Manager Prothese	MVT	Engels	B1 > nvt	B1 > nvt	B1 > nvt	B1 > nvt	B1 > nvt
	Tandtechnisch Medewerker Kroon- en Brugwerk	MVT	X	A2 > X	B1 > X	B1 > X	A2 > X	A2 > X
	Tandtechnisch Medewerker Prothese	MVT	X	A2 > X	B1 > X	B1 > X	A2 > X	A2 > X
Technisch Oogheelkundig Assistent	Technisch Oogheelkundig Assistent	MVT	Engels	B1 > nvt	B1 > nvt	B1 > nvt	B1 > nvt	B1 > nvt

Kwalificatiedossier	Kwalificatie	2009-2010	2012-2013	Gesprekken voeren	Lezen	Luisteren	Schrijven	Spoken
Teelt 4	Manager teelt	geen kwalificatie	MVT	- > A2	- > B1	- > B1	- > A2	- > A2
	Manager teelt en gewasbescherming	geen kwalificatie	MVT	- > A2	- > B1	- > B1	- > A2	- > A2
	Specialist teelt en techniek	geen kwalificatie	MVT	- > A2	- > B1	- > B1	- > A2	- > A2
	Teamleider teelt en arbeid	geen kwalificatie	MVT	- > A2	- > B1	- > B1	- > A2	- > A2
Tweewielertechniek	Eerste Fietstechnicus	geen kwalificatie	MVT	- > A2	- > A2	- > B1	- > A2	- > A2
	Eerste Scoortertehnicus	geen kwalificatie	MVT	- > A2	- > A2	- > B1	- > A2	- > A2
	Bromfietstechnicus/Scoortertehnicus	MVT	MVT	A1	A1	A2	A1	A1
Uurwerktechnicus/techniek	Fietstechnicus	MVT	MVT	A1	A1	A2	A1	A1
	Horlogemaker	MVT	geen kwalificatie	B1 > -	B1 > -	B1 > -	B1 > -	B1 > -
	Klokkenmaker	MVT	geen kwalificatie	B1 > -	B1 > -	B1 > -	B1 > -	B1 > -
	Uurwerkmaker	MVT	geen kwalificatie	B1 > -	B1 > -	B1 > -	B1 > -	B1 > -
	Uurwerktechnicus	geen kwalificatie	Engels	- > nvt	- > nvt	- > nvt	- > nvt	- > nvt
Verkoop Mobiliteitsbranche	Verkoopadviseur Lichte Bedrijfsauto's	MVT	MVT	B1	A2	B1	A2	A2
	Verkoopadviseur Motorfietsen	MVT	MVT	B1	A2	B1	A2	A2
	Verkoopadviseur Personenauto's	MVT	MVT	B1	A2	B1	A2	A2
Verkoper	Verkoopmedewerker tankstation	MVT	MVT	A2	A2	A2	A1	A2
	Verkoper detailhandel	MVT	MVT	A2	A2	A2	A1	A1
	Verkoper fiets/bromfiets	MVT	MVT	A2	A2	A2	A1	A1
Verhandel, logistiek en transport	Medewerker verhandel, logistiek en transport	Engels	MVT	nvt > A1	nvt > A2	nvt > A2	nvt > A1	nvt > A1
	Verzorgende-IG	MVT	X	B1 > X	B1 > X	B1 > X	B1 > X	B1 > X
Vormgeving ruimtelijke presentatie en communicatie	Medewerker productpresentatie	MVT	MVT	A2	A2	A2	A1	A1

Kwalificatiedossier	Kwalificatie	2009-2010	2012-2013	Gesprekken voeren	Lezen	Luisteren	Schrijven	Spoken
Werkvoorbereider houtbranche	Werkvoorbereider houthandel	MVT	geen kwalificatie	A2 > -	B1 > -	B1 > -	A2 > -	A2 > -
	Commercieel technisch medewerker houthandel	geen kwalificatie	MVT	- > A2	- > B1	- > B1	- > A2	- > A2
	Werkvoorbereider meubelindustrie/(scheeps)interieurbouw	MVT	MVT	A2	B1	B1	A2	A2
	Werkvoorbereider timmerindustrie	MVT	MVT	A2	B1	B1	A2	A2
Woningstofeerder	Basis woningstofeerder	MVT	MVT	A1	A1	A1	A1	A1

Bijlage 3 Overzichten bij Hoofdstuk 4

Overzicht 11 - Duits als (tweede) moderne vreemde taal bij 13 herziene en bestaande kwalificatiedossiers vanaf 2007-2008²⁵.

Kwalificatiedossiers	Kwalificaties	Herzien ²⁶	2012-2013	2011-2012	Mvt-eisen			
					2010-2011	2009-2010	2008-2009	2007-2008
Administratie (Administratief medewerker)	Administratief medewerker	MVT						
	Bedrijfsadministratief medewerker		MVT	MVT	MVT	MVT	MVT	MVT
	Secretariele medewerker		MVT	MVT	MVT	MVT	MVT	MVT
	Telefonist/receptionist		MVT	MVT	MVT	MVT	MVT	MVT
Secretariële beroepen	Secretaresse	MVT	MVT	MVT	MVT (2)	MVT (2)	MVT (2)	MVT (2)
	Juridisch secretaresse		MVT	MVT	MVT	MVT	MVT	MVT
	Medisch secretaresse		MVT	MVT	MVT	MVT	MVT	MVT
	Directiesecretaresse/Managementassistent	MVT	MVT	MVT				
	Directiesecretaresse Managementassistent				MVT (2)	MVT (2)	MVT (2)	MVT (2)
Aftersales Mobiliteitsbranche (Serviceadviseur Mobiliteitsbranche)	Serviceadviseur Mobiliteitsbranche	Engels	MVT	MVT	MVT	MVT	MVT	MVT
Management retail (Manager handel)	Manager retail	X						
	Afdelingsmanager		Engels of Duits	Engels of Duits	Engels of Duits	Engels of Duits	Engels of Duits	Engels of Duits
	Filiaalmanager		Engels of Duits	Engels of Duits	Engels of Duits	Engels of Duits	Engels of Duits	Engels of Duits
	Manager wonen		Engels of Duits	Engels of Duits	Engels of Duits	Engels of Duits	Engels of Duits	Engels of Duits
	Vestigingsmanager groothandel		Engels of Duits	Engels of Duits	Engels of Duits	Engels of Duits	Engels of Duits	MVT

25 De herziene kwalificatiedossiers "Meewerken in de toeristische branche" en "Meewerken in de recreatieve branche" zijn vergeleken met het kwalificatiedossier "Leisure & Hospitality". De herziene kwalificatiedossiers "Ruimtelijke vormgeving" en "Stand- en decorbouw" zijn vergeleken met het kwalificatiedossier "Vormgeving ruimtelijke presentatie en communicatie".

26 Bij de herziene kwalificatiedossiers is er sprake van een algemene basistaak: Engels voor niveau 4.

Kwalificatiedossiers	Kwalificaties	Herzien	Mvt-eisen					
			2012-2013	2011-2012	2010-2011	2009-2010	2008-2009	2007-2008
Verkoop en advies retail (Verkoopsspecialist)	Eerste verkoper	X	Engels of Duits	Engels of Duits	Engels of Duits	Engels of Duits	Engels of Duits	Engels of Duits
	Verkoopadviseur wonen		Engels of Duits	Engels of Duits	Engels of Duits	Engels of Duits	Engels of Duits	Engels of Duits
	Verkoopmedewerker showroom		Engels of Duits	Engels of Duits	Engels of Duits	Engels of Duits	Engels of Duits	Engels of Duits
	Verkoopsspecialist retail	X						
	Verkoopsspecialist detailhandel		Engels of Duits	Engels of Duits	Engels of Duits	Engels of Duits	Engels of Duits	Engels of Duits
	Verkoopsspecialist elektrotechnische detailhandel		Engels of Duits	Engels of Duits	Engels of Duits	Engels of Duits	Engels of Duits	Engels of Duits
	Verkoopsspecialist mode		Engels of Duits	Engels of Duits	Engels of Duits	Engels of Duits	Engels of Duits	Engels of Duits
Grimeur (Allround grimeur)	Allround grimeur	Engels	Engels + MVT	Engels + MVT	Engels + MVT	Engels + MVT	Geen dossier	Geen dossier
Kaderfunctie afbouw, onderhoud en interieur (Middenkader-functionaris afbouw en onderhoud)	Projectmanager vastgoedonderhoud	X						Geen dossier
	Uitvoerder	X	Engels of Duits	Engels of Duits	Engels of Duits	Engels of Duits	Engels of Duits	
	Kleur- en interieuradviseur	X	Engels of Duits	Engels of Duits	Engels of Duits	Engels of Duits	Engels of Duits	
	Calculator/onderhoudsspecialist Ondernemer		Engels of Duits	Engels of Duits	Engels of Duits	Engels of Duits	Engels of Duits	
	Projectleider		Engels of Duits	Engels of Duits	Engels of Duits	Engels of Duits	Engels of Duits	
Bediening (Medewerker bediening/café-bar)	Gastheer/-vrouw	X	Engels + MVT	Engels + MVT	Engels + MVT	Engels + MVT	Engels + MVT	Geen dossier
	Zelfstandig werkend gastheer/-vrouw	Engels + MVT	Engels + MVT	Engels + MVT	Engels + MVT	Engels + MVT	Engels + MVT	
	Gastronoom/Sommelier	Engels + MVT	Engels + MVT	Engels + MVT				
	Leidinggevende bediening	Engels + MVT	Engels + MVT	Engels + MVT	Engels + MVT	Engels + MVT	Engels + MVT	
	Bartender		Engels + MVT	Engels + MVT	Engels + MVT	Engels + MVT	Engels + MVT	
	Cateringbeheerder/-manager				Engels + MVT	Engels + MVT	Engels + MVT	

Kwalificatiedossiers	Kwalificaties	Herzien	Mvt-eisen						
			2012-2013	2011-2012	2010-2011	2009-2010	2008-2009	2007-2008	
Meewerken in de recreatieve branche / Meewerken in de toeristische branche (Leisure & Hospitality)	Medewerker recreatie	Engels							Geen dossier
	Zelfstandig recreatie medewerker	Engels + MVT							
	Zelfstandig commercieel medewerker	Engels + MVT							
	Leidinggevend recreatie medewerker	Engels + MVT							
	Leidinggevend commercieel medewerker	Engels + MVT							
	Leisure & hospitality assistent		Engels	Engels	Engels	Engels	Engels	Engels	
	Leisure & hospitality executive		Engels + MVT	Engels + MVT	Engels + MVT	Engels + MVT	Engels + MVT	Engels + MVT	
	Leisure & hospitality host		Engels + MVT	Engels + MVT	Engels + MVT	Engels + MVT	Engels + MVT	Engels + MVT	
Ruimtelijke vormgeving/ Stand- en decorbouw (Vormgeving ruimtelijke presentatie en communicatie)	Medewerker product-presentatie	Engels	MVT	MVT	MVT	MVT	MVT	MVT	MVT
	Ruimtelijk vormgever	X							
	Stand- en decorbouwer	Engels							
	Allround stand- en decorbouwer	Engels							
	Stand-, winkel- en decorvormgever		Engels + MVT	Engels + MVT	Engels + MVT	Engels + MVT	Engels + MVT	Engels + MVT	Engels + MVT
	Vormgever product-presentatie		Engels + MVT	Engels + MVT	Engels + MVT	Engels + MVT	Engels + MVT	Engels + MVT	Engels + MVT
	Winkelpubliciteit-vormgever		Engels + MVT	Engels + MVT	Engels + MVT	Engels + MVT	Engels + MVT	Engels + MVT	Engels + MVT
Human Technology	Human Technologie	Engels + Duits	Engels + Duits	Engels + Duits	Engels + Duits	Engels + Duits	Engels + Duits	Engels + Duits	

Overzichten: Verankering herziene kwalificatiedossiers in onderliggende beroepscompetentieprofielen

1. Administratie

Voorkomen Duits als (tweede) moderne vreemde taal

KD	Kwalificatie	Taal	Beschrijving vakkennis en vaardigheden
Herzien KD Administratie	Administratief medewerker	MVT	'Kent de grammatica- en spellingsregels van een moderne vreemde taal' 'Kan mondeling communiceren in een moderne vreemde taal (A2)' 'kan schriftelijk communiceren in een moderne vreemde taal (A2)'
KD 2012-2013 Administratief medewerker			'Voor de administratief medewerker bestaat een geringe voorkeur om Engels als moderne vreemde taal te kiezen. In de grensstreek met Duitsland is Duits wellicht te prefereren en in het grensgebied met Wallonië heeft Frans mogelijk de voorkeur'.
	Bedrijfsadministratief medewerker	MVT	-
	Secretarieel medewerker	MVT	Bij werkprocessen: Verzorgt correspondentie, Ontvangt bezoekers, Bedient de communicatiemiddelen en handelt telefoongesprekken af: 'Kennis van en vaardigheid in het gebruik van de Nederlandse en een moderne vreemde taal'
	Telefonist/receptionist	MVT	Bij werkprocessen: Ontvangt bezoekers, Bedient de communicatiemiddelen en handelt telefoongesprekken af: Kennis van en vaardigheid in het gebruik van de Nederlandse en een moderne vreemde taal

Niveau-aanduidingen

KD	Kwalificatie	Taal	Niveau-aanduidingen				
			Mondeling communiceren	Lezen	Luisteren	Schrijven	Spreken
Herzien KD Administratie	Administratief medewerker	MVT	A2	-	-	A2	-
KD 2009-2010 + 2012-2013 Administratief medewerker			Gesprekken voeren	Lezen	Luisteren	Schrijven	Spreken
	Bedrijfsadministratief medewerker	MVT	A2	A2	A2	A1	A1
	Secretarieel medewerker	MVT	A2	A2	A2	A2	A1
	Telefonist/receptionist	MVT	A2	A2	A2	A1	A1

Beroepscompetentieprofielen

KD	BCP	Jaar	Beschrijving vakkennis en vaardigheden
Herzien KD Administratie	Administratief medewerker	2012	'In sommige organisaties krijgt de administratief medewerker te maken met een moderne vreemde taal. In de regel betreft het Engelsprekende relaties of in het Engels gestelde e-mails. Voor de beginnende beroepsbeoefenaar met een diploma van deze kwalificatie zijn de ERK-niveaus (Europees Referentiekader voor niveaus voor moderne vreemde talen) vastgesteld op A1 en A2.'
KD 2012-2013 Administratief medewerker	Bedrijfsadministratief medewerker	2004	'De bedrijfsadministratief medewerker kan zijn werk vinden in bedrijven die handel drijven met het buitenland. Kennis van moderne vreemde talen wordt dan zeer op prijs gesteld. Het Engels rukt op in de Nederlandse samenleving en ook op de administratie. Handleidingen zijn vaak in het Engels en het aantal Engelstalige bedrijven in Nederland neemt toe. Dit vergroot de wenselijkheid deze taal te beheersen.'
	Secretarieel medewerker	2003	'Spreekt correct Nederlands en in een moderne vreemde taal Taalkundig correcte berichten in de Nederlandse en een moderne vreemde taal Beantwoordt inkomende gesprekken in correct Nederlands en in een moderne vreemde taal Staat de interne/externe bezoekers correct en representatief te woord in het Nederlands en in een moderne vreemde taal'
	Telefonist/receptionist	2003	'Spreekt correct Nederlands en een moderne vreemde taal Staat de interne/externe bezoekers correct en representatief te woord in het Nederlands en in een moderne vreemde taal Taalkundig en inhoudelijk correcte producten (brieven, memo's, faxen, etc.) in de Nederlandse en een moderne vreemde taal'

2. Secretariële beroepen

Voorkomen Duits als (tweede) moderne vreemde taal

KD	Kwalificatie	Taal	Beschrijving vakkennis en vaardigheden
Herziene KD Secretariële beroepen	Secretaresse	MVT	Bij beschrijving kerntaken: 'kan de werkzaamheden in de moderne vreemde taaluitvoeren: luisteren, lezen, gesprekken voeren en schrijven op niveau B1, spreken op niveau A2'
	Directiesecretaresse/ Managementassistent	MVT	Bij beschrijving kerntaken: 'kan de werkzaamheden in de moderne vreemde taaluitvoeren: luisteren, lezen, gesprekken voeren en schrijven op niveau B2, spreken op niveau B1'
KD 2012-2013 Secretariële beroepen		MVT	Ontwikkelingen in de beroepsuitoefening: 'Onderzocht is of secretarissen spreken en schrijven in een andere taal dan het Nederlands. Een ruime meerderheid (70%) voert gesprekken in een andere taal dan het Nederlands en ongeveer de helft van de secretarissen (55%) schrijft in een andere taal dan het Nederlands. Engels komt het meeste voor en een kwart van alle secretarissen voert dagelijks gesprekken in het Engels. Ongeveer een derde van de secretarissen die gesprekken in het Engels voeren doet dit op het hoge taalvaardigheidsniveau. De helft van de secretarissen schrijft in het Engels en een op de zes in het Duits.' 'Het beroep van de secretaresse/juridisch secretaresse/medisch secretaresse/directiesecretaresse wordt gekenmerkt door een variatie in en onvoorspelbaarheid van activiteiten. Er wordt een steeds groter beroep gedaan op specialistische kennis en vaardigheden op het gebied van Nederlands, een moderne vreemde taal, verschillende culturen en ict.' 'Bij de uitvoering van de werkzaamheden onder deze kerntaak gebruiken de secretaresse, de juridisch secretaresse, de medisch secretaresse en de directiesecretaresse/ managementassistent de

Secretaresse	MVT	<p>Nederlandse taal en een moderne vreemde taal.'</p> <p>Bij beschrijving kerntaken: 'Kennis van vaardigheid in het gebruik van een moderne vreemde taal'</p> <p>Op basis van onderzoek (december 2009) is in de kwalificatie Secretaresse één moderne vreemde taal opgenomen in plaats van twee moderne vreemde talen (kwalificatiedossier 2010-2011). De Sectorraad Secretariële beroepen brengt het advies uit om één moderne vreemde taal voor de kwalificaties Secretaresse op te nemen in het kwalificatiedossier Secretariële beroepen en adviseert daarnaast met klem facultatief een tweede moderne vreemde taal in de vrije ruimte van de opleiding aan te bieden omwille van de vraag van de (regionale) arbeidsmarkt en de doorstroom naar mbo-niveau 4. Het advies is om de tweede moderne vreemde taal op A2 aan te bieden. Uitzondering hierop vormt het onderdeel Spreken, hiervoor wordt A1 geadviseerd.</p>
Directiesecretaresse/ Managementassistent	MVT	<p>Op basis van onderzoek (december 2009) is in de kwalificatie Directiesecretaresse/ Managementassistent één moderne vreemde taal opgenomen in plaats van twee moderne vreemde talen (kwalificatiedossier 2010-2011). De Sectorraad Secretariële beroepen brengt het advies uit om één moderne vreemde taal voor de kwalificatie Directiesecretaresse/Managementassistent op te nemen in het kwalificatiedossier Secretariële beroepen en adviseert daarnaast met klem facultatief een tweede moderne vreemde taal in de vrije ruimte van de opleiding aan te bieden omwille van de toenemende internationalisering, de vraag van de (regionale) arbeidsmarkt en de doorstroom naar het hbo. Het advies is om de tweede moderne vreemde taal op B1 aan te bieden. Uitzondering hierop vormt het onderdeel Spreken, hiervoor wordt A2 geadviseerd.</p>

Niveau-aanduidingen

KD	Kwalificatie	Taal	Niveau-aanduidingen				
			Gesprekken voeren	Lezen	Luisteren	Schrijven	Spreken
Herziene KD Secretariële beroepen	Secretaresse	MVT	B1	B1	B1	B1	A2
	Directiesecretaresse/ Managementassistent	MVT	B2	B2	B2	B2	B1
KD 2009-2010 + 2012-2013 Secretariële beroepen	Secretaresse	2 MVT > MVT	B1+A2 > B1	B1+A2 > B1	B1 + A2 > B1	B1 + A2 > B1	A2 + geen eis > A2
	Directiesecretaresse/ Managementassistent	2 MVT > MVT	B2 + B1 > B2	B2+ B1 > B2	B2 + B1 > B2	B2 + B1 > B2	geen eis + A2 > B1
	Juridisch secretaresse	MVT	B1 > B2	B1 > B2	B1 > B2	B1 > B2	B2 > B1
	Medisch secretaresse	MVT	B1 > B2	B1 > B2	B1 > B2	B1 > B2	B1

Beroepscompetentieprofielen

KD	BCP	Jaar	Beschrijving vakkennis en vaardigheden
Herziene KD Secretariële beroepen KD 2012-2013 Secretariële beroepen	Secretaresse	2010	'Onderzocht is of secretaresses spreken en schrijven in een andere taal dan het Nederlands. Driekwart voert gesprekken in een andere taal dan het Nederlands en ongeveer de helft van de secretaresses schrijft in een andere taal dan het Nederlands. Engels komt het meeste voor en een kwart van alle secretaresses voert dagelijks gesprekken in het Engels. Ongeveer een derde van de secretaresses die gesprekken in het Engels voeren doet dit op het hoge taalvaardigheidsniveau. De helft van de secretaresses schrijft in het Engels en een op de zes in het Duits. 'Het beheersingsniveau Nederlands en de moderne vreemde talen is van essentieel belang voor de schriftelijke en communicatieve vaardigheden van de secretaresse zoals het uitwerken van uiteenlopende correspondentie, het ontvangen van bezoekers en het geven van telefonische informatie aan interne en externe klanten/relaties. Zoveel mogelijk wordt, afhankelijk van de regio in Nederland, een moderne vreemde taal afgestemd op het bedrijfsleven en/of de doelgroep.' Bij beschrijving werkprocessen: 'Kennis van en vaardigheid in de Nederlandse taal en een of twee moderne vreemde talen'
	Directiesecretaresse/Managementassistent	2010	'Onderzocht is of secretaresses spreken en schrijven in een andere taal dan het Nederlands. Driekwart voert gesprekken in een andere taal dan het Nederlands en ongeveer de helft van de secretaresses schrijft in een andere taal dan het Nederlands. Engels komt het meeste voor en een kwart van alle secretaresses voert dagelijks gesprekken in het Engels. Ongeveer een derde van de secretaresses die gesprekken in het Engels voeren doet dit op het hoge taalvaardigheidsniveau. De helft van de secretaresses schrijft in het Engels en een op de zes in het Duits.' 'Het beheersingsniveau Nederlands en de moderne vreemde talen is van essentieel belang voor de schriftelijke en communicatieve vaardigheden van de secretaresse zoals het uitwerken van uiteenlopende correspondentie, het ontvangen van bezoekers en het geven van telefonische informatie aan interne en externe klanten/relaties. Zoveel mogelijk wordt, afhankelijk van de regio in Nederland, een moderne vreemde taal afgestemd op het bedrijfsleven en/of de doelgroep.' Bij beschrijving werkprocessen: 'Kennis van en vaardigheid in de Nederlandse taal en een of twee moderne vreemde talen'

3. Aftersales Mobiliteitsbranche

Voorkomen Duits als (tweede) moderne vreemde taal

KD	Kwalificatie	Taal	Beschrijving vakkennis en vaardigheden
Herzien KD Aftersales Mobiliteitsbranche	Serviceadviseur Mobiliteitsbranche	Engels	nvt
KD 2012-2013 Service adviseur Mobiliteitbranche	Serviceadviseur Mobiliteitsbranche	MVT	Bij beschrijving van diverse werkprocessen: 'Kan communiceren in één vreemde taal'

Niveau-aanduidingen

KD	Kwalificatie	Taal	Niveau-aanduidingen				
			Gesprekken voeren	Lezen	Luisteren	Schrijven	Spreeken
Herzien KD Aftersales Mobiliteitsbranche	Serviceadviseur Mobiliteitsbranche	Engels	nvt				
KD 2009-2010 + 2012-2013 Service adviseur Mobiliteitbranche	Service adviseur Mobiliteitbranche	MVT	A2	B1	B1	A2	B1

Beroepscompetentieprofielen

KD	BCP	Jaar	Beschrijving vakkennis en vaardigheden
Herzien KD Aftersales Mobiliteit- branche	Aftersalesmanager	2013	In bepaalde regio's is het een pré om Engels en Duits te kunnen.
KD 2012-2013 Service adviseur Mobiliteit- branche	Serviceadviseur Mobiliteitsbranche	2013	In bepaalde regio's kan het gewenst zijn om bijvoorbeeld Duits of Engels te spreken.
	Service-adviseur	2004 + 2011	In het BCP wordt geen melding gemaakt van (beheersing taaleisen) Duits of een moderne vreemde taal

4. Management retail

Voorkomen Duits als (tweede) moderne vreemde taal

KD	Kwalificatie	Taal	Beschrijving vakkennis en vaardigheden
Herziene KD Management retail *	Manager retail	geen eis	nvt
KD 2012-2013 Manager handel	Afdelingsmanager	Engels of Duits	Geen verdere specifieke beschrijving bij werkprocessen of kerntaken
	Filiaalmanager	Engels of Duits	Geen verdere specifieke beschrijving bij werkprocessen of kerntaken
	Manager wonen	Engels of Duits	Geen verdere specifieke beschrijving bij werkprocessen of kerntaken
	Vestigingsmanager groothandel	Engels of Duits	Geen verdere specifieke beschrijving bij werkprocessen of kerntaken

* Algemene basistaak Engels niveau 4

Niveau-aanduidingen

KD	Kwalificatie	Taal	Niveau-aanduidingen				
			Gesprek- ken voeren	Lezen	Luisteren	Schrijven	Spreken
Herziene KD Management retail	Manager retail	geen eis	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt
KD 2009-2010 + 2012-2013 Manager handel	Afdelingsmanager	Engels of Duits	B1	B1	B1	B1	B1
	Filiaalmanager	Engels of Duits	B1	B1	B1	B1	B1
	Manager wonen	Engels of Duits	B1	B1	B1	B1	B1
	Vestigingsmana- ger groothandel	Engels of Duits	B1	B1	B1	B1	B1

Beroepscompetentieprofielen

KD	BCP	Jaar	Beschrijving vakkennis en vaardigheden
Herziene KD Management retail	Afdelingsmana- ger/Filiaalmanager (klein filiaal)	2012	geen vermelding Duits of MVT
KD 2012-2013 Manager handel	Manager wonen	2003	geen vermelding Duits of MVT

5. Verkoop en advies retail

Voorkomen Duits als (tweede) moderne vreemde taal

KD	Kwalificatie	Taal	Beschrijving vakkennis en vaardigheden
Herziene KD Verkoop en advies	Eerste verkoper	geen eis	nvt
	Verkoopspecialist retail	geen eis	nvt
KD 2012-2013 Verkoopspecialist	Eerste verkoper	Engels of Duits	Geen verdere specifieke beschrijving bij werkprocessen of kernta- ken
	Verkoopadviseur wonen	Engels of Duits	Geen verdere specifieke beschrijving bij werkprocessen of kernta- ken
	Verkoopmedewer- ker showroom	Engels of Duits	Geen verdere specifieke beschrijving bij werkprocessen of kernta- ken
	Verkoopspecialist detailhandel	Engels of Duits	Geen verdere specifieke beschrijving bij werkprocessen of kernta- ken
	Verkoopspecialist elektrotechnische detailhandel	Engels of Duits	Geen verdere specifieke beschrijving bij werkprocessen of kernta- ken
	Verkoopspecialist mode	Engels of Duits	Geen verdere specifieke beschrijving bij werkprocessen of kernta- ken

Niveau-aanduidingen

KD	Kwalificatie	Taal	Niveau-aanduidingen				
			Gesprek- ken voeren	Lezen	Luisteren	Schrijven	Spreken
Herziene KD Verkoop en advies	Eerste verkoper	geen eis	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt
	Verkoopspecialist retail	geen eis	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt
KD 2009-2010 + 2012-2013	Eerste verkoper	Engels of Duits	B1	B1	B1	A2	A2
Verkoopspecialist	Verkoopadviseur wonen	Engels of Duits	B1	B1	B1	A2	A2
	Verkoopmedewer- ker showroom	Engels of Duits	B1	B1	B1	A2	A2
	Verkoopspecialist detailhandel	Engels of Duits	B1	B1	B1	A2	A2
	Verkoopspecialist elektrotechnische detailhandel	Engels of Duits	B1	B1	B1	A2	A2
	Verkoopspecialist mode	Engels of Duits	B1	B1	B1	A2	A2

Beroepscompetentieprofielen

KD	BCP	Jaar	Beschrijving vakkennis en vaardigheden
Herziene KD /	Verkoopspecialist	2012	geen vermelding Duits of MVT
	Eerste verkoper	2012	geen vermelding Duits of MVT
KD 2012-2013	Verkoopspecialist Mode	2010	geen vermelding Duits of MVT
	Verkoopspecialist Sport	2010	geen vermelding Duits of MVT
	Verkoopspecialist Vers	2010	geen vermelding Duits of MVT
	Verkoopspecialist elektro- technische detailhandel	2005	geen vermelding Duits of MVT
	Verkoopspecialist wonen	2003	geen vermelding Duits of MVT

6. Grimeur

Voorkomen Duits als (tweede) moderne vreemde taal

KD	Kwalificatie	Taal	Beschrijving vakkennis en vaardigheden
Herzien KD Grimeur	Allround grimeur	Engels	nvt
KD 2012-2013 Allround grimeur	Allround grimeur	Engels + MVT	'Als beginnend allround grimeur wordt van je verwacht, dat je: de Engelse taal en één andere moderne vreemde taal voldoende beheerst.' Bij beschrijving kerntaken en diverse onderliggende werkprocessen: Past een moderne vreemde taal toe' 'Bij het opstellen van het kwalificatiedossier zijn in de paritaire commissie Allround Grimeur de volgende punten uitgebreid aan de orde geweest: Omdat de internationale markt voor een allround grimeur van belang is, is de beheersing van moderne vreemde talen uitgebreid bediscussieerd. Over het beheersen van Engels was snel overeenstemming, maar welke tweede taal er beheerst zou moeten worden, heeft tot behoorlijk wat discussie geleid. Uiteindelijk is besloten om de keus voor de tweede moderne vreemde taal aan de scholen over te laten.'

Niveau-aanduidingen

KD	Kwalificatie	Taal	Niveau-aanduidingen				
			Gesprekken voeren	Lezen	Luisteren	Schrijven	Spreken
Herzien KD Grimeur	Allround grimeur	Engels	nvt				
KD 2009-2010 + 2012-2013 Allround grimeur	Allround grimeur	Engels + MVT	A2 > A1	A2	A2 > geen eis	A1 > geen eis	A1 > geen eis

Beroepscompetentieprofielen

KD	BCP	Jaar	Beschrijving vakkennis en vaardigheden
Herzien KD Grimeur KD 2012-2013 Allround grimeur	Allround grimeur	2004	'Zij moet kunnen improviseren en daarnaast ook goed communiceren (ook in het Engels en Duits) en onderhandelen met verschillende mensen.'

7. Kaderfunctie afbouw, onderhoud en interieur

Voorkomen Duits als (tweede) moderne vreemde taal

KD	Kwalificatie	Taal	Beschrijving vakkennis en vaardigheden
Herziene KD Kaderfunctie afbouw, onderhoud en interieur *	Projectmanager vastgoedonderhoud Uitvoerder Kleur- en interieuradviseur	geen geen geen	nvt nvt nvt
KD 2012-2013 Middenkaderfunctionaris afbouw en onderhoud	Calculator/ onderhoudsspecialist Kleur- en interieuradviseur Ondernemer	Engels of Duits Engels of Duits Engels of Duits	'In dit dossier is voor alle uitstromen één moderne vreemde taal (MVT) opgenomen (Engels of Duits). Een deel van de leerlingen heeft echter in het voortraject (mbo niveau 3) geen MVT gehad. In de evaluatie moet aandacht besteed worden aan de vraag of het opgenomen taalniveau niet te hoog is voor deze doelgroep.' 'Bij zijn werkzaamheden kan de calculator/onderhoudsspecialist te maken krijgen met Engels- of Duitstalige klanten, productinformatie, etc. Afhankelijk van de regio waarin de deelnemer de opleiding volgt, kan de school een keuze voor Engels of Duits maken. Omdat niet precies is aan te geven bij welke werkprocessen Engels of Duits in de praktijk een rol speelt, is dit niet in deel C aangegeven.' 'Bij zijn werkzaamheden kan de kleur- en interieuradviseur te maken krijgen met Engels- of Duitstalige klanten, productinformatie, etc. Afhankelijk van de regio waarin de deelnemer de opleiding volgt, kan de school een keuze voor Engels of Duits maken. Omdat niet precies is aan te geven bij welke werkprocessen Engels of Duits in de praktijk een rol speelt, is dit niet in deel C aangegeven.' 'Bij zijn werkzaamheden kan de ondernemer te maken krijgen met Engels- of Duitstalige klanten, productinformatie, etc. Afhankelijk van de regio waarin de deelnemer de opleiding volgt, kan de school een keuze voor Engels of Duits maken. Omdat niet precies is aan te geven bij welke werkprocessen Engels of Duits in de praktijk een rol speelt, is dit niet in deel C aangegeven.'

Projectleider	Engels of Duits	'Bij zijn werkzaamheden kan de projectleider te maken krijgen met Engels- of Duitstalige klanten, productinformatie, etc. Afhankelijk van de regio waarin de deelnemer de opleiding volgt, kan de school een keuze voor Engels of Duits maken. Omdat niet precies is aan te geven bij welke werkprocessen Engels of Duits in de praktijk een rol speelt, is dit niet in deel C aangegeven.'
Uitvoerder	Engels of Duits	'Bij zijn werkzaamheden kan de uitvoerder te maken krijgen met Engels- of Duitstalige klanten, productinformatie, etc. Afhankelijk van de regio waarin de deelnemer de opleiding volgt, kan de school een keuze voor Engels of Duits maken. Omdat niet precies is aan te geven bij welke werkprocessen Engels of Duits in de praktijk een rol speelt, is dit niet in deel C aangegeven.'

* Algemene basistaak Engels niveau 4

Niveau-aanduidingen

KD	Kwalificatie	Taal	Niveau-aanduidingen				
			Gesprek- ken voeren	Lezen	Luisteren	Schrijven	Spreeken
Herziene KD	Projectmanager	geen	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt
Kaderfunctie	vastgoedonderhoud						
afbouw, onder- houd en interieur	Uitvoerder	geen	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt
	Kleur- en interieurad- viseur	geen	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt
KD	Calculator/ onder- houdsspecialist	Engels of Duits	B1	B1	B1	A2	B1
2009-2010 +							
2012-2013							
Middenkader- functionaris	Kleur- en interieurad- viseur	Engels of Duits	B1	B1	B1	A2	B1
afbouw en onderhoud	Ondernemer	Engels of Duits	B1	B1	B1	A2	B1
	Projectleider	Engels of Duits	B1	B1	B1	A2	B1
	Uitvoerder	Engels of Duits	B1	B1	B1	A2	B1

Beroepscompetentieprofielen

KD	BCP	Jaar	Beschrijving vakkennis en vaardigheden
Herziene KD / KD 2012-2013	BCP Kaderfunctionaris afbouw	2013	'De talen Engels en Duits zijn relevant op het volgende niveau: Luisteren: B1 Lezen: B1 Gesprekken voeren: B1 Spreken: B1 Schrijven: A2. Toelichting: de Kaderfunctionaris Afbouw kan bij zijn werkzaamheden te maken krijgen met Engels- en Duitsta- lige klanten, productinformatie, etc.' 'De Kaderfunctionaris Afbouw is vaardig in: het raadplegen van diverse informatiebronnen, ook in een MVT (Engels of Duits). '
	BCP Projectmanager Vast- goedonderhoud	2012	'De talen Engels en Duits zijn relevant op het volgende niveau: Luisteren: B1 Lezen: B1 Gesprekken voeren: B1 Spreken: B1 Schrijven: A2. Toelichting: de Projectmanager Vastgoedon- derhoud kan bij zijn werkzaamheden te maken krijgen met Engels- en Duitstalige klanten, productinformatie, etc.' 'De Projectmanager Vastgoedonderhoud is vaardig in: het raadplegen van diverse informatiebronnen, ook in een MVT (Engels of Duits).'
	BCP Calculator / Werkvoor- bereider	2004	geen melding Duits of MVT
	BCP Kleur- en interieuradvi- seur	2004	'Er is een toenemende tendens documentatie en productspeci- ficaties in de moderne vreemde talen niet meer in het Neder- lands te vertalen. Hiervoor is vakgerichte taalvaardigheid nodig. Daarnaast is er spreekvaardigheid in de moderne vreemde talen (afhankelijk van regionale inkleuring) nodig in verband met de internationale uitwisselingen die frequent plaats vinden.'
	BCP Onderhoudsspecialist	2004	'Er is een toenemende tendens Engelse documentatie en productspecificaties niet in het Nederlands te vertalen. Hier- voor is vakgerichte taalvaardigheid nodig.'
	BCP Ondernemer	2004	geen melding Duits of MVT
	BCP Projectleider	2007	'Er is een toenemende tendens om Engelse documentatie en productspecificaties niet in het Nederlands te vertalen. Hier- voor is vakgerichte taalvaardigheid in Engels nodig.'
	BCP Uitvoerder	2004	'Er is een toenemende tendens Engelse documentatie en productspecificaties niet in het Nederlands te vertalen. Hier- voor is vakgerichte taalvaardigheid nodig.'

8. Bediening

Voorkomen Duits als (tweede) moderne vreemde taal

KD	Kwalificatie	Taal	Beschrijving vakkennis en vaardigheden
Herzien KD Bediening	Gastheer/-vrouw	Engels	nvt
	Leidinggevende bediening	Engels + MVT	'Gasten informeren en een eenvoudig gastgesprek voeren in een tweede moderne vreemde taal (niveau A2)'
KD 2012-2013 Medewerker bediening/café-bar	Zelfstandig werkend gastheer/-vrouw	Engels + MVT	'Gasten informeren en een eenvoudig gastgesprek voeren in een tweede moderne vreemde taal (niveau A1)'
	Gastronoom/Sommelier	Engels + MVT	'Gasten informeren en een eenvoudig gastgesprek voeren in een tweede moderne vreemde taal (niveau A2)'
	Bartender	Engels + MVT	'De Bartender heeft in zijn werk ook te maken met internationale gasten, die hij in het een tweede moderne vreemde taal te woord staat. Hij is in staat om eenvoudige gesprekken over alledaagse zaken in een tweede moderne vreemde taal te voeren.'
	Gastheer/-vrouw	Engels + MVT	'De Gastheer/-vrouw heeft in zijn werk ook te maken met internationale gasten, die hij in het een tweede moderne vreemde taal te woord staat. Hij is in staat om met behulp van eenvoudige woorden en basiszinnen een kort gesprek over eenvoudige alledaagse zaken in een tweede moderne vreemde taal te voeren.'
	Leidinggevende bediening	Engels + MVT	'De Leidinggevende bediening heeft in zijn werk ook te maken met internationale gasten, die hij in het een tweede moderne vreemde taal te woord staat. Hij is in staat om met eenvoudige (advies)gesprekken over alledaagse zaken in een tweede moderne vreemde taal te voeren.'
	Zelfstandig werkend gastheer/-vrouw	Engels + MVT	'De Zelfstandig werkend gastheer/-vrouw heeft in zijn werk ook te maken met internationale gasten, die hij in het een tweede moderne vreemde taal te woord staat. Hij is in staat om met behulp van eenvoudige woorden en basiszinnen een kort gesprek over eenvoudige alledaagse zaken in een tweede moderne vreemde taal te voeren.'
	Gastronoom/Sommelier	Engels + MVT	'De Gastronoom/sommelier heeft in zijn werk ook te maken met internationale gasten, die hij in het een tweede moderne vreemde taal te woord staat. Hij is in staat om met eenvoudige (advies)gesprekken over alledaagse zaken in een tweede moderne vreemde taal te voeren.'

Niveau-aanduidingen

KD	Kwalificatie	Taal	Niveau-aanduidingen					
			Taal	Gesprekken voeren	Lezen	Luisteren	Schrijven	Spreeken
Herzien KD Bediening	Gastheer/-vrouw	Engels	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt
	Leidinggevende bediening	Engels + MVT	A1	-	-	-	-	-
	Zelfstandig werkend gastheer/-vrouw	Engels + MVT	A2	-	-	-	-	-
KD 2009-2010 + 2012-2013 Medewerker bediening/café-bar	Gastronoom/Sommelier	Engels + MVT	A2	-	-	-	-	-
	Bartender	Engels + MVT	A1 > geen eis	A1 > geen eis	A1 > A2	A1 > geen eis	A1 > A2	
	Gastheer/-vrouw	Engels + MVT	A1 > geen eis	A1 > geen eis	A1	A1 > geen eis	A1	
	Cateringbeheerder/-manager	Engels + MVT	A2 > geen kwalificatie	A2 > geen kwalificatie	A2 > geen kwalificatie	A1 > geen kwalificatie	A1 > geen kwalificatie	
	Leidinggevende bediening	Engels + MVT	A2 > geen eis	A2 > geen eis	A2 > A1	A1 > geen eis	A1	
	Zelfstandig werkend gastheer/-vrouw	Engels + MVT	A1 > geen eis	A1 > geen eis	A1	A1 > geen eis	A1	
	Gastronoom/Sommelier	Engels + MVT	-	-	geen kwalificatie > A2	-	geen kwalificatie > A2	

Beroepscompetentieprofielen

	BCP	Jaar	Beschrijving vakkennis en vaardigheden
Herzien KD Bediening KD 2012-2013 Medewerker bediening/café-bar	Chef de Rang	2009	<p>'De chef de rang als gastronom/sommelier moet kunnen communiceren met gasten in het Nederlands, in het Engels, in het Frans en in een andere moderne vreemde talen.'</p> <p>'Door toegenomen internationalisering is het voor restaurantbedrijven - zeker voor restaurants boven in de markt - wenselijk om een chef de rang als gastronom/sommelier in dienst te hebben die twee of meerdere moderne vreemde talen beheerst en die in die moderne vreemde talen gasten bij hun menu- en wijnkeuze optimaal kan adviseren en begeleiden. Dit is niet alleen in het belang van het bedrijf, maar ook in het belang van de mobiliteit van de betreffende medewerker'</p>
	Bartender	2006	'Van de bartender wordt voorts verwacht dat hij in moderne vreemde talen gasten kan informeren en adviseren'
	Chef bediening	2008	'Door toegenomen internationalisering is het voor restaurantbedrijven - zeker voor restaurants boven in de markt - wenselijk om chefs-bediening, chefs de rang of gastronom/sommeliers in dienst te hebben die één of meerdere moderne vreemde talen beheersen en die in die moderne vreemde ta(a)(en) gasten bij hun menu- en wijnkeuze optimaal kunnen adviseren en begeleiden. Dit is niet alleen in het belang van het bedrijf, maar ook in het belang van de mobiliteit van de medewerkers'
	Gastheer/gastvrouw	2009	<p>'Door toegenomen internationalisering is het voor restaurantbedrijven - zeker voor restaurants boven in de markt - wenselijk om gastheren, zelfstandig werkende gastheren of aankomend gastronomen in dienst te hebben die één of meerdere moderne vreemde talen beheersen en die in die moderne vreemde ta(a)(en) gasten bij hun menu- en wijnkeuze optimaal kunnen adviseren en begeleiden. Dit is niet alleen in het belang van het bedrijf, maar ook in het belang van de mobiliteit van de medewerkers.'</p> <p>'Communiqueert met gasten in het Nederlands, het Engels en in een tweede moderne vreemde taal'</p>

9 + 10. Meewerken in de recreatieve/ Meewerken in de toeristische branche

Voorkomen Duits als (tweede) moderne vreemde taal

KD	Kwalificatie	Taal	Beschrijving vakkennis en vaardigheden
Herzien KD Meewerken in de recreatieve/ toeristische branche	Medewerker recreatie	Engels	nvt
	Zelfstandig recreatie medewerker	Engels + MVT	2e MVT gesprekken voeren op A2 niveau met klanten/gasten en/of collega's
	Zelfstandig commercieel medewerker	Engels + MVT	2e MVT lezen op A2 niveau 2e MVT luisteren op A2 niveau naar klanten/gasten en/of collega's 2e MVT schrijven op A2 niveau
	Leidinggevend recreatie medewerker	Engels + MVT	2e MVT spreken op A2 niveau met klanten/gasten en/of collega's
	Leidinggevend commercieel medewerker	Engels + MVT	
KD 2012-2013 Leisure & Hospitality	Leisure & hospitality executive	Engels + MVT	'Door een toegenomen internationalisering wordt de beheersing van vreemde talen steeds belangrijker. Voor een aantal bedrijven in de sector is het wenselijk dat de Engelse en Duitse taal wordt beheerst. Meertaligheid bevordert de arbeidsmarktpositie van de beroepsgroep Leisure & hospitality. Dit vergroot en vergemakkelijkt de mogelijkheden om (tijdelijk) in het buitenland te wonen en werken. Tevens is het voor bedrijven in de branche steeds meer van belang dat de huidige diploma's internationaal erkend worden, met name in andere landen van de Europese Unie.' 'De Leisure & hospitality assistant, host of executive staat de gasten in het Nederlands, Engels (of een tweede moderne vreemde taal, bijvoorbeeld Duits) te woord'.
	Leisure & hospitality host	Engels + MVT	-

Niveau-aanduidingen

KD	Kwalificatie	Taal	Niveau-aanduidingen				
		Taal	Gesprekken voeren	Lezen	Luisteren	Schrijven	Spreken
Herzien KD Meewerken in de recreatieve/ toeristische branche	Medewerker recreatie	Engels					
	Zelfstandig recreatie medewerker	Engels + MVT	A2	A2	A2	A2	A2
	Zelfstandig commercieel medewerker	Engels + MVT	A2	A2	A2	A2	A2
	Leidinggevend recreatie medewerker	Engels + MVT	A2	A2	A2	A2	A2
	Leidinggevend commercieel medewerker	Engels + MVT	A2	A2	A2	A2	A2
KD 2009-2010 + 2012-2013 Leisure & hospitality	Leisure & hospitality executive	Engels + MVT	A2	A2	A2	A1 > A2	A1 > A2
	Leisure & hospitality host	Engels + MVT	A2	A2	A2	A1	A1 > A2

Beroepscompetentieprofielen

	BCP	Jaar	Beschrijving vakkennis en vaardigheden
Herzien KD Meewerken in de recreatieve/ toeristische branche KD 2012-2013 Leisure & Hospitality	Beroepscompetentie- profielen recreatie- branche	2007	'Door toegenomen internationalisering is het voor een aantal bedrijven in de sector wenselijk dat naast de beheersing van de Engelse en Duitse taal ook een derde vreemde taal wordt beheerst, afhankelijk van de bedrijfssituatie en locatie. Meertaligheid bevordert de arbeidsmarktpositie van de recreatiemedewerker, dit vergroot en vergemakkelijkt zijn mogelijkheden om (tijdelijk) in het buitenland te wonen en werken.' 'Daarnaast is het door de toegenomen internationalisering voor bedrijven in de branche van belang dat de huidige diploma's internationaal erkend worden, met name in andere landen van de Europese Unie.' 'spreekt correct Nederlands, Engels en/of Duits'
	Excellente commerciële dienstverlener	2011	De Excellente commerciële dienstverlener heeft in al zijn werkzaamheden te maken met mondeling en schriftelijk communiceren, zowel Nederlands als Engels.
	Informatiemedewerker	2009	De informatiemedewerker zal Nederlands en (moderne) vreemde talen moeten gebruiken in de communicatie met klanten, met collega's onderling en met de leidinggevende. Ook bij contacten met relaties en leveranciers is een goede beheersing van de talen van belang.' 'Toepassen van Nederlands, Engels en een andere moderne vreemde taal'

11 + 12. Ruimtelijke vormgeving/Stand- en decorbouw

Voorkomen Duits als (tweede) moderne vreemde taal

KD	Kwalificatie	Taal	Beschrijving vakkennis en vaardigheden
Herziene KD Ruimtelijke vormgeving/ Stand- en decorbouw KD 2012-2013 Vormgeving ruimtelijke presentatie en communicatie	Medewerker product- presentatie	Engels	nvt
	Ruimtelijke vormgever	geen eis	nvt
	Stand- en decorbouwer	Engels	nvt
	Allround stand- en decorbouwer	Engels	nvt
	Medewerker product- presentatie	MVT	'Internationale ontwikkelingen: Door globalisering en het openstellen van de grenzen binnen Europa komen er binnen de standbouwbranche steeds meer samenwerkingsverbanden op Europees en globaal niveau. Eén van de redenen hiervoor is om met dezelfde richtlijnen te kunnen werken. In bepaalde gevallen worden standontwerpen in het buitenland gerealiseerd. Dit stelt specifieke eisen aan de vormgever op het gebied van format en communicatie in een moderne vreemde taal. Veel standbouwbedrijven zijn zich ook meer op internationale klanten gaan richten. Nieuwe lidstaten van de Europese gemeenschap zijn nu makkelijker toegankelijk' Beschrijving bij werkproces: 'In voorkomende gevallen geeft hij (een deel van) de presentatie in een moderne vreemde taal' 'De MVT naar keuze voor de Medewerker productpresentatie betreft o.a. het (mondeling en schriftelijk) communiceren in de MVT met buitenlandse klanten en het lezen van informatie in de MVT ten behoeve van de voorbereiding van de realisatie.'
	Stand-, winkel en decorvormgever	Engels + MVT	'De MVT naar keuze voor de Stand-, winkel- en decorvormgever betreft o.a. het (mondeling en schriftelijk) communiceren in de MVT met buitenlandse klanten en het lezen van informatie in de MVT ten behoeve van de voorbereiding van het ontwerp.'

Vormgever productpresentatie	Engels + MVT	'De MVT naar keuze voor de Vormgever productpresentatie betreft o.a. het (mondeling en schriftelijk) communiceren in de MVT met buitenlandse klanten en het lezen van informatie in de MVT ten behoeve van de voorbereiding van het ontwerp.'
Winkelpubliciteitvormgever	Engels + MVT	'De MVT naar keuze voor de Winkelpubliciteitvormgever betreft o.a. het (mondeling en schriftelijk) communiceren in de MVT met buitenlandse klanten en het lezen van informatie in de MVT ten behoeve van de voorbereiding van het ontwerp.'

Niveau-aanduidingen

KD	Kwalificatie	Taal	Niveau-aanduidingen				
		Taal	Gesprekken voeren	Lezen	Luisteren	Schrijven	Spreken
Herziene KD Ruimtelijke vormgeving/ Stand- en decorbouw	Medewerker productpresentatie	Engels	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt
	Ruimtelijke vormgever	geen eis	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt
	Stand- en decorbouwer	Engels	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt
	Allround stand- en decorbouwer	Engels	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt
KD 2009-2010 + 2012-2013 Vormgeving ruimtelijke presentatie en communicatie	Medewerker productpresentatie	MVT	A2	A2	A2	A1	A1
	Stand-, winkel en decorvormgever	Engels + MVT	A2	A2	B1	A2	A2
	Vormgever productpresentatie	Engels + MVT	A2	A2	B1	A2	A2
	Winkelpubliciteitvormgever	Engels + MVT	A2	A2	B1	A2	A2

Beroepscompetentieprofielen

	BCP	Jaar	Beschrijving vakkennis en vaardigheden
Herziene KD Ruimtelijke vormgeving	BCP Signmaker	2003	geen melding Duits of MVT
	BCP Standontwerper	2003	geen melding Duits of MVT
	BCP Visual merchandising	2010	Alleen beschrijving van Engelse taalvaardigheden
Herzien KD Stand- en decorbouw	BCP Standbouwer	2010	De standbouwer moet zich in het buitenland op organisatorisch en uitvoerend vlak verstaanbaar kunnen maken in tenminste twee vreemde talen (Engels en Duits). 'Hij moet in staat zijn om derden op een voor hen begrijpelijke manier in het Engels of het Duits te informeren en te instrueren.' 'Communiqueert in het Engels of Duits met anderen wanneer het werk in het buitenland wordt uitgevoerd.'

13. Human Technology

Voorkomen Duits als (tweede) moderne vreemde taal

KD	Kwalificatie	Taal	Beschrijving vakkennis en vaardigheden
Herzien KD Human Technology	Human technology	Engels + Duits	Bij beschrijving van diverse werkprocessen: 'Duits in voorkomende situaties bij het verzamelen en lezen van informatie'.
KD 2012-2013 Human Technology	Human technology	Engels + Duits	Bij beschrijving van diverse werkprocessen: Engels en Duits in voorkomende situaties bij het verzamelen en lezen van informatie

Niveau-aanduidingen

KD	Kwalificatie	Taal	Niveau-aanduidingen				
			Gesprekken voeren	Lezen	Luisteren	Schrijven	Spreken
Herzien KD Human Technology	Human technology	Engels + Duits	nvt				
KD 2009-2010 + 2012-2013 Human Technology	Human technology	Engels + Duits	A1	A2	A2	A1	A2

Beroepscompetentieprofielen

KD	BCP	Jaar	Beschrijving vakkennis en vaardigheden
Herzien KD Human Technology KD 2012-2013 Human Technology	BCP Technicus Middenkader Human Technology	2005	Internationale ontwikkelingen: 'Grensoverschrijding van innovatie (o.a. door multinationals) Regio Duitsland is een mogelijke markt De ontwikkeltaal is vaak Engels (research afdelingen) Beroepscompetentie: 'Communiceren tijdens werkzaamheden. Gebruikt twee vreemde talen in voorkomende situaties.'

www.lerende-euregio.com

Mede mogelijk gemaakt door

Unterstützt durch

Ministerium für Wirtschaft, Energie,
Bauen, Wohnen und Verkehr
des Landes Nordrhein-Westfalen

INTERREG - Grenzregionen gestalten Europa
Europäischer Fonds für Regionale Entwicklung der Europäischen Union

INTERREG - Grensregio's bouwen aan Europa
Europees Fonds voor Regionale Ontwikkeling van de Europese Unie

 provincie
Gelderland

Provincie Noord-Brabant

www.deutschland-nederland.eu